

VIII. ULUSLARARASI
AKSARAY
SEMPOZYUMU

somuncubaba.aksaray.edu.tr

23•24 EKİM 2023

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOMUNCU BABA TARİH VE KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINI

VIII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (23-24 Ekim 2023)

Özet Metin Kitabı

EDİTÖRLER

Ramazan ATA

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Ayşegül CAN

Aksaray Üniversitesi,

Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Mahmut ULU

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Nagehan VURGUN

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Murat AKIL

Aksaray Üniversitesi, Aksaray Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Hakan ÖZDEMİR

Aksaray Üniversitesi,

Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt Meslek Yüksekokulu

ISBN: 978-605-72893-5-3

Ekim 2023

“VIII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu” isimli kitabın tüm yayın hakları Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’ne ait olup her hakkı saklıdır. Bu yayının hiçbir kısmı, editörlerin önceden yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, bir geri çağrı sisteminde saklanamaz veya herhangi bir biçimde elektronik veya mekanik, kopyalama, kayıt veya başka yollarla iletilemez.

All rights of publication of the book “VIII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu” belong to Aksaray University Somuncu Baba History and Culture Research and Practice Center and all rights are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronical, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of editors.

Kitap içerisinde yer alan metinlerin Turnitin programında benzerlikleri incelenmiş ve benzerlik oranının en çok %25 olması durumu dikkate alınmıştır. Tam metin içeriklerinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Doç. Dr. Ramazan ATA

Sempozyum Başkanı

İletişim

aksaraysempozyumu@aksaray.edu.tr

Sekreter

Öğr. Gör. Dr. Ayşegül CAN (Aksaray Üniversitesi)

VIII. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (23-24 Ekim 2023)
8th. International Aksaray Symposium (23-24 October 2023)

Özet Metinler / Abstract Book

İçindekiler	
KURULLAR	IX
Sunuş	XII
BİLDİRİ ÖZET METİNLERİ	XV
OTOBANIN SONRASI AKSARAY DEVLET YOLLARI TRAFİĞİ DEĞİŞİMİ	17
Dr. Öğr. Görevlisi Ahmet DABANLI.....	17
Prof. Dr. Ebru Vesile Öcalır AKÜNAL.....	17
Prof. Dr. Öğr. Üyesi Ömer KÖSE.....	17
TRAFFIC CHANGE IN AKSARAY STATE ROADS AFTER TEM HIGHWAY	18
OZANCIK ERSELE YERALTI ŞEHİRİ	19
Dr. Öğr. Görevlisi Ahmet DABANLI.....	19
ERSELE: GREATEST UNDERGROUND CITY IS WAITING TO BE DISCOVERED FOR AKSARAY TURISM	20
AKSARAY'DA 1923-2023 YILLARI ARASINDA YAPILMIŞ OLAN ARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI	21
Ali BAKAR.....	21
ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS AND RESEARCHES IN AKSARAY BETWEEN 1923-2023	22
MEMLÜKLER DÖNEMİNDE MİSİR'DA FAALİYET GÖSTEREN AKSARAYLI BAZI ÂLİMLER	23
Dr. Ali KUŞCALI	23
SOME SCHOLARS FROM AKSARAY WHO WERE ACTIVE IN EGYPT DURING THE MAMLUK PERIOD	24
YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARININ HİBRİT KULLANIMI İLE BİR ENDÜSTRİYEL TESİS İÇİN ENERJİ SİSTEMİNİN OPTİMİZASYONU VE TASARIMI	25
Aziz YİĞİT	25
Prof. Dr. Figen BALO.....	25
OPTIMIZATION AND DESIGN OF ENERGY SYSTEM FOR AN INDUSTRIAL PLANT WITH HYBRID USE OF RENEWABLE ENERGY RESOURCES	26
CEMÂLEDDİN AKSARÂÎ'NİN "İZÂHU'L-İZÂH" ADLI ESERİNDEKİ BELÂĞAT İTİRAZLARINI	27
Dr. Öğr. Üyesi Bozan ALHAMAD	27
CEMÂLEDDİN AKSARÂÎ'S RHETORICAL OBJECTIONS IN HIS BOOK "İZÂHU'L-İZÂH"	28
FİZİKSEL AKTİVİTENİN AKSARAY'DA GÖRÜNÜMÜ: SİSTEMATİK BİR DERLEME . 29	
Arş. Gör. Büşra ÖZDEK.....	29
Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ	29
THE VIEW OF PHYSICAL ACTIVITY IN AKSARAY: A SYSTEMATIC REVIEW	30
AKSARAY'IN İL OLMA SERÜVENİ	31
Doç. Dr. Cemile TEKİN	31

AKSARAY'S ADVENTURE OF BECOME A PROVINCE	32
AKSARAY'DA KIRSAL MİMARLIK	33
Doç. Dr. Erkan AYGÖR	33
RURAL ARCHİTECTURE İN AKSARAY.....	34
2023 YILI AKSARAY TARİHÖNCESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI ÇALIŞMALARI.....	35
Dr. Öğr. Üyesi F. Işıl DEMİRTAŞ	35
AKSARAY PREHISTORIC SURVEY STUDIES IN 2023	37
AKSARAY'DA HADİSLER ÜZERİNE YAPILAN BİR ANKET ve MEVZÛ HADİSLER MESELESİ.....	38
Dr. Öğr. Üyesi Garip AYDIN	38
A SURVEY ON HADITHS IN AKSARAY AND THE ISSUE OF PSEUDO (AL-MAWDÛ') HADITHS.....	39
ATLETİZMİN AKSARAY'DAKİ YERİ.....	40
Arş. Gör. Dr. Gülşen TOSUN TUNÇ	40
THE PLACE OF ATHLETICS IN AKSARAY.....	41
FARKLI ISINMA YÖNTEMLERİNİN KADIN YÜZÜCÜLERDE YÜZME PERFORMANSINA ETKİSİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ.....	42
Arş. Gör. Dr. Hamza BUDAK	42
THE EFFECT OF DIFFERENT WARM-UP METHODS ON SWİMMİNG PERFORMANCE İN FEMALE SWİMMERS: AKSARAY PROVINCE EXAMPLE	43
ENERJİ VERİMLİLİĞİ İÇİN DOĞAL LİFLİ YALITIM MALZEMELERİNİN PERFORMANSLARI ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA	44
Arş. Gör. Hazal BOYDAK DEMİR.....	44
Prof. Dr. Figen BALO.....	44
A CASE STUDY ON THE PERFORMANCES OF NATURAL FIBER INSULATION MATERIALS FOR ENERGY EFFICIENCY	45
NİĞDELİ KADI AHMED'İN ELFÂZ-I KÜFÜR PROBLEMİNE YAKLAŞIMI.....	46
Doç. Dr. Hüseyin KAHRAMAN	46
KADI AHMED NİGEDÎ'S APPROACH TO THE PROBLEM OF WORDS THAT MAKE A PERSON DİSBELİEVE (ELFÂZ-I KÜFÜR).....	47
AKSARAY VİLAYET GAZETESİNE GÖRE VECİHİ HÜRKUŞ'UN YURT GEZİSİ VE AKSARAY ZİYARETİ.....	48
Alper Tunga ORUÇ	48
İsmail BEKTAŞ	48
ACCORDING TO AKSARAY VİLAYET NEWSPAPER, VECİHİ HÜRKUŞ'S TOUR OF THE COUNTRY AND HIS VISIT TO AKSARAY	49
ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN SAĞLIKLA İLİŞKİLİ FİZİKSEL UYGUNLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ.....	50
İsmail Çağlar SAĞDIÇ	50
Büşra KARGIN	50

Çiğdem YAPICI.....	50
Doç. Dr. Murat ERGİN.....	50
EXAMINATION OF HEALTH-RELATED PHYSICAL FITNESS LEVELS OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITY.....	51
FUDAYL ÇELEBİ'NİN MÜKELLEF ANLAYIŞI.....	52
Dr. Öğr. Gör. Kamil IŞIK.....	52
FUDAYL CHALABI'S UNDERSTANDING OF LIABLE.....	53
SEYYAHLARIN GÖZÜNDEN AKSARAY'DA SOSYOEKONOMİK VE KÜLTÜREL HAYAT.....	54
Arkeolog Kısmet BACAK.....	54
SOCIOECONOMIC AND CULTURAL LIFE IN AKSARAY THROUGH TRAVELERS'S EYES.....	55
AKSARAY İLİ TANITIMINDA GASTRONOMİK ÖGELERİN KULLANIMI.....	56
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CAN.....	56
USE OF GASTRONOMIC ELEMENTS IN THE PROMOTION OF AKSARAY PROVINCE.....	57
TEVHİD İLE TEKFİR ARASINDA: MAKTÛL ŞEYH İSMAIL MÂŞÛKÎ'NİN VAHDET DÜŞÜNCESİ.....	58
Arş. Gör. Dr. Melek KARACAN.....	58
BETWEEN TAWHEED AND TAKFEER: THE IDEA OF UNITY OF THE MARTYR SHEIKH ISMAIL MA 'SHÛKÎ.....	59
GENÇ TENİŞÇİLERDE BİLİŞSEL ESNEKLİK VE KONSANTRASYON DAĞINIKLIĞI: AKSARAY ÖRNEĞİ.....	60
Şevval VURGUN.....	60
Dr. Öğr. Üyesi Metin YÜCEANT.....	60
COGNITIVE FLEXIBILITY AND CONCENTRATION DISORGANIZATION IN YOUNG TENNIS PLAYERS: THE AKSARAY EXAMPLE.....	61
KRONOLOJİK YAŞ VE BİYOLOJİK OLGUNLAŞMANIN AKSARAY'DAKİ GENÇ KADIN VOLEYBOLCULARIN PERFORMANSLARI İLE İLİŞKİSİ.....	62
Arş. Gör. Muhammed Emin KOÇ.....	62
Prof. Dr. Tarık SEVİNDİ.....	62
Doç. Dr. Murat ERGİN.....	62
Doç. Dr. Çalık Veli KOÇAK.....	62
THE RELATIONSHIP BETWEEN CHRONOLOGICAL AGE AND BIOLOGICAL MATURATION WITH THE PERFORMANCE OF YOUNG FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS IN AKSARAY.....	64
ALİ B. İSMAIL EL-AKSARAYÎ VE HADİS ŞERHÇİLİĞİ.....	65
Arş. Gör. Muhammed Enes ERCAN.....	65
HADITH COMMENTARY OF ALI B. ISMAIL EL-AKSARAYI.....	66

AKSARAYLI RIZÂYÎ'NİN KALEMİNDEN SAFİYÜDDÎN-İ ERDEBÎLÎ ETRAFINDA GELİŞEN KISA BİR HİKÂYE YA DA İBN-İ BEZZÂZ'IN SAFVETÜ'S-SAFÂ'SINDAN KISMÎ ÇEVİRİ	67
Muhammet H. CANKURT	67
Doç. Dr. Muhittin TURAN	67
A SHORT STORY DEVELOPED AROUND SAFİYÜDDÎN-İ ERDEBÎLÎ FROM AKSARAYLI RIZÂYÎ OR PARTIAL TRANSLATION FROM IBN-İ BEZZÂZ'S SAFVETU'S-SAFÂ	68
HAMİDİYE ALACA AĞZI SÖZ VARLIĞI	69
Dr. Öğr. Üyesi Murat ALTUĞ.....	69
HAMİDİYE ALACA DIALECT VOCABULARY	70
AKSARAY GÜZELYURT BELEDİYESİ ARŞİVİNDE BULUNAN ARAZİ YAYLAK MESELELERİ İLE ALAKALI İKİ BELGENİN ÇEVİRİ YAZI VE DEĞERLENDİRİLMESİ ...	71
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN.....	71
Arş. Gör. Adem KELEŞ.....	71
Arş. Gör. Bahar KAYMAZ.....	71
TRANSLATION AND EVALUATION OF TWO DOCUMENTS RELATED TO LAND AND PASTURE ISSUES IN THE ARCHIVE OF AKSARAY GÜZELYURT MUNICIPALITY	72
AKSARAY'IN BİZANS DÖNEMİ MADDİ KÜLTÜRÜ	73
Dr. Nergis ATAÇ.....	73
THE BYZANTINE MATERIAL CULTURE OF AKSARAY	74
AKSARAY ARKEOLOJİSİNE YENİ KATKILAR: BÜYÜK DELLER KAZISI	75
Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇAYLI	75
NEW CONTRIBUTIONS TO THE ARCHAEOLOGY OF AKSARAY: BÜYÜK DELLER EXCAVATION	76
OSMANLI MADEN LOJİSTİĞİNDE AŞİRETLERİN ROLÜ: BOYNUİNCELİ AŞİRETİ..	77
Dr. Pınar DOĞANAY	77
Doç. Dr. Eyyub ŞİMŞEK.....	77
THE ROLE OF TRIBES IN OTTOMAN MINING LOGISTICS: BOYNUİNCELİ TRIBLE	78
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE AKSARAY'DA SPORUN GÖRÜNÜMÜ	79
Arş. Gör. Rabia ALIŞ.....	79
Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ	79
VIEW OF SPORTS IN AKSARAY FROM THE PAST TO THE PRESENT	80
BAZI AKSARAY MEDRESELERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	81
Doç. Dr. Ramazan ATA.....	81
RE-ASSESSMENT OF SOME AKSARAY MADRASAS	82
GELENEKSEL KONUT YAPILARINDAKİ MEKÂN KURGUSU DEĞİŞİMİNE BİR ÖRNEK: AKSARAY HACI OSMAN ÜNSAL EVİ	83
Öğr. Gör. Rana ATA ÜNSAL.....	83
Mimar Kader ZOR	83

Mimar Esra ÇELİK	83
<i>AN EXAMPLE OF TRANSFORMATION OF SPACE ORGANIZATION IN TRADITIONAL RESIDENTIAL BUILDINGS: AKSARAY HACI OSMAN ÜNSAL HOUSE</i>	<i>84</i>
<i>RİSÂLE FÎ HAKKÎ'D-DUHÂN ADLI RİSÂLESİ BAĞLAMINDA ALİ B. İSMÂİL EL-AKSARÂİYÎ</i>	<i>85</i>
Doç. Dr. Şuayip KARATAŞ	85
<i>IN THE CONTEXT OF HIS COMMENTARY ENTITLED RİSÂLA FÎ HAKKÎ'D-DUHÂN ALİ B. İSMÂİL AL-AKSARÂİYÎ.....</i>	<i>86</i>
<i>ACEMHÖYÜK'TEN BİR GRUP KEMİK SİLİNDİR MÜHÜR</i>	<i>87</i>
Arş. Gör. Dr. Tuğçe ŞENER.....	87
<i>A GROUP OF BONE CYLINDER SEALS FROM ACEMHÖYÜK.....</i>	<i>88</i>
<i>AKSARAY'A BAĞLI HANOBASI KÖYÜ'NÜN KAMUSAL ALANLARININ İNCELENMESİ</i>	<i>89</i>
Doç. Dr. Veysel ÇAKMAK	89
<i>INVESTIGATION OF PUBLIC AREAS OF HANOBASI VILLAGE OF AKSARAY.....</i>	<i>90</i>
<i>ASUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA ACEMHÖYÜK'ÜN KENTSEL GELİŞİMİ.....</i>	<i>91</i>
Doç. Dr. Yalçın KAMIŞ	91
<i>URBANIZATION OF ACEMHÖYÜK DURING THE ASSYRIAN TRADE COLONIES PERIOD.....</i>	<i>92</i>
<i>KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AKSARAY MÜZESİ.....</i>	<i>93</i>
Müze Müdürü Yusuf ALTIN	93
<i>AKSARAY MUSEUM FROM ITS FOUNDATION TO THE PRESENT</i>	<i>94</i>
<i>AKSARAY GÜZELYURT İLÇESİNDE YER ALAN İŞ YERİ ADLARININ DİL-KÜLTÜR ÇERÇEVESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE</i>	<i>95</i>
Zarife EKİNCİ ÖZDEMİR	95
<i>ON THE EVALUATION OF WORKPLACE NAMES IN AKSARAY GUZELYURT DISTRICT IN TERMS OF LANGUAGE-CULTURE FRAMEWORK.....</i>	<i>96</i>

KURULLAR

Onur Kurulu

Mehmet Ali KUMBUZOĞLU, Aksaray Valisi
Evren DİNÇER, Aksaray Belediye Başkanı
Alpay ARIBAŞ, Aksaray Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu

Yakup Kadri PEREK, Aksaray Belediyesi Başkan Yrd.
Prof. Dr. Yavuz Selim ÇAKMAK, Aksaray Üniversitesi Rektör Yrd.
Mustafa DOĞAN, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürü
Doç. Dr. Ramazan ATA
Dr. Öğr. Üyesi Kudret Safa GÜMÜŞ
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ULU
Dr. Öğr. Üyesi Nagehan VURGUN
Öğr. Gör. Dr. Ayşegül CAN
Öğr. Gör. Dr. Murat AKIL
Öğr. Gör. Hakan ÖZDEMİR

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Ayhan ÖZÇİFÇİ, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Aysen SOYSALDI, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşegül GÜNEY, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Hakkı SEZER, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Doğan YÖRÜK, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Hatim ELHATİP, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Haşim ŞAHİN, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan GÜRSOY, İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammed SARI, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Nevzat TOPAL, Ömer Halisdemir Üniversitesi
Prof. Dr. Osman DOĞANAY, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Ozan YILMAZ, Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi KUZUOĞLU, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Seher KARAMAN, Aksaray Üniversitesi
Prof. Dr. Sergii V. SOROKİN, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman DOĞAN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Abdolvahid SOOFIZADEH, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Abdulmuttalip İPEK, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. A. Cüneyt ER, Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Ali KAYA, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Aysun ÖCAL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan AKTAN, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Fadime EROĞLU, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan EKİCİ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin KAHRAMAN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Ivanna BANCOVA, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail BAYRAKLI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. İrina POKROVSKA, Ukrayna Kiev Milli Taras Shevchenko Üniversitesi
Doç. Dr. Ludmila KOR, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Mariya YANIOGLO, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Mehterhan FURKANİ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Murat GÜL, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ŞEN, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Necattin HANAY, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Onur Alp KAYABAŞI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Rabia Gökçen KAYABAŞI, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Raisa KOVRIKOVA, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan ATA, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ, Aksaray Üniversitesi
Doç. Dr. Sofia SULAC, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Doç. Dr. Tatiana TIMKOVA, Ukrayna Kiev Milli Dilbilim Üniversitesi
Doç. Dr. Turan AÇIK, Aksaray Üniversitesi

Doç. Dr. Zemine ALIYEVA, Kiev National Taras Shevchenko Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Adel Fadhil Abed ABED, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Betül ÖZTÜRK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda TOK, Düzce Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAYA, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Filiz KÜRKLÜ BOZKIR, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Galina MUTAF, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Garip AYDIN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan EKİCİ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERDAL, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail GÜNEŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ULU, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami YILDIZ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CAN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nagehan VURGUN, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Necattin HANAY, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Saddam Husein KAZUM, Irak Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şuayip KARATAŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ünal ŞİMŞEK, Aksaray Üniversitesi
Dr. Güllü KARANFİL, Moldova Komrat Devlet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kudret Safa GÜMÜŞ, Aksaray Üniversitesi
Dr. Ayşegül CAN, Aksaray Üniversitesi

Sunuş...

Bilimsel çalışmaların merkezi konumundaki üniversiteler; buldukları şehre ilmi katkılar sunarken bölgenin diğer önemli kurumlarıyla birlikte hareket ederek buldukları bölgelere yaptıkları katkıyla da önem arz etmektedir. Bu anlayış çerçevesinde; Aksaray Valiliği, Aksaray Belediyesi, Aksaray Üniversitesi, iş birliği ile düzenlenen Uluslararası VIII. Aksaray Sempozyumu, 23-24 Ekim 2023 tarihlerinde Aksaray Üniversitesi'nin ev sahipliğinde Aksaray Üniversitesi Konferans salonunda açılış konuşmalarıyla ve sonrasında da online bildiri sunumlarıyla gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun açılışındaki protokol konuşmalarının ardından, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Haşim ŞAHİN, "Selçuklu ve Erken Osmanlı Dönemi Aksaray Şehri'nin İlim ve Kültür Hayatımızdaki Yeri" adlı bir sunum gerçekleştirilmiştir. ŞAHİN sunumunda, Aksaray'ın on bin yıllık tarihî geçmişine dikkat çekerek, Aksaray'ı şehir-i sülehâ olarak nitelendirmenin doğru bir yaklaşım olacağını vurguladı. Osmanlı Dönemine damgasını vuran Bayramîlik geleğinin kaynak noktası olarak Somuncu Baba'nın adının zikredilmesi gerektiğini söyleyen ŞAHİN, bu noktada ilk dönem Osmanlı Devleti'nin prestij yapılarından biri olan Bursa Ulu Camii'nin açılış hutbesinin Somuncu Baba tarafından; İstanbul'un fethi sonrasında Ayasofya'da ilk hutbenin Somuncu Baba'nın öğrencisi olan Hacı Bayram Veli'nin öğrencilerinden Akşemsettin tarafından okunmuş olmasının önemli bir gösterge olduğuna dikkat çekti. Aksaray'ı Somuncu Baba özelinde değerlendirmesinin yanında; Pirî Mehmet Paşa, Yusuf Hakikî Baba ve Cemalettin Aksarayî gibi önemli şahsiyetlere de değindi. Ayrıca Aksaray Müzesi'nde yer alan "kedi mumyaları"nın da dünyada eşi benzeri olmadığını, bunun da günümüz dünyasında önem arz ettiğini belirtti. Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süleyman DOĞAN, "Somuncu Baba'nın Terbiye Metodu'ndan Günümüze Yansıyan Eğitim Değerleri" adlı bir sunum gerçekleştirmiştir. Doğan, sunumuna "Aksaray'ım" adlı kendisi tarafından kaleme alınmış bir şiirle başladı. DOĞAN, daha sonra sunumunda; Somuncu Baba'nın kendi döneminde uygulamış olduğu eğitim metodlarından örnekler verdi. Sosyolojik açıdan çok önemli değerlendirmeler yapan DOĞAN, aynı zamanda; Aksaray'ın çevre illerinde, Ahi Evran Üniversitesi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi gibi üniversitelerin yer aldığını, bu sebeplerden ötürü Aksaray Üniversitesi'nin adının da "Aksaray Somuncu Baba Üniversitesi" olarak değiştirilmesini teklif etti. Ayrıca çağın gereklerine ayak uyduramayan üniversitelerin gelecekte çok zorlanacağını hatta çağa ayak uyduramayan üniversiteler dolayısıyla tercih edilmeyeceğini ve böylelikle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını belirterek, geleceğin projelerden faydalanma çağı olduğuna dikkat çekti ve Aksaray Üniversitesi'nin "Zorunlu Proje Dersi" adı altında bir ders oluşturmasını sağlayarak çağa ayak uydurabilme noktasında adımlar atmasının gerekli olduğunu vurguladı. Bunun yanında başta kendisi olmak kaydı şartı ile Aksaray Üniversitesi personeli tarafından ihtiyaç sahibi öğrencilerin maddî sorunlarına bir nebze olsun katkıda bulunmak üzere Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından da uygulanan bir fon oluşturulmasını teklif etti. Açılışa dair yüz yüze gerçekleştirilen sunumların ardından Aksaray Üniversitesi Konferans Salonu'ndaki açılış programı tamamlandı. "Cumhuriyetin Yüzyüncü Yılında Aksaray" temalı uluslararası nitelikteki bu sempozyumda; Aksaray'ın şehir olma serüveni başta olmak üzere şehrin; tarihi, kültürel ve sosyal yönleri, sanatı, coğrafyası gibi belli başlı özelliklerini ön plana çıkaran, tasavvuf ve eğitim, mimarî, Aksaraylı önemli şahsiyetler ve onlara ait eserler; şehir, edebiyat, tıp, biyoloji, iletişim ve filoloji gibi alanlara ait konular üzerinde durulan tematik konu başlıkları oldu.

Rabbimize şükürler olsun ki, 8. Uluslararası Aksaray Sempozyumunu 39 bildiri ile gerçekleştirdik. Cumhuriyetimizin 100. Yılında her yönüyle Aksaray'ı ele alıp değerlendirmeye çalıştık. Nereden nereye geldiğimizi tespit ederek daha güzel yarınlar için ışık tutmaya gayret gösterdik. 2016 yılından günümüze kadar düzenlediğimiz 8 Aksaray ve 1 Yunus Emre sempozyumunda toplam 460 bildiri sunulduğunu gördük. Bu bildirileri incelediğimiz zaman Cumhuriyetimizin 100. Yılında aklımızda kalan 10 konuyu tarihe not düşmek adına buraya kaydetmeyi görev sayıyoruz:

- 1. Tarihin en eski köy yerleşimlerinden birisi günümüzden yaklaşık 10 bin yıl önce Aksaray yakınlarındaki Kızılkaya'da (Aşıklı) yapılmıştır.*
- 2. Tarihin bilinen ilk beyin ameliyatı da yine bundan yaklaşık 10 bin yıl önce Aşıklı'da gerçekleşmiştir. Beyin ameliyatı yapmak tıp eğitimi ve doktorluk gerektirdiği için ilk Tıp Fakültemiz de bundan yaklaşık 10 bin yıl önce Aksaray'da kurulmuştur diyebiliriz.*
- 3. Aksaray ülkemizin en önemli turizm bölgelerinden olan Kapadokya'nın giriş kapısıdır. Aslan payını Nevşehir'in aldığı turizm gelirinden Aksaray da doğal ve tarihi güzellikleriyle pay almayı hak etmektedir.*
- 4. Hristiyanlığın oluşum tarihinde de Aksaraylılar önemli rol oynamıştır. 381 yılında İstanbul'da düzenlenen ve teslis akidesinin Hristiyanlığın resmi akidesi haline geldiği ikinci konsülün düzenleyicisi Bekârlar köyünden olan Aziz Gregorius isimli dönemin İstanbul patriğidir.*
- 5. 5.1075'li yıllarda Selçuklu sınırlarına katılan Aksaray'ın Konya'nın 1097 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti ile öneminin arttığını görüyoruz. Özellikle II. Kılıçarslan döneminde yapılan imar faaliyetleri ile garnizon ve medeniyet şehri haline gelmiştir. Bu dönemde yetiştirdiği iyi ahlaklı insanlarla şehir-i suleha olurken; cesur askerleri ile kazanılan 1176 Miryakefalon zaferi ile Anadolu'nun Türk-İslam yurdu olmasının mührünü vurmuş ve buraya artık Turchia denmesinin yolunu açmıştır.*
- 6. Aksaray'ın tarihteki en önemli aileleri Cemalî ve Somuncubaba aileleridir. Bu aileler yetiştirdikleri kişilerle Osmanlı medeniyetinin oluşumuna önemli katkılarda bulunmuşlardır. Cemalettin Aksarayî Osmanlı'nın ilk şeyhülislamı Molla Fenarî'yi yetiştirirken, torunları Cemal halveti, Piri Mehmet Paşa ve Zenbilli Ali Efendi Osmanlı bürokrasisinde önemli görevler almışlardır. Somuncubaba'nın çocukları ve talebesi Hacı Bayram Veli tasavvufta ve dini hayatın gelişmesinde önemli katkılarda bulunmuşlardır.*
- 7. Cemalettin Aksarayî neslinden Cemal Halveti, Halvetîlik tarikatı vasıtasıyla Anadolu'nun Şiileşmesini engellemiş ve Balkanların İslamlaşmasında önemli pay sahibi olmuştur. Piri Mehmet Paşa Yavuz ve Kanuni dönmelerinde veziriazamlık yapmasının yanında dönemin üretilen gemilerine en gelişmiş topları monte ederek Osmanlı'nın dünyanın en önemli donanmasına sahip olmasını sağlamıştır. Zenbilli Ali Efendi ise fetva verirken kullandığı zenbil ile hızlı ve tarafsız adaletin sembolü olmuştur.*
- 8. Hasan dağı ve Ihlara vadisi civarı turizm, jeotermal enerji ve sera üretimine gayet uygun bölgeler olarak dikkat çekmektedir. Buralarda bunlara uygun tesisler yapılabilir.*
- 9. Tarihi ve sosyokültürel araştırmalarımız Yunus Emre'nin doğduğu ve öldüğü yerin Aksaray civarı olduğunu göstermektedir. Yunus Emre'nin 1230'lu yıllarda doğduğu Sivrihisar Aksaray'ın Güzelyurt ilçesi yakınlarındaki Sivrihisar olmalıdır. 1321 yılında öldüğü yer de doğduğu topraklara dönerken hayatını kaybettiği Aksaray/Ortaköy civarındaki Sarıkaraman olmalıdır. Güzelyurt-Sivrihisar-Taptuk ve Hacibektaş arasında kurulacak Tasavvuf Yolu turizm ve çevreye büyük katkıda bulunacaktır.*

10. Aksaray'ın bir bölümü Tuz gölü havzasında olduğu için endemik bitkiler açısından çok zengindir. Bu tür bitkiler geliştirilerek süt üretiminde ve diğer alanlarda kullanılabilir. Bundan elde edilecek süt ve diğer ürünler çok geniş alanlarda değerlendirilebilir.

Sempozyumun gerçekleşmesinde bizlere desteklerini esirgemeyen ve katılımlarıyla bizleri onurlandıran Sayın Valimiz Mehmet Ali KUMBUZOĞLU, Sayın Belediye Başkanımız Dr. Evren DİNÇER, Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Alpay ARIBAŞ, İl Kültür ve Turizm Müdürümüz Mustafa DOĞAN ve akademik camiamıza, misafir dinleyicilerimize ve öğrencilerimize; Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetimi ve elemanlarına; ayrıca sempozyumda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, sempozyumumuzun ülkemiz ve tüm bilim camiası için hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Saygılarımızla.

Doç. Dr. Ramazan ATA
Düzenleme Kurulu Adına

BİLDİRİ ÖZET METİNLERİ

OTOBANIN SONRASI AKSARAY DEVLET YOLLARI TRAFİĞİ DEĞİŞİMİ

Dr. Öğr. Görevlisi Ahmet DABANLI

Başarsoft / Gazi Üniversitesi

ahmet@basarsoft.com.tr

ORCID: 0000-0002-0000-6818-3662

Prof. Dr. Ebru Vesile Öcalır AKÜNAL

Gazi Üniversitesi

ebruocalir@gazi.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8381-1308

Prof. Dr. Öğr. Üyesi Ömer KÖSE

Aksaray Üniversitesi

omerkose@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5896-3665

Özet

Aksaray'ın tarihi ticaret yolları üzerindeki konumu, Osmanlı döneminde yapılan demiryolunun Aksaray'dan geçmemesi bir dönem Aksaray'ın gelişimine zarar vermiştir. Günümüzde ise Avrupa'yı Orta Doğu'ya bağlayan ana Trans European Motorway'in (TEM) eksik parçası olan Ankara'yı Pozantı'ya bağlayan Ankara – Niğde Otoyolunun Aksaray merkezinden 35 km uzaktan geçmesi başka bir tehdit olabilir. Bu tehditlerine rağmen art arda açılan organize sanayi bölgeleri yatırımlarının, ayrıca Sarıyahşi, Ağaçoören, Ortaköy, Gülağaç ve Güzelyurt ilçelerine yakın çıkışı olan potansiyelini ne kadar artıracağı zamanla görülecektir.

Pandemi sürecinde Türkiye'de değişen trafik hacimleri, değişimler eldeki veriler ışığında değerlendirilmiştir. Konya ve Nevşehir yolu üzerindeki Otobüs trafiğinin %30 arttığı diğer yönlerde ise %22 oranında azaldığı, Otomobilin %28 ve Römorklu kamyon ve çekici trafiğinin %30 oranında düştüğü, toplam araç sayısında %20lere varan azalma olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, Aksaray'ı güneye bağlayan TEM otoyolunun açılması sonrası D750 ve D300 devlet başta olmak üzere ana yollardaki değişim incelenerek bu değişimin şehircilik açısından yansımaları değerlendirilmiştir. Trafik hacminde 16 Aralık 2020 tarihinde açılan otoyoldan öncesi ve sonrasındaki değişimi incelemek için 2020-2022 tarihlerine ait Karayolları Genel Müdürlüğü'nün verileri kullanılmıştır. Analizlerde Aksaray'ın Ankara, Konya, Adana, Nevşehir ve Ortaköy yönlerindeki taşıt türlerine göre ortalama araç sayıları ele alınarak, negatif ve pozitif değişimler irdelenmiştir. Bu değişimin, aynı tarihlerdeki uydu görüntüleriyle karşılaştırılarak (planlı ya da plansız) kentsel gelişme ile arasındaki ilişki ortaya çıkarılmıştır. Bulgular, otoyolun açılmasıyla trafik hacminde rahatlamaların görüldüğünü, bunun otoyol çevresinde kentsel gelişmenin çekiciliğini göstermektedir. Yazarlar, otoyolun orta ve uzun vadede kentsel gelişmenin yönünü belirleyecek önemli bir faktör olacağını, bir süre sonra ise yeni açılan otoyolun kapasitesinin de doyuma ulaşacağı ve yeni trafik problemlerinin ortaya çıkacağını değerlendirmektedir.

Sonuç olarak, otoyol yatırımının yakın çevredeki küçük girişimcilerin gelişmelerden olumsuz etkilenmemesi ve kentsel gelişmenin sürdürülebilir yapısını koruması için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Otoyol, Ulaşım, Ticaret, Covid-19, Lokasyon

TRAFFIC CHANGE IN AKSARAY STATE ROADS AFTER TEM HIGHWAY

Abstract

Aksaray's location on historical trade routes and the fact that the railway built during the Ottoman period did not pass through Aksaray damaged the development of Aksaray for a while. Nowadays, another threat may be that the Ankara - Niğde Motorway, which connects Ankara to Pozantı, which is the missing part of the main Trans European Motorway (TEM) connecting Europe to the Middle East, passes 35 km away from the center of Aksaray. Despite these threats, it will be seen over time how much the investments in organized industrial zones opened one after another will increase its potential, which also has exits close to Sarıyahşi, Ağaçoören, Ortaköy, Gülağaç and Güzelyurt districts.

Changing traffic volumes and changes in Turkey during the pandemic period were evaluated in the light of available data. It has been determined that bus traffic on the Konya and Nevşehir road increased by 30% and decreased by 22% on other directions, automobile traffic decreased by 28% and trailer truck and tractor traffic decreased by 30%, and the total number of vehicles decreased by up to 20%.

In the research, the changes in the main roads, especially the D750 and D300 state roads, after the opening of the TEM highway connecting Aksaray to the south, were examined and the reflections of this change in terms of urbanism were evaluated. Data from the General Directorate of Highways for 2020-2022 were used to examine the change in traffic volume before and after the highway opened on December 16, 2020. In the analyses, negative and positive changes were examined by considering the average number of vehicles according to vehicle types in the Ankara, Konya, Adana, Nevşehir and Ortaköy directions of Aksaray. The relationship between this change and urban development (planned or unplanned) was revealed by comparing it with satellite images of the same dates. The findings show that there was a decrease in traffic volume with the opening of the highway, and this shows the attractiveness of urban development around the highway. The authors evaluate that the highway will be an important factor that will determine the direction of urban development in the medium and long term, and that after a while the capacity of the newly opened highway will reach saturation and new traffic problems will arise.

As a result, suggestions have been developed to ensure that the highway investment does not negatively affect small entrepreneurs in the immediate vicinity and to preserve the sustainable structure of urban development.

Keywords: *Aksaray, High-way, Transportation, Trade, Covid-19, Location*

OZANCIK ERSELE YERALTI ŞEHİRİ

Dr. Öğr. Görevlisi Ahmet DABANLI

Başarsoft / Gazi Üniversitesi

ahmet@basarsoft.com.tr

ORCID: 0000-0002-0000-6818-3662

Özet

Kapadokya'nın ünlü yeraltı şehirleri içerisinde bulunan Aksaray il sınırı içindeki yeraltı şehirlerinin bilinirliğinin ve ziyaretçilerin artırılması hem turistlerin bölgede kalma süresini uzatacak, hem tarihi ve turistik eserlerin daha iyi korunmasını sağlayacak hem de bölgedeki halkın daha bu yeraltı şehirlerinin bulunduğu yerlerdeki yerel halka ekonomik gelir sağlayacaktır. Aksaray yeraltı şehirleri açısından zengin bir ildir. Ortaköy ilçesinde Ersele, Bozkır, Gülağaç'ta, Çukurören, Gülpınar, Bekarlar, Saratlı Kırkgöz ve Aziz Mercurius, Merkez ilçeye bağlı Babakonağı, Altınkaya Asmayaylası ve Topakkaya Urumdüğün, Eskil'de Erdoğan, Güzelyurt'ta Gaziemir ve Manastır vadisindeki iki yeraltı şehirleri örnek olarak sayılabilir.

Aksaray'a 60 km, Ortaköy ilçesine 17 km mesafede olan Ozancık köyü sınırlarında bulunan Ersele yeraltı şehri 3x3 km'lik alana yayılmıştır. Ortaköy-Nevşehir yolu üzerinde olan Ersele yeraltı şehrine otoyolun Alayhan çıkışlarından da ulaşılabilir. Ersele yeraltı şehri Nevşehir Gülşehir Ovaören ve Gökçeyurt köyleri ile Aksaray Merkez Babakonağı köylerine komşudur ve yeraltından bu bölgelerdeki yeraltı şehirlerine yaklaşık 10 km bağlantı tünelleri ile bağlı olduğu rivayet edilmektedir.

Ersele yeraltı şehrinin geniş ve yüksek oda ve tünelleri ayırt edici özellik olarak tespit edilmiştir. Hamam, ocak, mezar ve kilit taşları dışında, taştan oyulmuş bir aslan heykeli, Mısır piramitlerindeki Sfenks heykeli gibi şehrin koruyucusu gibi durmaktadır. Aslan heykelinin varlığı, buranın yeraltı şehrinin başkenti olması ihtimalini doğurmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2006 yılında Aksaray Müzesince yapılan temizleme çalışmalarında yeraltı şehrinin genişliği ve derinliği konusunda ön bilgiler vermiştir. Yediden fazla girişi bulunan, havalandırma yapısına göre en az 5 katlı olduğu tespit edilen yeraltı şehrinin, 4 km kare alana sahip Derinkuyu'dan daha geniş alana yayılmış bir yeraltı şehri potansiyelinden bahsedilmiştir. Ersele yeraltı şehrinin açık alanda bulunan girişlerinin çevresinde bulunan motifler, kaya mezarları, havalandırma kanalları, açılıp temizlenen zemin ve zemin altı katlar dışında alt katlara inen bağlantılar tespit edilmiştir. Ersele yeraltı şehri koruma altına alınmadan çalışma bırakılmıştır. Envanterlerin kaybolmaması için bölgenin hazine avcıları tarafından tahrip edilmemesi, kaya mezarı gibi tarihi eserlere zarar verilmemesi için bölgede çeşitli önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Kapsamlı bir çalışma yürütülmesi durumunda Kapadokya bölgesinde büyük bir yeraltı şehri ortaya çıkarabileceklerini ve bölge turizmine ve ekonomisine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Kapadokya, Yeraltı Şehri, Ersele, Ozancık

***ERSELE: GREATEST UNDERGROUND CITY IS WAITING TO BE DISCOVERED
FOR AKSARAY TOURISM***

Abstract

Increasing the awareness and visitors of the underground cities within the border of Aksaray province, which is among the famous underground cities of Cappadocia, will prolong the stay of tourists in the region, ensure better preservation of historical and touristic monuments, and provide economic income to the local people in the places where these underground cities are located. Aksaray is a city rich in underground cities. Ersele, Bozkır, Gülağaç, Çukurören, Gülpınar, Bekarlar, Saratlı Kırkgöz and Aziz Mercurius in Ortaköy district, Babakonağı, Altinkaya Asmayaylası and Topakkaya Urumdük in Central district, Erdoğan in Eskil, Gaziemir in Güzelyurt and two underground cities in Manastır valley are examples. countable.

Ersele underground city, located within the borders of Ozancık village, 60 km from Aksaray and 17 km from Ortaköy district, spreads over an area of 3x3 km. Ersele underground city, which is on the Ortaköy-Neveşehir road, can also be reached from the Alayhan exits of the highway. Ersele underground city is adjacent to Neveşehir Gülşehir Ovaören and Gökçeyurt villages and Aksaray Merkez Babakonağı villages, and it is rumored that it is connected underground to the underground cities in these regions with approximately 10 km connection tunnels.

The wide and high rooms and tunnels of Ersele underground city have been identified as distinctive features. Apart from the baths, hearths, tombs and keystones, a lion statue carved from stone stands as the protector of the city, like the Sphinx statue in the Egyptian pyramids. The presence of the lion statue raises the possibility that this place was the capital of the underground city.

The cleaning work carried out by the Aksaray Museum in 2006 by the Ministry of Culture and Tourism gave preliminary information about the width and depth of the underground city. It has been mentioned that the underground city, which has more than seven entrances and has at least 5 floors according to its ventilation structure, has a potential for an underground city spread over a larger area than Derinkuyu, which has an area of 4 square km. Motifs around the open entrances of the Ersele underground city, rock tombs, ventilation ducts, and connections to the lower floors, apart from the ground and sub-ground floors that were opened and cleaned, were identified. The work was abandoned before the Ersele underground city was taken under protection. It is important to take various precautions in the region to prevent the inventory from being lost, to prevent the region from being destroyed by treasure hunters, and to prevent damage to historical artifacts such as rock tombs. It is predicted that if a comprehensive study is carried out, a large underground city in the Cappadocia region will be uncovered and will contribute to the tourism and economy of the region.

Keywords: *Aksaray, Capadocia, Underground city, Ersele, Ozancık*

AKSARAY'DA 1923-2023 YILLARI ARASINDA YAPILMIŞ OLAN ARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI

Ali BAKAR

Selçuk Üniversitesi

alibkr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9406-5416

Özet

Aksaray ili, Antik Kapadokya bölgesinin batısında Antik Lykaonia bölgesi sınırında bulunmaktadır. Günümüzde batı ve güneybatısında Konya, kuzeyinde Ankara ve Kırşehir, doğusunda Nevşehir, güneybatısında ise Niğde illeri ile çevrilmiştir. Aksaray, insanoglunun yerleşik hayata geçmiş olduğu erken yerleşim örneklerine ev sahipliği yapmaktadır. İl sınırları içerisinde tarihin ilk dönemlerinden itibaren çeşitli medeniyetlerin iskanına uğramış yerleşimler görülmektedir. Bu yerleşimlerin tabakaları medeniyetlerin ve kültürlerin somut verilerini saklamaktadır. Bu eserleri ortaya çıkarmak, okunabilir hale getirmek arkeoloji biliminin görevidir.

Arkeoloji, Avrupa'da Rönesans ile insanlığın ilgisini çekmeye başlamıştır. Arkeoloji başlarda büyük devletlerin müzelerine eser sağlama amacı güden bir kavram durumundayken, 19. yüzyıldan itibaren yapılan çalışmalar neticesinde bilimsel temellere kavuşmuştur. Ülkemizde ise Osmanlı Döneminde yabancı araştırmacıların çalışmaları sırasında yaşanan kötü örnekler sonucunda İstanbul'da ilk müze kurulmuş ve Osman Hamdi Bey önderliğinde eski eserlerin korunması ile ilgili ilk kanun ve mevzuat oluşturulmuştur. Böylece ülkemizdeki ilk bilimsel çalışmalar da bu dönem başlamıştır.

Atatürk tarafından Türk Tarih Kurumunun 1931 yılında kurulmasıyla Arkeoloji bilimi ülkemizde yeni bir ivme kazanmıştır. 1935 yılında Hamit Zübeyr Koşay başkanlığında Ahlatlıbel'de Cumhuriyet Döneminin ilk arkeolojik kazısı yapılmıştır. Bu dönemden itibaren ülkemiz yerli ve yabancı araştırmacıların daha detaylı çalışmalarına sahne olmuştur. Aksaray da bu araştırmalardan payını almıştır. Yapılan yüzey araştırmaları bölgede çok sayıda antik yerleşimin varlığını göstermiştir. Bu bağlamda Aksaray'daki ilk arkeolojik kazı çalışmaları, 1962 yılında Nimet Özgüç başkanlığında Yeşilova kasabasında bulunan Acemhöyük yerleşiminde başlamıştır. Bu süreçte Acemhöyük kazı ve araştırmalarının yanı sıra, Kızılkaya köyü yakınlarındaki Aşıklı Höyük yerleşiminde, Aksaray Merkezde bulunan Melik Mahmud Gazi Hangahı'nda (Darphane), Mamasın Barajı üzerinde Güvercinkayası'nda, Kızılkaya köyü Musular yerleşiminde, Güzelyurt ilçesi yakınlarında Yüksek Kilise tepesinde üniversiteler destekli kazı çalışmaları yapılmış olup, bunların bir kısmı halen devam etmektedir.

Bu kazı çalışmalarına ek olarak Aksaray Müze Müdürlüğü tarafından Akhisar köyü Çanlı Kilise'de Eski ilçesi Çukuryurt köyü Güzlü Höyük'te, Demirci Kasabası Zindanlık Tepe Tümülüsü'nde, Ihlara Vadisi'nde bulunan Sümbüllü Kilise'de yapılan kurtarma kazıları da bulunmaktadır.

Bu çalışmada, 1923-2023 yılları arasında Aksaray il sınırları içerisinde yapılarak yayınlanmış olan arkeolojik kazı ve araştırmalar incelenecek olup, bu araştırmaların neler olduğu, hangi dönemleri kapsadığı, değerlendirilerek ilin arkeolojik araştırma tarihi ortaya çıkarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Arkeoloji, Tarih

**ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS AND RESEARCHES IN AKSARAY
BETWEEN 1923-2023**

Abstract

Aksaray is located to the west of the ancient Cappadocia and on the border of the ancient Lycaonia. Today, it is surrounded by Konya to the west and southwest, Ankara and Kırşehir to the north, Nevşehir to the east, and Niğde to the southwest. Aksaray hosts early settlement examples of human habitation and has been inhabited by various civilizations since the earliest periods within its borders. The layers of these settlements hold tangible evidence of civilizations and cultures, and it is the duty of the science of archaeology to uncover and make them readable.

Archaeology began to attract the interest of humanity in Europe during the Renaissance period. Initially, archaeology was a concept aimed at providing artifacts to the museums of great states, but starting from the 19th century, it evolved into a scientific discipline through systematic researches. In Turkey, during the Ottoman period, the establishment of the first museum in Istanbul and the creation of the first laws and regulations for the preservation of ancient artifacts, under the leadership of Osman Hamdi Bey, marked the beginning of the first scientific studies.

With the establishment of the Turkish Historical Society by Atatürk in 1931, the science of archaeology gained momentum in Turkey. In 1935, the first archaeological excavation of the Republic period was carried out at Ahlatlıbel under the director of Hamit Zübeyir Koşay. From this period onwards, Turkey has witnessed more detailed researches by both domestic and foreign researchers. Aksaray has also benefited from these studies. Surveys have indicated the presence of numerous ancient settlements in the region. In this context, the first archaeological excavation in Aksaray began in 1962 at Acemhöyük, under the presidency of Nimet Özgüç. Alongside the Acemhöyük excavations, universities in Turkey have supported excavation efforts in various areas, including Aşıklı Höyük near Kızılkaya Village, Darphane (Melik Mahmud Gazi Hangahı) in Aksaray Centrum, Güvercinkaya at Mamasın Dam, Musular near Kızılkaya Village, and Gelveri Yüksek Kilise Hill in Güzelyurt District; some of these excavations are still ongoing.

In addition to these excavation efforts, salvage excavations have been conducted by the Aksaray Museum Directorate at settlements such as Çanlı Kilise in Akhisar Village, Güzlü Höyük in Çukuryurt Village, Zindanlık Tepe Tumulus in Demirci Town, and Sümbüllü Kilise in Ihlara Valley.

This study aims to examine the archaeological excavations and researches conducted within the borders of Aksaray during the first 100 years of the Republic and to clarify the archaeological research history.

In this study, archaeological excavations and research will be examined within the borders of Aksaray between 1923 and 2023, and the archaeological researches history of the province will emerge by evaluating what these studies are, which periods cover.

Keywords: Aksaray, Archaeology, History

MEMLÜKLER DÖNEMİNDE MİSİR'DA FAALİYET GÖSTEREN AKSARAYLI BAZI ÂLİMLER

Dr. Ali KUŞCALI

Aksaray Üniversitesi

alikuscali@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3610-4453

Özet

Aksaray, sahip olduğu coğrafi konum itibariyle, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim bir şehirdir. Özellikle Anadolu'nun İslamlaşmasından sonra bu bölgede yetişen ilim adamları, ilmî ve kültürel alanda çok değerli miraslar bırakmışlardır. Bu nedenle Aksaray, tarihî vesikalarda Dârü'l İlm, Darü's-Süleha, Kubbetü'l-İslâm isimleriyle meşhur olmuştur.

Moğol orduları, 1243 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'ni kendisine bağlamış ardından 1258'de Bağdat'ı yağmalayarak Abbâsî Devleti'ni yıkmışlardır. Bu gelişmeler, İslam dünyasını siyasi, sosyal ve ilmî açıdan olumsuz etkilemiştir. Diğer İslam topraklarında olduğu gibi Anadolu'da da istikrarsız ve güvensiz bir ortamın oluşmasına neden olmuştur. Bu durum doğal olarak halkı ve ilim adamlarını etkileyerek güvenli topraklara göç etmeye sevk etmiştir.

Memlükler, Moğolları 1260 yılında Aynicâlût Savaşı'nda durdurmuş ve Mısır ve Suriye bölgesini Moğol istilasından kurtarmıştır. Ayrıca bu zafer, Memlükler'den önce bölgede öteden beri Mısır'da varlığını sürdüren medreselerin ilmî geleneklerini ve faaliyetlerini sürdürmesini de sağlamıştır. Buna ek olarak Memlük hakimiyetindeki topraklar, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için güvenli bir yer haline de gelmiştir. Böylece Memlükler İslam dünyasının muhafızı olarak ön plana çıkmıştır. Hal böyle olunca Aksaray'daki bazı aileler ve ilim adamları, o dönem güvenli bir yerleşim yeri ve ilmî açıdan bir cazibe merkezi olan Mısır'a göç etmişlerdir.

Mısır'a gelen Aksaray kökenli ailelere mensup ilim adamları, bölgede çeşitli alanlarda ilmî çalışmalarda bulunarak bölgeyi ilmî açıdan ihyâ etmişlerdir. Bu ilim adamları, tasavvuf, hadîs, tarih, tefsir, dil ilimleri gibi çeşitli alanlarda faaliyet göstermişlerdir. Bu ilim adamlarından bazıları şunlardır: Mısır'da Memlükler döneminde yaşamış, tasavvuf, fıkıh ve kıraat ilimleriyle ilgilenen Mecdüddin el-Aksarâyî (ö.740/1339), ilmî kişiliğinin yanı sıra devletin çeşitli birimlerinde üst düzey görevler icrâ etmiştir. Bir diğer âlim ise İbn Bint el- Aksarâyî, (ö.859/1454) Aksaray kökenli olup, Kahire'de doğmuş ve Mekke'de vefat etmiştir. Pek çok eseri bulunan İbn Bint el-Aksarâyî'nin Keşşâf tefsiri üzerine bir hâşiyesi de bulunmaktadır. Emînüddîn el-Aksarâyî (ö.880/1478) ise Aksaray kökenli olup, Kahire'de doğmuş ve vefat etmiştir. Kâhire'nin ileri gelen birçok medresesinde fıkıh, hadîs, tefsir ve dil ilimlerine dâir dersler vermiştir. Yine ilmî kişiliğinin yanı sıra mutasavvıf bir kişiliğe de sahip olan İbrâhim el-Mevâhibî (ö.908/1502) Kâhire'de yaşamış, Aksaray kökenli bir âlimdir. Bu çalışma, Mısır bölgesinde faaliyet gösteren ilim adamlarını, onların hangi ilmî disiplinin gelişmesine katkı sağladıklarını ve eserlerini tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, biyografi kitapları başta olmak temel İslam tarihi kaynakları taranarak konuyla ilgili bilgilere ulaşılmaya çalışılacak, Memlükler döneminde Mısır'da faaliyet gösteren Aksaray kökenli ilim adamları tespit edilecek ve ulaşılan veriler kronolojik olarak aktarılacaktır. Elde edilen bilgiler bağlamında da bu ilim adamlarının, İslâm kültür ve medeniyetine yönelik bıraktıkları miras da ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Memlükler, Mısır, Aksaray, Âlim.

SOME SCHOLARS FROM AKSARAY WHO WERE ACTIVE IN EGYPT DURING THE MAMLUK PERIOD

Abstract

Aksaray is an ancient city that has hosted many civilisations due to its geographical location. Especially after the Islamisation of Anatolia, the scholars who grew up in this region left very valuable legacies in the scientific and cultural field. For this reason, Aksaray has been famous with the names of Daru'l İl̄m, Daru's-Suleha, Kubbetu'l-Islām in historical documents.

The Mongol armies annexed the Anatolian Seljuk State in 1243 and then sacked Baghdad in 1258 and destroyed the Abbasid State. These developments negatively affected the Islamic world politically, socially and scientifically. As in other Islamic lands, it caused an unstable and insecure environment in Anatolia. This situation naturally affected the people and scholars and led them to migrate to safe lands.

Mamluks stopped the Mongols at the Battle of Aynicālūt in 1260 and saved Egypt and Syria from the Mongol invasion. In addition, this victory ensured the continuation of the scholarly traditions and activities of the madrasas that had existed in Egypt before the Mamluks. In addition, the lands under Mamluk rule became a safe place for people to live their lives. Thus, Mamluks came to the forefront as the guardians of the Islamic world. As such, some families and scholars in Aksaray migrated to Egypt, which was a safe settlement and a centre of attraction in terms of science at that time.

The scholars belonging to the families of Aksaray origin who came to Egypt carried out scientific studies in various fields in the region and revitalised the region in terms of science. These scholars were active in various fields such as Sufism, hadīth, history, tafsir and language sciences. Some of these scholars are as follows: Majdud al-Dīn al-Aksarāyī (d.740/1339), who lived in Egypt during the Mamluk period and was interested in the sciences of Sufism, fiqh and qiraat, performed high-level duties in various units of the state as well as his scholarly personality. Another scholar, Ibn Bint al-Aksarāyī (d.859/1454), was from Aksaray, born in Cairo and died in Mecca. Ibn Bint al-Aksarāyī, who has many works, also has a commentary on the tafsīr of Kashshāf. Amīn al-Dīn al-Aksarāyī (d.880/1478) was a native of Aksaray, born and died in Cairo. He taught fiqh, hadīth, tafsir and linguistic sciences in many prominent madrasas of Cairo. Ibrāhīm al-Mawāhibī (d.908/1502), who had a Sufi personality as well as a scholarly personality, was a scholar from Aksaray who lived in Cairo. This study aims to introduce the scholars who were active in the Egyptian region, their contribution to the development of which scientific discipline and their works. For this purpose, the main sources of Islamic history, especially the biography books, will be scanned, the scholars of Aksaray origin who were active in Egypt during the Mamluk period will be identified and the data obtained will be transferred chronologically. In the context of the information obtained, the legacy left by these scholars for Islamic culture and civilisation will also be revealed.

Keywords:*Mamluks, Egypt, Aksaray, Scholar.*

YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARININ HİBRİT KULLANIMI İLE BİR ENDÜSTRİYEL TESİS İÇİN ENERJİ SİSTEMİNİN OPTİMİZASYONU VE TASARIMI

Aziz YİĞİT

Fırat Üniversitesi

221142101@firat.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3613-6888

Prof. Dr. Figen BALO

Fırat Üniversitesi

fbalo@firat.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5886-730X

Özet

Tarih kitaplarında insanlığın ilk ve en önemli buluşunun ateş olduğu belirtilmektedir. İnsanlığın, ateşi keşfedip, kontrollü bir şekilde kullanmasından bu yana, insanlık yararına birçok buluş ve keşifler yapılmıştır. Yelkenli gemilerin kullanımı, buharlı makineler, sıvı veya gaz yakıtlı jeneratörler derken, atomun parçalanmasından çıkan büyük enerjiler ile çalışan makineler keşfedilmiştir. Nitekim ateşin kontrollü kullanımından başlayan bu serüven, günümüzde kullanılan buluşlarla, yaşadığımız dünyayı çevresel kirleticiler açısından son derece tehdit eder hale ulaştırmıştır. Sorununun adına küresel ısınma teşhisi konan dünyada, solunan hava her gün bir miktar kirlenmekte, oksijen kaynağı olan ağaçlarımız gün geçtikçe yanmakta ve canlılık, türlerini birer birer kaybetmektedir.

Öncül amacın, her şartta gereken elektrik enerjisini üretmek olan bir gerçeklikte, elektrik enerjisi üreten termik, hidro ve nükleer santrallerin çevresel ve emisyonu bağlı zararları, zorunluluk gerekçesi kapsamında bazı kabullerle yok sayılmaktadır. Oysaki dünya ve yaşam, bu kabullerin altında ezilmekte, kirlenmekte ve ısınmaktadır. Berrak bir yaşam için dünün kabulleri, bugün için bazı durumlarda tehlike teşkil edebilmektedir. Artık, elektrik enerjisi üretmek için, hiçbir çevresel zararı olmayan ve söz konusu kabullere gerek duyulmayacak yeni ve temiz enerji üreteçleri uygulanabilmektedir.

Bu çalışmada, dünyanın küresel ısınmasına yol açan fosil yakıtların kullanımından dolayı bahsi geçen soruna ait çözümün, Aksaray iline uygulanması durumu araştırılmıştır. Bu amaçla, Aksaray ilinde 2.5 MW'lık elektrik enerji tüketen bir tesisin, yerel şebeke ile bağlantılı, 1.5MW gücünde rüzgar türbini, 1.5 MW gücünde fotovoltaik panel ve doğru akım-alternatif akım dönüştürücüler ile tasarımı, teknik, ekonomik ve çevresel faydaları analiz edilmiştir. Çalışmada, HOMER Pro 3.16.2 yazılımı kullanılmıştır. 2023 Temmuz TÜİK verileri ile belirlenen %47.48 oranındaki enflasyon oranı, duyarlılık analizi kapsamında girdi olarak atanmıştır. 1498 farklı konfigürasyonun test edildiği sonuçlarda, WT-PV-Şebeke ve dönüştürücülerin hibrit çalışmasıyla PV üretiminin %12.4, WT üretiminin %86.7 ve yerel şebeke kullanımının %0.928 olduğu gözlemlenmiştir. Yenilenebilirlik fraksiyonunun %99 ve maksimum katkısının %330 sonucuna da ulaşılmıştır. Şebekeye aktarılan enerjiden yılsonu itibari ile 6.902.256 M\$ gelir elde edildiği görülmüştür. Ayrıca CO2 emisyonu 2.652.798 kg/yıl, SO2 emisyonu, 11.501 kg/yıl ve NO emisyonu 5.625 kg/ yıl olarak ölçülmüştür. Aksaray ilindeki 2.5 MW elektrik enerjisi tüketen bir tesisin çoklu yenilenebilir sistemler kullanmak suretiyle yapılan analizinde teknolojik faydaların yanı sıra küresel ısınma ile mücadelede destek verebilecek nitelikte olduğu simülasyonla belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Homer, Fotovoltaik, Güneş Enerjisi, Rüzgar Enerjisi, Enerji Yönetimi

OPTIMIZATION AND DESIGN OF ENERGY SYSTEM FOR AN INDUSTRIAL PLANT WITH HYBRID USE OF RENEWABLE ENERGY RESOURCES

Abstract

It is stated in the history books that the first and most important invention of humanity is fire. Since humanity discovered fire and used it in a controlled way, many inventions and discoveries have been made for the benefit of humanity. While the use of sailing ships, steam engines, liquid or gas fueled generators, machines that work with great energies from the splitting of the atom were discovered. As a matter of fact, this adventure, which started with the controlled use of fire, has made the world we live in extremely threatening in terms of environmental pollutants, with the inventions used today. In the world, whose problem is diagnosed as global warming, the air we breathe is polluted to some extent every day, our trees, which are the source of oxygen, are burning day by day and they are losing their vitality and species one by one.

In a reality where the primary purpose is to produce the required electrical energy under all conditions, the environmental and emission-related damages of thermal, hydro and nuclear power plants that produce electrical energy are ignored with some assumptions within the scope of necessity. However, the world and life are being crushed, polluted and heated under these assumptions. Yesterday's acceptances for a clear life may pose a danger in some cases for today. Now, new and clean energy generators can be applied to produce electrical energy, which do not have any environmental damage and will not require the aforementioned assumptions.

In this study, the situation of applying the solution of the aforementioned problem to the province of Aksaray due to the use of fossil fuels that cause global warming of the world has been investigated. For this purpose, the design, technical, economic and environmental benefits of a facility consuming 2.5 MW of electrical energy in Aksaray province, connected to the local grid, with a 1.5MW wind turbine, 1.5 MW photovoltaic panel and direct current-alternating current converters were analyzed. In the study, HOMER Pro 3.16.2 software was used. The inflation rate of 47.48%, determined by TUIK data for July 2023, has been assigned as an input within the scope of the sensitivity analysis. In the results where 1498 different configurations were tested, it was observed that PV production was 12.4%, WT production 86.7% and local grid usage 0.928% with hybrid operation of WT-PV-Grid and converters. The results of 99% of the renewables fraction and 330% of the maximum contribution were also reached. It has been observed that 6,902,256 M\$ of income has been obtained as of the end of the year from the energy transferred to the grid. In addition, CO₂ emissions were measured as 2,652,798 kg/year, SO₂ emissions as 11,501 kg/year and NO emissions as 5,625 kg/year. In the analysis of a facility that consumes 2.5 MW of electrical energy in Aksaray, by using multiple renewable systems, it has been determined by simulation that it can support the fight against global warming as well as techno-economic benefits.

Keywords: *Homer, Photovoltaic, Solar Energy, Wind Energy, Energy Management*

CEMÂLEDDİN AKSARÂYÎ'NİN “ÎZÂHU'L-ÎZÂH” ADLI ESERİNDEKİ BELÂĞAT İTİRAZLARINI

Dr. Öğr. Üyesi Bozan ALHAMAD

Aksaray Üniversitesi

bozanalhamad@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8446-8505

Özet

Bu çalışma, Cemâleddin Aksarâyî'nin (ö. 791/1388-89) “Îzâhu'l-Îzâh” adlı eserindeki belâgat konularından beyan ilmi ile ilgili itirazları hakkındadır. Bu kitap Tâcuddîn Kazvîni'ye (ö. 739/1338) ait “el-Îzâh fi'l-Belağa” adlı eserin önemli şerhlerindedir. Kazvîni'nin kitabı ise Arap Dili ve Belâgat ilimlerinde özgün bir kaynak olarak kabul edilir ve Sekkâki'nin (ö. 626/1229) “Miftâhu'l-ulûm” adlı eserinin üçüncü bölümünün özetlendiği “Telhîsu'l-Miftâh” adlı eserinin şerhidir.

Çalışma, bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, belagatin üç ilminin (Meânî, beyân ve bedî') kısa birer tanımı yapılarak belagatin önemi ile diğer bilimler arasındaki konumu vurgulanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde Kazvîni'nin hayatı, eserleri, ilmî derecesi ve “el-Îzâh” isimli kitabı, Cemâleddin Aksarâyî'nin hayatı, eserleri, ilmî derecesi ve “Îzâhu'l-Îzâh” isimli kitabı ele alınmıştır.

İkinci bölümünde ise beyân ilminin alt dallarında (Teşbîh, mecâz, istiâre ve kinâye) Aksarâyî'nin en önemli belâgat itirazlarına yer verilmiştir. Nitekim Cemâleddin Aksarâyî eserinde, el-Hatîbu'l-Kazvîni'nin kitabında bahsettiği bazı belâgat konuları hakkındaki sözlerine veya kitabını şerh edenlerin bazı sözlerine yer vermiştir. Ayrıca meselelere itirazlarının sebeplerini açıklamış ve görüşlerine kendinden önceki veya muasırı olan belagat âlimlerinin sözlerinden deliller getirmiştir.

Aksarâyî'nin itirazlarını sunarken izlediği yöntem, kitabındaki konuların çoğunda neredeyse aynıdır. Bu durum onun belagat ilmindeki birikimine de işaret etmektedir. Öyle ki “el-Îzâh” ve “Telhîsu'l-Miftâh” kitaplarını şerh edenlere bile -onların görüşlerini de beyan ederek- bazen onaylamak bazen de karşı çıkmak suretiyle itirazlar kaydetmiştir. Bunların başında da “el-Mutavvel” adlı eserin sahibi Sa'düddîn et-Teftâzânî'nin (ö. 792/1392) görüşlerine yaptığı itirazlar gelmektedir.

Araştırma sonucunda Aksarâyî'nin önemli itirazları ele alındıktan sonra ulaşılan belli başlı sonuçlar zikredilmiştir. Böylece çalışma, Arap Dili ve Belagati alanında araştırma yapak isteyenlerin yararlanabileceği bir kaynak haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belâgat, Beyân ilmi, Cemâleddin Aksarâyî', Kazvîni.

CEMÂLEDDİN AKSARÂYÎ'S RHETORICAL OBJECTIONS IN HIS BOOK "ÎZÂHU'L-ÎZÂH"

Abstract

This study focuses on the objections related to the science of rhetoric, particularly in the field of "beyan ilmi" (the science of eloquence), found in Cemâleddin Aksarâyî's work "Îzâhu'l-Îzâh" (d. 791/1388-89). This book is one of the important commentaries on "el-Îzâh fi'l-Belaġa," which belongs to Tâcuddîn al-Qazwini (d. 739/1338). al-Qazwini's book is considered an original source in Arabic language and rhetoric studies, and it is a commentary on the third section of Sekkâkî's (d. 626/1229) work, "Miftâhu'l-ulûm," summarized as "Telhîsu'l-Miftâh"ç

The work consists of an introduction and two main sections. In the introduction, a brief definition of the three sciences of rhetoric (Meânî, beyân, and bedî') is provided, emphasizing the importance of rhetoric and its position among other sciences.

The first section of the study covers the life of al-Qazwini, his works, scholarly achievements, and his book "el-Îzâh," as well as the life of Cemâleddin Aksarâyî, his works, scholarly achievements, and his book "Îzâhu'l-Îzâh".

In the second section, Aksarâyî's most significant objections to various aspects of the science of rhetoric, particularly in its subfields (Teşbîh, mecâz, istiâre, and kinâye), are discussed. Aksarâyî often refers to statements made by el-Hatîbu'l-Kazvînî in his book or the comments of those who have previously commented on the book. He also explains the reasons for his objections and supports his views with evidence from earlier or contemporary scholars of rhetoric.

Aksarâyî's method in presenting his objections is consistent across most of the topics in his book, indicating his depth of knowledge in the science of rhetoric. He sometimes agrees with and sometimes disagrees with the commentators of "el-Îzâh" and "Telhîsu'l-Miftâh," providing his own insights. One of his notable objections is directed towards the views of Sa'düddîn et-Teftâzânî (d. 792/1392), the author of the book "el-Mutavvel".

After addressing Aksarâyî's significant objections, the study concludes with some key findings. Consequently, this work has become a valuable resource for those interested in the field of Arabic language and rhetoric research.

Keywords: Arabic rhetoric, Statement science, Cemâleddin Aksarâyî, al-Qazwini.

FİZİKSEL AKTİVİTENİN AKSARAY'DA GÖRÜNÜMÜ: SİSTEMATİK BİR DERLEME

Arş. Gör. Büşra ÖZDEK

Aksaray Üniversitesi

busraozdek@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8333-9971

Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ

Aksaray Üniversitesi

hunlu@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3079-4417

Özet

Obezite dünya genelinde yaş grubu ve cinsiyet ayırt etmeksizin giderek artan bir sağlık sorunudur. Obezite ve diğer hastalıklar için önde gelen risk faktörü ise fiziksel hareketsizliktir. Fiziksel aktivite, vücut sağlığını korumak ve geliştirmek için önemlidir. Düzenli fiziksel aktivite, kalp sağlığını iyileştirir, kan basıncını düzenler, kolesterol seviyelerini kontrol altında tutar ve obezite riskini azaltır. Bu çalışmada 2000-2023 yılları arasında Aksaray ilinde yaşayan bireylerin fiziksel aktiviteye katılım düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmaları tespit edip, bu çalışmaları adı, çalışma yılı, çalışılan grup, yöntemi/veri toplama aracı ve sonuçları gibi çeşitli kriterler açısından inceleyerek var olan durumu betimlemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. Örneklemi Aksaray olan 2000-2023 arasında fiziksel aktiviteyi konu alan çalışmalar kapsamlı olarak doküman incelemesine ve sistematik analize tabi tutulmuştur. Çalışmada Aksaray ilindeki bireylerin fiziksel aktivite düzeyleri konusundaki çalışmaların taranması MEDLINE, PubMed, EBSCO, Web of Science, Scopus, YÖKTEZ ve Google Akademik veri tabanlarında elektronik tarama ile gerçekleştirilmiştir. Tarama sürecinde konu ile ilgili anahtar sözcük olarak fiziksel aktivite, egzersiz, aktif yaşam kelimeleri belirlenmiştir. Tarama sonucunda 10 bilimsel yayına ulaşılmıştır. Bu bilimsel yayınlardan 7 tanesi, çalışmanın konusuyla ilişkili bulunmuş ve bu çalışmalar incelenmiştir. Çalışma yılları açısından incelendiğinde 2018 yılında 1 (%14) yayın, 2019 yılında 1 (%14) yayın, 2021 yılında 2 (%28) yayın, 2022 yılında 3 (%43) yayına ulaşılmıştır. Çalışma gruplarına göre ise ortaokul düzeyinde 3 (%43), üniversite düzeyinde 1 (%14) ve yetişkinlerle 3 (%43) çalışma yapıldığı görülmüştür. Okul öncesi öğrencileri, ilkökul öğrencileri ve yaşlılar ile yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmadaki örneklem grupları incelendiğinde en kalabalık araştırma grubunun 1196 kişiden oluştuğu görülmektedir. Çalışmaların yöntemleri incelendiğinde bütün çalışmaların tarama yöntemiyle yapıldığı bulunmuştur. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarına bakıldığında en çok kullanılan ölçeğin Uluslararası Fiziksel Aktivite Değerlendirme Anketi (Kısa) (IPAQ) (n=6, %86) olduğu bulunmuştur. Çalışmaların sonuçlarına bakıldığında 3 (%43) çalışmada katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerinin yüksek, 2 (%28,5) çalışmada orta ve 2 (28,5) çalışmada düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Fiziksel Aktivite, Sağlık

THE VIEW OF PHYSICAL ACTIVITY IN AKSARAY: A SYSTEMATIC REVIEW**Abstract**

Obesity is an increasing health problem worldwide, regardless of age group and gender. The leading risk factor for obesity and other diseases is physical inactivity. Physical activity is important to maintain and improve body health. Regular physical activity improves heart health, regulates blood pressure, keeps cholesterol levels under control and reduces the risk of obesity. In this study, it was aimed to describe the current situation by identifying the studies conducted on the physical activity participation levels of individuals living in Aksaray between 2000 and 2023, and examining these studies in terms of various criteria such as name, study year, study group, method/data collection tool and results. Document scanning method, one of the qualitative research methods, was used in the study. Studies on physical activity between 2000 and 2023, sampled in Aksaray, were subjected to comprehensive document review and systematic analysis. In the study, studies on physical activity levels of individuals in Aksaray were conducted by electronic scanning in MEDLINE, PubMed, EBSCO, Web of Science, Scopus, YÖKTEZ and Google Scholar databases. During the scanning process, the words physical activity, exercise, active life were determined as keywords related to the subject. As a result of the search, 10 scientific publications were reached. 7 of these scientific publications were found to be related to the subject of the study and these studies were examined. When examined in terms of working years, 1 (14%) publication was reached in 2018, 1 (14%) publication was reached in 2019, 2 (28%) publications were reached in 2021, and 3 (43%) publications were reached in 2022. According to the study groups, it was seen that 3 studies were conducted at the secondary school level (43%), 1 study was conducted at the university level (14%) and 3 studies were conducted with adults (43%). No studies have been found with preschool students, primary school students or the elderly. When the sample groups in the study are examined, it is seen that the largest research group consists of 1196 people. When the methods of the studies were examined, it was found that all studies were conducted using the scanning method. When looking at the data collection tools used in the studies, it was found that the most used scale was the International Physical Activity Assessment Questionnaire (Short) (IPAQ) (n=6, 86%). Considering the results of the studies, it was seen that the physical activity levels of the participants were high in 3 (43%) studies, medium in 2 (28.5%) studies, and low in 2 (28.5%) studies.

Keywords: *Aksaray, Physical Activity, Health*

AKSARAY'IN İL OLMA SERÜVENİ

Doç. Dr. Cemile TEKİN

Aksaray Üniversitesi

cemiletekin@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2694-3296

Özet

Anadolu Selçukluları Devri'nde askerî üs olarak kullanılan Aksaray, kurulan İslami yapılarla kısa sürede önemli bir Türk şehri durumuna geldi. XIV. yüzyıl başlarında Karamanoğulları'nın, Fatih Sultan Mehmet'in 1467'de bu beyliğe son vermesiyle de Osmanlı Devleti'nin idaresine girdi. Bu dönemde adli yönden kaza, idari yönden ise Karaman eyaletine bağlı bir sancak merkezi idi. Kaza ve sancak statülerini XIX. yüzyılın ortalarına kadar korudu. Osmanlı Devleti'nde 1864'te yapılan yeni vilayet düzenlemesi ile sancaklık alındı; Niğde'nin bir kazası haline getirildi. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ise vilayet oldu. 1933 yılında ilçe olarak tekrar Niğde vilayetine bağlandı. Haziran 1989'da çıkarılan kanun ile yeniden il haline getirilerek olması gereken idari statüye kavuştu.

Anadolu Selçuklularından itibaren bulunduğu bölgenin önemli bir kültür ve ticaret merkezi iken nedense 1864 Vilayet düzenlemesi sırasında bu statüsünü kaybetmiş; Niğde iline bağlı bir ilçe durumuna getirilmiştir. Bu haksız uygulama 1989'a kadar sürmüştür; işaret edilen tarihte il olarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin idari mekanizmasında yerini almıştır.

Bu bildiride Aksaray'ın Anadolu Selçuklu Devleti'nden sonra idari durumu belgeler çerçevesinde nedenleriyle incelenecek, 1989'da il haline getirilmesine kadar geçirdiği serüven üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Vilayet, İl, Kaza, İlçe.

AKSARAY'S ADVENTURE OF BECOME A PROVINCE

Abstract

Aksaray, which was used as a military base during the Anatolian Seljuk period, became an important Turkish city in a short time with the Islamic structures established. At the beginning of the 14th century, it came under the administration of the Karamanoğulları, and later, when Fatih Sultan Mehmet put an end to this principality in 1467, it came under the administration of the Ottoman Empire. During this period, it was a district in judicial terms and a sanjak center of Karaman province in administrative terms. The city preserved Kaza and sanjak status until the mid-19th century. With the new province regulation made in the Ottoman Empire in 1864, the sanjak status was cancelled; It was turned into a district of Niğde. In the first years of the Republic, it became a province. In 1933, it was connected to Niğde province again as a district. With the law enacted in June 1989, it became a province again and gained the administrative status it deserved.

While it was an important cultural and commercial center of the region since the Anatolian Seljuks, for some reason it lost this status during the 1864 Province Regulation; It has become a district of Niğde province. This unfair situation lasted until 1989, and on the specified date, it took its place in the administrative mechanism of the Republic of Turkey as a province.

In this paper, the administrative situation of Aksaray after the Anatolian Seljuk State will be examined within the framework of documents, and its adventure until it became a province in 1989 will be emphasized.

Keywords: *Aksaray, Province, City, Accident, District.*

AKSARAY'DA KIRSAL MİMARLIK

Doç. Dr. Erkan AYGÖR

Necmettin Erbakan Üniversitesi

eyagor@erbakan.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7288-6654

Özet

Kırsal yerleşmeler, Neolitik Çağ ile birlikte Anadolu'da var olmuştur. Tarım ve hayvancılığa dayalı bu ilk yerleşmelerdeki mimari yüzyıllar içerisinde küçük farklılıklarla kullanıla gelmiştir. Kırsal mimari, halk tarafından yapılmış tüm evler ve diğer yapı türlerini içermektedir. Çevrenin olanakları, bölgedeki malzeme, genellikle konut sahibi ya da yerel inşaat ustaları ile geleneksel yöntemler ile inşa edilmiştir. Kırsal mimari ustalarının, usta çırak ilişkisine dayalı, deneme yanılma metodu ile uyguladıkları işlerini yaptıkları bilinmektedir.

Anadolu'da Çatalhöyük, Çayönü, gibi Neolitik Çağ ilk yerleşmelerinde yerleşik yaşamla birlikte, aslında kırsal mimarinin ilk örnekleri verilmeye başlanmıştır. Kırsal mimarinin en güzel örneklerinden biri Aksaray Aşıklı Höyük'te görülmektedir. Yüzyıllarca süren bu mimari gelenek 19. yüzyılda Aksaray ve çevresindeki kırsal yerleşmelerde kendine ve bölgeye has karakterleri ile karşımıza çıkmakta olup, 20. yüzyılın ilk yarısına kadar örnek vermeye devam etmiştir. Kırsal mimarinin tüm unsurlarını Aksaray'a bağlı ilçe ve köylerde görmek mümkündür.

Çalışmamızda ana amaç Aksaray civarındaki kırsal mimariye ait unsurlar içerisinde yer alan konut, dükkân, ahır, ambar, tandır evi, tandır damı, köy odası, bezirhane gibi halk yapı sanatı unsurlarını tanıtmaktır. Aksaray ve bölgede kırsal mimariye ait yapılar kültürlerine (barınma, beslenme, vb.) ait unsurları sergilemektedirler. İnsanlar yaşamlarını sürdürürebilmek için doğaya ve çevreye uyum sağlayan yapılar inşa etmişlerdir. Aksaray kırsal mimari örnekleri yapım malzemesi, tekniği, üst örtüleri, yapı elemanları açısından benzer özellikler sergilemektedir. Yapıların kullanımına bağlı olarak plan tipleri yapı türleri içerisinde doğal olarak farklılaşmaktadır.

Aksaray'da kırsal mimari kimliğin belirlenmesine; yerleşmenin kendine özgü karakteri ve sahip olduğu değerleri tespit edilerek başlanmıştır. Yapısal, fiziksel ve doğal çevrede elde edilen bilgiler yapı türleri içinde tanımlanmıştır. Araştırmalar da arazi çalışmaları Demirci, Kızılkaya, Gülağaç, Akin, Güzelyurt bölgelerine dayanmaktadır. Ayrıca literatür çalışmalarında karşılaştırmalarla diğer köy ve kasabalardaki benzer kırsal mimaride değerlendirilmiştir.

Aksaray'ın kültürel birikimin oluşturduğu yöresel kırsal mimari kimlik, değişen süreçlerin etkisiyle, yıkıma ve yok olma tehdidine mazur kaldığı görülmektedir. Aksaray'daki kırsal mimarlık, tarihsel sürecin en iyi tanığı olmanın yanı sıra kültürel miras olarak da korunması gereken unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Mimari, Ev, Barınma, Kaya Oyma,

RURAL ARCHITECTURE İN AKSARAY

Abstract

Rural settlements have existed in Anatolia since the Neolithic. The architecture in these first settlements based on agriculture and animal husbandry has remained throughout centuries with small changes. Rural architecture refers to all houses and other types of buildings constructed by the locals. These are built using local resources, materials in the area, and traditional methods usually by the owners or local construction foremen. It is known that practitioners of rural architecture do their jobs with a trial-and-error approach that is based on a master-apprentice relationship.

With the transition to settled life in Anatolia in the first Neolithic settlements such as Çatalhöyük and Çayönü, the first examples of rural architecture started to be produced. One of the most beautiful examples of rural architecture is seen in the Aşıklı Mound in Aksaray. This architectural tradition of centuries was encountered in rural settlements in Aksaray and its vicinity in the 19th century, and its examples continued to appear until the mid-20th century. One can observe all elements of rural architecture in towns and villages within the borders of Aksaray.

The main purpose of our study is to introduce elements of constructive folk art such as residences, shops, barns, storehouses, tandoor houses, tandoor house attachments, village chambers, and linseed oil mills, among elements of rural architecture in the vicinity of Aksaray. Buildings as elements of rural architecture in Aksaray and its vicinity have aspects associated with their cultures (e.g., housing, culinary culture). To lead their lives, the people have constructed buildings that adapt to nature and the environment. Examples of rural architecture in Aksaray have similar characteristics in terms of construction materials, technique, top cover materials, and structural components. Based on the usage of these buildings, types of plans naturally vary among different types of structures.

The identification of the rural architecture in Aksaray starts with the determination of the unique character and values possessed by the settlement. Information collected from the built, physical, and natural environments is defined in the context of types of structures. The field research focuses on the areas of Demirci, Kızılkaya, Gülağaç, Akin, and Güzelyurt. Moreover, similar forms of rural architecture in other villages and towns are also evaluated by comparisons with other studies in the literature.

It is seen that the local rural architectural identity formed by the cultural foundations of Aksaray has been exposed to the threat of destruction and extinction with the effects of various factors. The rural architecture in Aksaray involves elements that need to be preserved as the best witnesses of the historical process and parts of cultural heritage.

Keywords: Rural Architecture, House, Shelter, Carved Rock,

2023 YILI AKSARAY TARİHÖNCESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI ÇALIŞMALARI

Dr. Öğr. Üyesi F. Işıl DEMİRTAŞ

Aksaray Üniversitesi

fisildemirtas@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6118-9319

Özet

Aksaray'da tarih öncesi dönemlerin araştırılması 1950'li yıllarda başlamıştır. İlk yıllarda sürdürülen yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar tarih öncesi kültürler bağlamında özellikle Paleolitik ve Neolitik dönemlerle ilgili bilgi birikimi sağlamıştır. Tarımcı köylerin kasabalaşma süreci olarak tanımlanan Kalkolitik dönem araştırmalarına ilgi ise doksanlı yılların başında artmıştır. Basit köy toplumlarından, sosyo-ekonomik anlamda karmaşık toplumlara geçiş, bir diğer söylemle şehir devletlerinin kurulması Aksaray'ın kültür tarihinde kesintisiz takip edilebilmektedir. Bu süreç genel anlamda Anadolu'da kentleşmenin dinamiklerini doğru tanımlamak adına büyük önem taşımaktadır.

Tarih öncesi toplumların yer seçimlerine bakıldığında tüketilebilir doğal besin ve su kaynaklarına yakınlık kadar, kültürler arası aktarımı hızlandıran yollarla kurulacak bağlantılar ve hammadde kaynaklarının ihtiyaca cevap vermesi elzemdir. Bu bağlamda tarihöncesi kültürlerin biçimlenmesinde önemli rol alan hammaddeler (jeolojik yapının kazanımları obsidiyen, çakmaktaşı, bazalt, bakır, tuz; fauna/flora çeşitliliği; sazlık/ormanlık alanlar) Aksaray'da oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bunun yanı sıra Aksaray ili tıpkı günümüzde olduğu gibi, gerek tarih öncesi gerekse antik dönemlerde doğuyla batıyı, kuzeyle güneyi birbirine bağlayan geçiş güzergâhlarının kesiştiği bir konumdadır. Bu koşullar, insanoğlunun bölgedeki kesintisiz varlığını anlamamızı da kolaylaştırmaktadır.

Ancak insanın doğayı yeni ihtiyaçlar doğrultusunda dönüştürmesi, yeni hammadde arayışlarına ve yeni teknolojilere bağlı olarak kademeli gerçekleşmiştir. Elbette kronolojik olarak çok katmanlı bu yapı içinde insanı bütünüyle anlamak arkeolojinin temel konusudur. Bu anlamlandırma sürecinde arkeolojik verilerin arkeometrik yöntemlerle tanımlanması bilimsel çalışmanın da gereğidir. Bu bağlamda arkeolojik malzemenin fen bilimlerinin yöntemleriyle incelenmesi, fizik, kimya, biyoloji, botanik, zooloji ve jeofizik gibi bilimlerin uygulamaları, arkeolojiyi disiplinler arası çalışmada geniş bir perspektife taşımaktadır.

2023 yılı Aksaray Tarih Öncesi Yüzey Araştırması bölgede yürütülen çalışmaların üçüncü sezonudur. Önceki yıllarda ilin Gülağaç, Güzelyurt, Ortaköy, Sarıyahşi ve Ağaçören ilçelerinde yüzey taramaları gerçekleştirilmiştir. 2023 yılında Merkez ilçede yürütülen araştırmalar, ilin kültür envanteri hakkında yeni bilgiler ortaya koymaktadır. 15 gün süren çalışmada 46 höyük tipi yerleşim alanı yoğun olarak, düzenli taranmıştır. Taranan güzergâh içinde höyükler dışında; 2 tümülüs ve 1 kaya oyma kilisenin tespiti yapılmış, tahribata uğrayan alanlar da kaydedilmiştir. Otuzyedisi tescilli olan höyükler dışında; 1 kilise, 1 tümülüs ve 9 höyük kültür envanterine kaydedilmiştir.

Sapmaz köyünde yer alan Yassıören-Sapmaz Eski Yerleşim Alanı bölgenin Çanak Çömlekli Son Neolitik ve İlk-Orta Kalkolitik Dönemlerine ilişkin bilgi vermektedir. Aksaray ilinin geçmişinde bu görece az tanınan dönemlere ilişkin verilerin elde edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Merkez ilçe Yeşilova kasabasında yer alan Acemhöyük yerleşmesinin MÖ. 3.binli yıllar itibariyle merkezi bir kent olduğu, bu konumunu MÖ. 2. ve 1. bin yıllarda da devam ettirdiği 2023 çalışmalarında kaydedilen önemli sonuçlar arasındadır. Bununla birlikte ovanın Hitit Dönemi'nde de iskân edildiği, nispeten küçük yerleşimlerin varlığıyla anlaşılmıştır.

Yerleşmelerde tespit edilen hammadde örnekleri yerel çevre kaynaklarının kullanımına işaret etmektedir. Bölge içinde en uzak kaynaklar şimdilik kaydıyla çakmaktaşı için Armutlu çevresine, bazalt için Gülağaç-Kayı Gölü çevresine ait görünmektedir. Hammadde kullanımına ilişkin nihai sonuçlar karşılaştırmalı analizlerle neticelenecektir.

Yüzey araştırmasının 2024 yılı çalışması, araştırma soruları çerçevesinde tanınmayan, Aksaray'ın plato kesimindeki Armutlu, Kutlu, İncesu kasabalarında yapılması planlanmaktadır. Bu sayede ilin

Konya'ya açılan kesiminin tarih öncesi dönemlerdeki (Neolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağları) etkinliği anlaşılacak ve Aksaray ilinin geçmişi bugüne kadar yapılan araştırmalarla birlikte bütünlüklü olarak ele alınabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, YüzeY Araştırması, Höyükler, Neolitik, Kalkolitik, Tunç

AKSARAY PREHISTORIC SURVEY STUDIES IN 2023

Abstract

Prehistoric research in Aksaray began in the 1950s. The surveys and archaeological excavations carried out in the early years provided information on prehistoric cultures, especially the Paleolithic and Neolithic periods. Interest in the Chalcolithic, defined as the process of urbanisation of agricultural villages, increased in the early 1990s. The transition from simple village societies to socio-economically complex societies, in other words the establishment of city-states, can be traced continuously in the cultural history of Aksaray. This process is of great importance in defining the dynamics of urbanisation in Anatolia in general.

When we look at the choice of location of prehistoric societies, it is essential that the links established by the routes that accelerated the transfer between cultures and the raw material resources meet the needs as well as the proximity to consumable natural food and water resources. In this context, the raw materials that played an important role in the formation of prehistoric cultures (gains of geological structure; obsidian, flint, basalt, copper, salt - fauna/flora diversity; reeds/forests) appear in Aksaray in a rich variety. In addition, Aksaray province was and still is at the crossroads of the transit routes that brought east and west, north and south closer together in prehistoric and ancient times. These conditions also make it easier for us to understand the uninterrupted presence of man in the region.

However, man's transformation of nature to meet new needs has been gradual, depending on the search for new raw materials and new technologies. Obviously, the main aim of archaeology is to understand man as a whole within this chronologically complex structure. In this interpretation process, the identification of archaeological data using archaeometric methods is also a requirement of scientific study. In this context, the study of archaeological material with the methods of science, applications of sciences such as physics, chemistry, biology, botany, zoology and geophysics bring archaeology to a broad perspective in interdisciplinary study.

The 2023 Aksaray Prehistoric Survey is the 3rd season of studies carried out in the region. In previous years, the survey was carried out in the districts of Gülağaç, Güzelyurt, Ortaköy, Sarıyahşi and Ağaören of the province. In 2023, the surveys conducted in the Central (Merkez) district revealed new information about the province's cultural inventory. During the 15-day survey; 46 mound settlements were intensively and regularly surveyed. Apart from the mounds; 2 tumuli and 1 rock carved church were identified and the damaged areas were also recorded. Apart from the mounds, of which 37 are registered, 1 church, 1 tumulus and 9 mounds were recorded in the cultural inventory.

The Yassıören-Sapmaz Ancient Settlement Area in the village of Sapmaz provides information on the Late Neolithic and Early-Middle Chalcolithic of the region. Obtaining data on these relatively little-known periods in the past of Aksaray Province is of great importance.

Among the important results of the 2023 survey is that the settlement of Acemhöyük, located in Yeşilova town of the Central district, was a central city from the 3rd millennium BC and maintained this position in the 2nd and 1st millennia BC. However, it is believed that the plain was also inhabited during the Hittite period with the presence of relatively small settlements.

The raw material samples found in the settlements indicate the use of local resources in the vicinity. The most distant sources in the region seem to be around Armutlu for flint and Gülağaç-Kayı Lake for basalt. Final conclusions on the use of raw materials will be drawn from comparative analyses.

The 2024 survey is planned to be carried out in the towns of Armutlu, Kutlu and Incesu in the plateau part of Aksaray, which are not recognised within the framework of the research questions. In this way, the prehistoric (Neolithic, Chalcolithic and Bronze ages) activities of the part of the province that opens onto Konya will be understood and the history of Aksaray Province will be treated in a holistic manner together with the research that has been carried out so far.

Keywords: Aksaray, Survey, Mounds, Neolithic, Chalcolithic, Bronze

AKSARAY'DA HADİSLER ÜZERİNE YAPILAN BİR ANKET ve MEVZÛ HADİSLER MESELESİ

Dr. Öğr. Üyesi Garip AYDIN

Aksaray Üniversitesi

garipaydin@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4697-6327

Özet

Mevzû hadisler meselesi Hz. Peygamber'in vefatından itibaren sahâbenin üzerinde önemle durduğu konulardan biridir. Nitekim "Kim benim adıma yalan söz söylese Cehennem'deki yerini hazırlasın" hadisinin altmışın üzerinde sahabe tarafından mütevatir olarak gelmesi bunu göstermektedir. Bu hadis aynı zamanda ilerde Peygamber adına yalan söz isnad edileceğini ve bunlara karşı dikkatli olunması gerektiğini de zımnen içinde barındırmaktadır. Zira Hadis tarihinde ortaya çıkan uydurma rivayetler bu gerçeği açık bir şekilde göstermektedir. Hadis âlimleri kendi dönemlerinde bunları titizlikle tespit etmiş ve sahihleri sakimlerinden ayırmışlardır. Günümüzde de aynı şekilde Peygamber adına sözler paylaşmakta bunların bir kısmı sahih iken bir kısmı mevzû olabilmektedir. Günümüz hadis araştırmacılarına düşen görevlerden biri de bunların ayıklanmasıdır.

V. Aksaray Sempozyumu'nda Aksaray halkının dilinde meşhur olan hadis ve hadis diye bilinen sözler üzerine bir tebliğ sunmuş idik. Mezkûr sunumunda yaklaşık 3000 kişi üzerinde yapılan anket çalışmasında toplamda 473 rivayetten 103'ü değerlendirmeye alınmıştı. Değerlendirmede üç ve daha fazla kişilerin zikrettikleri rivayetler esas alınmış, konu ve cinsiyete göre bunların farklılıkları belirtilmişti. Bu çalışmada o rivayetler arasında mevzû olanlar tespit edilecek ve bunlar üzerinde bir değerlendirme yapılacaktır. Sunumda bu rivayetlerin tahlili yapılacak, Ayrıca rivayetlerin sahih olanları uydurma olanlarından ayrılarak halkın hadis olarak bildiği ancak mevzû olan rivayetler tespit edilecektir.

Bu çalışmanın amaçlarından birisi mevzû hadisler konusuna dikkat çekmek, insanların Hz. Peygamber adına söylenilen sözlerin kaynaklarına dikkat çekmelerini sağlamaktır. Bunları tespit ederken temel hadis kaynaklarında tarama yapılacaktır. Daha sonra bu rivayetlerin halk arasında meşhur hadisleri toplayan eserlerde ve mevzûât kitaplarında olup olmadığı araştırılacaktır. Ayrıca uydurulan rivayetlerin çeşitlerine değinilecek, uydurma sebepleri üzerinde müzakere yapılacaktır. Bu bağlamda Ebû Abdillâh Hüseyin b. İbrâhîm el-Cûzekânî'nin (ö. 543/1148) el-Ebâtil'ı, İbnü'l-Cevzî'nin (v. 597/1201) Kitâbu'l-Mevzûât min Ehâdisi'l-Merfuât'ı, İbn Arrak Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed'in (ö.963/1556)Tenzihü's-Şeriatî'l-Merfû'a' anî'l-Ahbarî's-Şeriatî'l-Mevdûa'sı, Sağanî Hasan b. Muhammed'in (650/1252) Risale fi'l-Mevdûat'ına bakılacaktır. Halk arasında meşhur hadisleri toplayan eserlerden ise, Zerkeşi'nin (ö. 794/1392) el-Le'âli'l-mensûre fi'l-ehâdisi'l-meşhûra'sına, Sehavî'nin. (ö. 902/1497) el-Makâşidü'l-hasene fi beyâni keşîrin mine'l-ehâdisi'l-müştehire ale'l-elsine'sine, Aclûnî'nin (ö. 1162/1749) Keşfu'l-Hafâ'sına bakılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Aksaray halkı, Mevzû hadisler

A SURVEY ON HADITHS IN AKSARAY AND THE ISSUE OF PSEUDO (AL-MAWDÛ') HADITHS

Abstract

The issue of pseudo hadiths is one of the issues that the Companions have emphasized since the death of the Prophet. As a matter of fact, the fact that the hadith "Whoever tells lies on my behalf should prepare his place in Hell" is transmitted by more than sixty Companions as mutawatir shows this. This hadith also implicitly contains that false statements on behalf of the Prophet will be attributed in the future and that one should be careful against them. Because the fabricated narrations that emerged in the history of hadith clearly show this fact. The hadith scholars determined these meticulously in their own time and separated the authentic ones from the false ones. In the same way today, sayings on behalf of the Prophet are shared, some of them are authentic, while some of them do not belong to him. One of the duties of today's hadith researchers is to sort them out.

At the 5th Aksaray Symposium, we presented a communiqué on the words known as hadith and hadith, which are famous in the language of the people of Aksaray. In the aforementioned presentation, 103 out of 473 narrations in total were evaluated in the survey study conducted on approximately 3000 people. In the evaluation, the narrations mentioned by three or more people were taken as basis, and their differences according to the subject and gender were stated. In this study, fabricated ones among them will be identified and an evaluation will be made on them. In the presentation, these narrations will be analyzed. In addition, the authentic narrations will be separated from the fabricated ones, and the fabricated narrations that are known to the public as hadiths will be determined.

*One of the purposes of this study is to draw attention to the issue of fabricated hadiths, It is to draw attention to the sources of the words spoken in the name of the Prophet. While detecting these, basic hadith sources will be scanned. Then, it will be investigated whether these narrations are in the works that collect the famous hadiths among the people and in the books that collect the fabricated hadiths. In addition, the types of fabricated rumors will be discussed and the reasons for fabrication will be discussed. In this context, Abu Abdullah Huseyn b. İbrâhîm el-Cûzekânî's (d. 543/1148) *al-Ebâfîl*, İbnü'l-Cevzî's (d. 597/1201) *Kitâbu'l-Mevzûât min Ehâdîsi'l-Merfuât*, İbn Arrak Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammad's (d.963/1556) *Tenzihü's-Şeriati'l-Merfû'a ani'l-Ahbari's-Şeniati'l-Mevdua*, Sağani Hasan b. *The Risale fi'l-Mawdüat of Muhammad (650/1252)* will be looked at. Among the works that collect famous hadiths among the people, the following will be looked at: Zerkeşi's (d. 794/1392) *al-Le'âli'l-menşûre fi'l-eĥâdîsi'l-meşhura*, Sehavî's. (d. 902/1497) *al-Makâşidü'l-hasene fî beyâni keşîrin mine'l-eĥâdîsi'l-müştehire ale'l-elsine*, Aclûnî's (d. 1162/1749) *Keşfu'l-Hafâ*.*

Keywords: *Hadith, Aksaray people, Pseudo (al-mawdû') hadiths*

ATLETİZMİN AKSARAY'DAKİ YERİ

Arş. Gör. Dr. Gülsen TOSUN TUNÇ

Aksaray Üniversitesi

gulsentunc@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7142-4578

Özet

Latineden dilimize geçen ve 17 yy.'dan bu yana Sport olarak kullanılan Spor sözcüğü birçok farklı branşı tek çatı altında toplamaktadır. Bu branşlardan ülkemizde popüler olan futbol, basketbol, voleybol, hentbol gibi takım sporlarının yanı sıra bireysel sporlardan güreş, halter, atletizm de ilgi gören branşlardır. Atletizm tüm spor branşlarının temel hareketlerini içerdiğinden dolayı spor bilimlerinde temel branş olarak kabul görmektedir.

Atletizmin alt dalları olan koşma, atlama ve atma çeşitlerinden en çok tercih edilen branşlar koşu çeşitleridir. Çünkü ne malzeme gerektirir ne mekan ne de spesifik zaman. Bundan dolayıdır ki spora başlayan her birey öncelikle atletizm ile başlamaktadır. Ayrıca okullar için de, beden eğitimi öğretmenleri için de en hızlı ve kolay oluşturabilecekleri takım atletizm takımıdır. Çünkü bir kros takımının oluşması için 3 ya da 4 sporcunun olması yeterlidir. Atletizmde özellikle uzun mesafe koşuları için yüksek rakımlı illerde antrenman yapmak atletler için avantajdır. Bu illerden birisi olan Aksaray da gerek iklimi, gerek coğrafik özellikleri ve gerekse genetik yapısı yönünden uzun mesafe koşullarda atlet yetiştirmek için oldukça elverişli bir ildir. Bundan dolayıdır ki uzun mesafe veya dağ kros koşan ya da yürüyüş yapan atletler bakımından zengin bir şehirdir.

Bu çalışmada Türkiye, Avrupa ya da dünya çapında başarı elde etmiş atletlerden söz ederek Aksaray'ın bu zenginliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama aracıyla 28.08.2023 – 13.09.2023 tarihleri arasında çalışmada yer verilen atletler ile yüz yüze ya da telefon yoluyla görüşülerek elde edilmiştir. Atletlerden elde edilen veriler şöyledir; isim, soy isim, doğum tarihi, atletizm ile tanışma hikayesi, elde ettiği başarıları, kaç yıl atletizm yaptığı ve günümüzdeki mesleğidir.

Uzun yıllar aktif olarak atletizm yapmış ancak şimdi antrenör, beden eğitimi öğretmeni, kondisyoner ya da masör olarak çalışan 13 kadın 7 erkek olmak üzere toplam 20 sporcudan bilgi elde edilmiştir. Ayrıca çeşitli yaş gruplarında yarışmacı olarak devam eden birçok atlete de yer verilmiştir. Biyografik Anlatı Görüşmesi yöntemi kullanılarak araştırmacının herhangi bir müdahalesi bulunmadan atletlerden doğaçlama olarak biyografilerini anlatmaları istenilmiştir. Elde edilen veriler her bir atlet için ayrı ayrı açıklanmıştır.

Bu verilerden yola çıkarak elde edilen sonuca göre, yetenekli bir sporcunun keşfedilmesinde en büyük etkenin beden eğitimi öğretmenleri olması veya ailede spor yapan fertlerin bulunmasıdır denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Atlet, Atletizm, Başarı

THE PLACE OF ATHLETICS IN AKSARAY

Abstract

The word Sport, which came into our language from Latin and has been used as Sport since the 17th century, brings together many different branches under one roof. Among these branches, popular in our country are team sports such as football, basketball, volleyball and handball, as well as individual sports such as wrestling, weightlifting and athletics. Since athletics includes the basic movements of all sports branches, it is accepted as the basic branch in sports sciences.

Among the sub-branches of athletics, running, jumping and throwing, the most preferred are running. Because it requires neither materials nor space nor specific time. That is why every individual who starts sports starts with athletics. In addition, the fastest and easiest team for schools and physical education teachers to create is the athletics team. Because it is enough to have 3 or 4 athletes to form a cross-country team. In athletics, it is advantageous for athletes to train in high-altitude provinces, especially for long-distance running. Aksaray, one of these provinces, is a very suitable province for training athletes in long-distance running in terms of its climate, geographical features and genetic structure. That is why it is a city rich in athletes who run or hike long distance or cross-country.

In this study, it is aimed to reveal the richness of Aksaray by talking about athletes who have achieved success in Turkey, Europe or the world.

The data was obtained by interviewing the athletes included in the study face to face or by phone between 28.08.2023 and 13.09.2023 with the data collection tool prepared by the researcher. The data obtained from athletes are as follows; name, surname, date of birth, history of meeting athletics, achievements, how many years he has been athletics and his current profession.

Information was obtained from a total of 20 athletes, 13 women and 7 men, who actively participated in athletics for many years but now work as coaches, physical education teachers, conditioners or masseurs. In addition, many athletes who continue as competitors in various age groups are also included. By using the Biographical Narrative Interview method, the athletes were asked to tell their biographies improvisationally, without any intervention from the researcher. The data obtained are explained separately for each athlete.

Based on these data, it can be said that the biggest factor in discovering a talented athlete is physical education teachers or having members of the family who do sports.

Keywords: *Aksaray, Athlete, Athletics, Success*

FARKLI ISINMA YÖNTEMLERİNİN KADIN YÜZÜCÜLERDE YÜZME PERFORMANSINA ETKİSİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Dr. Hamza BUDAK

Aksaray Üniversitesi

hamzabudak@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8482-6920

Özet

Fiziksel yüklenme öncesi gerçekleştirilen ısınma yöntemleri, sportif yaralanmaları azalttığı ve egzersize ön hazırlık sağlayarak optimal performansı artırdığı düşüncesiyle yaygın bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Egzersiz öncesinde organizmayı fiziksel yüklenmeye hazır hale getirmek, sportif yaralanmaları önlemek ya da azaltmak ve performansı arttırmak amacıyla birçok ısınma yöntemi yapılmaktadır. Gerçekleştirilen bu yöntemlerin etki sonuçları ise her zaman merak konusu olmuştur.

Bu bağlamda bu araştırma kadın yüzücülerde gerçekleştirilen farklı ısınma yöntemlerinin 50m serbest yüzme performansına etkilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmaya yaş ortalamaları 12.6 ± 5.1 yıl, boy uzunlukları 153.8 ± 3.88 cm, vücut ağırlıkları 45 ± 5.41 kg ve spor deneyimi süresi 3.9 ± 1.19 yıl olan toplam 10 kadın sporcu gönüllü olarak katılmıştır. Sporcular birer hafta arayla, haftanın aynı günü ve saatinde suda ısınma, dinamik ısınma ve statik ısınma yöntemlerini 15 dakika boyunca gerçekleştirmişlerdir. Suda ısınma protokolü kalp atım hızının % 60'ına denk gelen atımda serbest yüzme stili drillerinden oluşurken dinamik ısınma protokolü belirli tempo ve sürelerde yürüyüş, koşu, alt ve üst ekstremitelere uygulanan çekişlerden oluşmaktadır. Statik ısınma ise aktif hareket olmaksızın yapılan germe pozisyonlarının alındığı belirli bir süre bu pozisyonu koruduğu hareketleri içermektedir. Isınma sonrası fiziksel performansı belirlemek için 50 metre serbest stil yüzme performansı değerleri kronometre ile kulaç sıklığı değerleri ise video yardımı ile ölçülerek raporlanmıştır. Normal dağılım gösteren veriler tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile yöntemler arasındaki farkın önemlilik seviyesinin belirlenmesi ise Post-Hoc testlerinden Bonferroni Testi ile analiz edilmiştir.

Sporcuların gerçekleştirdiği farklı ısınma yöntemlerinin 50m serbest yüzme performansı üzerindeki etkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Isınma yöntemleri arasındaki fark incelendiğinde dinamik ısınma sonrası 50m serbest yüzme performans değerlerinin suda ısınma ve statik ısınma sonrasındaki değerlere kıyasla anlamlı derecede farklılıkların olduğu görülmüştür ($F = 25726.97$; $p < 0.00$). Kulaç sıklığı açısından incelendiğinde ise dinamik ısınma sonrası 50m serbest yüzme kulaç sıklığı değerlerinin suda ısınma ve statik ısınma sonrasındaki değerlere kıyasla anlamlı derecede farklılıkların olduğu görülmüştür ($F = 4592.07$; $p < 0.00$).

Sonuç olarak dinamik ısınma yönteminin, suda ısınma ve statik ısınma yöntemlerine kıyasla 50m yüzme performansını artırdığı ve daha olumlu tepki verdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Isınma Yöntemleri, 50m Serbest Yüzme

THE EFFECT OF DIFFERENT WARM-UP METHODS ON SWIMMING PERFORMANCE IN FEMALE SWIMMERS: AKSARAY PROVINCE EXAMPLE

Abstract

Warm-up methods applied before physical exertion are widely used with the idea that they will reduce sports injuries and increase optimal performance by providing preliminary preparation for exercise. There are many warm-up methods before exercise in order to prepare the organism for physical load, prevent or reduce sports injuries, and increase performance. The effective results of these methods have always been a matter of curiosity.

In this context, this research was conducted to investigate the effects of different warm-up methods on the 50m freestyle swimming performance of female swimmers.

A total of 10 female athletes with an average age of 12.6 ± 0.51 years, height of 153.8 ± 3.88 cm, body weight of 45 ± 5.41 kg, and a sports history of 3.9 ± 1.19 years participated in the research voluntarily. Athletes performed warm-up in water, dynamic warm-up, and static warm-up methods for 15 minutes, one week apart, on the same day and time of the week. While the water warm-up protocol consists of free swimming style drills at a rate corresponding to 60% of the heart rate, dynamic warm-up consists of walking, running, and traction applied to the lower and upper extremities at a certain tempo and duration. Static warm-up includes movements in which stretching positions are taken without active movement and the body maintains this position for a certain period of time. In order to determine physical performance after the warm-up, 50-meter free swimming performance values were measured with a stopwatch, and stroke frequency values were measured and reported with the help of video. Normally distributed data were analyzed with one-way analysis of variance (ANOVA), and the determination of the significance level of the difference between the methods was analyzed with the Bonferroni Test, one of the post-hoc tests.

The effect of the warm-up methods applied by the athletes on swimming performance was found to be statistically significant ($p < 0.00$). When the difference between the warm-up methods was examined, it was seen that there were significant differences in the 50m free swimming performance values after dynamic warm-up compared to the values after warm-up in water and static warm-up ($F = 25726.97$; $p < 0.00$). When examined in terms of stroke frequency, it was determined that there were significant differences in the 50m free swimming stroke frequency values after dynamic warm-up compared to the values after warm-up in water and static warm-up ($F = 4592.07$; $p < 0.00$).

As a result, it was concluded that the dynamic warm-up method increased 50m swimming performance and gave a more positive response compared to warm-up in water and static warm-up methods.

Keywords: *Warm-up Methods, 50m Free Swimming*

ENERJİ VERİMLİLİĞİ İÇİN DOĞAL LİFLİ YALITIM MALZEMELERİNİN PERFORMANSLARI ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA

Arş. Gör. Hazal BOYDAK DEMİR

Dicle Üniversitesi

hazalboydakeru@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1188-4732

Prof. Dr. Figen BALO

Fırat Üniversitesi

figenbalo@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5886-730X

Özet

Enerji tüketiminin dünya genelinde artış göstermesi ile çevresel ve ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu durum bu konudaki endişeleri arttırmakla beraber enerji tüketiminin azaltılmasına yönelik çalışmaların artmasına ve ülkelerin önlemler almasına sebep olmuştur. Enerji tüketiminin azaltılması ve enerji verimliliğinin artırılması konusunda birçok ülkenin ilk olarak hedeflediği alan bina sektörü olmuştur. Binalar için dış ortam şartlarına en çok maruz kalan bina kabuğunda ısı ve enerji akışı yoğun olmaktadır. Sürdürülebilirlik ve enerji etkin tasarım konularının önem kazanması ile birlikte yapı kabuğu üzerine çalışmalar artmıştır. Kullanıcı ihtiyaçlarına ve değişen şartlara cevap veren, maksimum verim ve minimum enerjiyi hedefleyen kabuk modelleri geliştirmeye başlanmıştır.

Bu çalışmada farklı malzemelerle farklı bina kabuğu alternatifleri belirlenerek oluşturulmuştur. Çalışma Aksaray ili iklim koşullarında tasarlanan bir turistik pansiyon üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamı yapı, yalıtım ve çatı malzemeleri değişkenleri üzerinden ilerlemiştir. Yapı malzemesi olarak; bazalt, kumtaşı, kireçtaşı, mermer, granit, normal agregalı beton, hafif agregalı beton kullanılmıştır. Yalıtım malzemesi olarak; çim lifi, kenevir lifi, odun lifi, selüloz lifi kullanılmıştır. Çatı tipi olarak ise; kiremit çatı ve yeşil çatı kullanılmıştır. Belirlenen kabuk malzemeleriyle dıştan yalıtımlı duvar tipi kullanılarak 56 farklı alternatif oluşturulmuştur. Oluşturulan alternatifler simülasyon programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda analizler ile elde edilen enerji tüketim miktarları karşılaştırılarak araştırılan malzemelerle en uygun bina kabuğu modeli belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bina kabuğu, Enerji simülasyonu, Enerji analizi

A CASE STUDY ON THE PERFORMANCES OF NATURAL FIBER INSULATION MATERIALS FOR ENERGY EFFICIENCY

Abstract

With the increase in energy consumption worldwide, environmental and economic problems have emerged. Although this situation increases the concerns on this issue, it has led to increased efforts to reduce energy consumption and for countries to take measures. The building sector has been the first area targeted by many countries in terms of reducing energy consumption and increasing energy efficiency. For buildings, the heat and energy flow are intense in the building shell, which is most exposed to outdoor conditions. With the increasing importance of sustainability and energy-efficient design issues, studies on the building shell have increased. Shell models that respond to user needs and changing conditions and target maximum efficiency and minimum energy have been started to be developed.

In this study, different building shell alternatives with different materials were determined and formed. The study was conducted through a tourist hostel designed in the climatic conditions of Aksaray province. The scope of the study has progressed through the variables of construction, insulation and roofing materials. Basalt, sandstone, limestone, marble, granite, normal aggregate concrete, light aggregate concrete were used as building materials. Grass fiber, hemp fiber, wood fiber, cellulose fiber have been used as insulation materials. As for the roof type; tile roof and green roof are used. 56 Different alternatives have been created by using the externally insulated wall type with the determined shell materials. The alternatives created were analyzed using the simulation program. As a result of the study, the most suitable building shell model was determined with the investigated materials by comparing the energy consumption amounts obtained by the analyses.

Keywords: *Building envelope, Energy simulation, Energy analysis*

NİĞDELİ KADİ AHMED'İN ELFÂZ-I KÜFÜR PROBLEMİNE YAKLAŞIMI

Doç. Dr. Hüseyin KAHRAMAN

Aksaray Üniversitesi

huseyinkahraman@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6441-6134

Özet

Kullandığı takdirde bir Müslümanın imanını problemlile hale getiren ifadelere “elfâz-ı küfür” denir. Daha teknik bir ifade ile Hz. Peygamber'den tevatür ile gelen nassı ve buna dayalı zarûrî dinî hükümleri inkâr etme özelliği taşıyan bütün ifadeler elfâz-ı küfür kapsamına girer. Bu ifadelerin neler olabileceği üzerine İslam düşünürlerinin ittifak ettikleri bir kısım lafızlar bulunmasına rağmen detaylarda birçok farklılığın bulunduğunu söylemek mümkündür. Elfâz-ı küfür konusuna değinen İslam düşünürlerinden biri Miladî XIV. yüzyıl mütefekkeri Niğdeli Kadî Ahmed'dir (ö. 734/1333'ten sonra). Niğdeli, Farsça kaleme aldığı el-Veledü's-şefîk ve'l-hâfidü'l-halîk adlı eserinde elfâz-ı küfür olarak sayılan ifadeleri aktararak o gün Anadolu Müslümanlarının tabiri caizse kırmızıçizgilerinin neler olduğu konusunda bizlere ışık tutmaktadır.

Niğdeli'nin elfâz-ı küfür konusundaki bir hayli kabarık listesinin hepsine değinmek mümkün olmasa da üzerinde tahlil ve tefekkür gerektiren birbirinden farklı bazı örnekleri burada sunmamız gerekmektedir: “Falan kadın erkek çocuk doğuracak; Ben, kabaktan yapılmış yemeği sevmiyorum; Hac için Mekke'ye gidip gelmeye ne hacet!; Senin yeminin ile eşeğin yellenmesi aynı şeydir; Bir sahan harîse/keşkek fıkıh ilminden daha iyidir; Falan kurrânın sana hatim okumasına az kaldı; Falan kişi erken öldü; Allah bütün iyilikleri bana verdi kötülükler ise bendendir; Secde ayeti okunduğunda secde etmeye gerek yoktur; Kabahatler imamların neşesindedir; Eğri olanın başı sarık ile sarıktır; Zimmîye mal helaldir; Kadî zulmediyor; Müftü yalan söylüyor; Medrese ilmi hikâyelerden ibarettir; Benim rızkım çalışmaktadır; Bu yağmur veya kar vakitsiz geldi; Hayvanlar soğuktan helak oldular.” Birçok lafız arasından seçilen bu lafızların hayatın pek çok alanı ile alakalı olduğu açıktır. Bunları sırasıyla kategorize edersek: Gaybî bilgi iddiasında bulunmak, Hz. Peygamber'den gelen emirlere karşı isteksizlik, dini şiarları tahfif, İslami ilimleri hor görme, ilahi takdir hakkında bilgi iddiası, dini temsil eden din adamlarına karşı saygısızlık, Ehl-i sünnet itikadına karşı olmak vb. meseleler olduğunu görmekteyiz.

Yukarıda Niğdeli'nin dile getirdiği bütün lafızları tahlil ettiğimizde şu farklı kategorizasyon yapılabilir: i) Ulûhiyet inancı ile ilgili lafızlar; ii) Nübüvvet ile alakalı olanlar; iii) Kur'ân-ı Kerîm ile alakalı olanlar; iv) İslami ilim ve âlimlere yönelik olanlar; v) Hayatın farklı alanlarına dair olanlar. Niğdeli ve bu konuda kalem oynatmış düşünürlerin elfâz-ı küfürün alanını geniş tutmalarının bazı sebepleri olmalıdır. Bunlardan biri dinî değerlerin yozlaşmasını engellemek, diğeri ise iman ve küfürün sınırını belirlemek şeklinde düşünülebilir. Bu gün Niğdeli'nin küfür gerektiren ifadeler konusundaki kanaatlerin bir kısmına katılmak mümkün olmamakla birlikte diğeri bir kısmına katılabilecek neredeyse hiçbir Müslüman bulunamaz. Bu durum bize şunu göstermektedir: İnsanların problemlerinin bir kısmı ortak ve evrensel iken diğeri bir kısmı ise dönemsel ve zaman içredir.

Anahtar Kelimeler: Niğdeli Kadî Ahmed, El-Veledü's-şefîk Ve'l-Hâfidü'l-Halîk, Elfâz-I Küfür.

KADI AHMED NİGEDİ'S APPROACH TO THE PROBLEM OF WORDS THAT MAKE A PERSON DİSBELİEVE (ELFÂZ-I KÜFÜR)

Abstract

If used by a Muslim, the expressions that make that Muslim's faith problematic are called words that make a person disbelieve "elfâz-ı küfür". In a more technical expression, all statements that have the property of denying the nassi and the necessary religious decrees based on tawatur from the Prophet are included in the scope of "alfaz-ı kufr." Although there are some words that Islamic thinkers agree on what these expressions might be, it is possible to say that there are many differences in details. One of the many Islamic thinkers who touched upon the subject of "blasphemy" is Kadi Ahmed lived in the fourteenth Century BC. Nigedi sheds light on what the red lines of Anatolian Muslims were, so to speak, by conveying the expressions considered as alfâz-ı kufr in her Persian work "el-Veledü's-Şefik ve'l-hâfidü'l-halîk".

Although it is not possible to touch on all of Niğdeli's rather fluffy list of blasphemy, we need to present some different examples here that require analysis and contemplation on: "this woman is going to give birth to a male child; I don't like food made from zucchini; What is the need to go to Mecca to perform Hajj? Your oath and the donkey's fart are the same thing. A plate of harise/keşkek is better than the knowledge of fiqh. It is almost time for this reader of the Qur'an to recite to you. That person died early. Allah has given me all the good, and the evil is from me. There is no need to prostrate when the prostration verse is recited. Misdeeds are from the joy of imams. The head of the crooked one is wrapped with a imamah. Property for dhimmi is halal. The qadi is unjust; the mufti is lying. Madrasah consists of scientific stories. My sustenance is from working. This rain or snow came prematurely. The animals perished from the cold. It is clear that these words chosen from among many words are related to many areas of life. If we categorize them in order: To claim knowledge of the occult, Unwillingness to obey the orders from the Prophet. Underestimate religious ideals. To despise Islamic sciences. The claim of knowledge about divine providence. To commit disrespect against the clergy who represent the religion. Being against the Ahl al-sunnah creed, etc. we can see that there are issues.

When we analyze all the words Niğdeli uttered, the following different categorization can be made: i) Words related to the belief of the Almighty; ii) Those related to Prophethood; iii) Those related to the Noble Qur'an; iv) Those aimed at Islamic science and scholars; v) Those related to different areas of life. There must be some reasons why Niğdeli and the thinkers who have written about this subject keep the field of alfâz-ı kufr wide. One of them can be considered as preventing the corruption of religious values and the other as determining the limit of belief and unbelief. Although it is not possible to participate in some of the opinions of Niğdeli on blasphemous statements today, there is almost no Muslim who can participate in the other part. This situation shows us that some of people's problems are common and universal, while others are periodic and time-related.

Keywords: *Kadı Ahmed Nigedi, El-Veledü's-Şefik Ve'l-Hâfidü'l-Halîk, Words That Make A Person Disbelieve (Elfâz-I Küfür).*

AKSARAY VİLAYET GAZETESİNE GÖRE VECİHİ HÜRKUŞ'UN YURT GEZİSİ VE AKSARAY ZİYARETİ

Alper Tunga ORUÇ

oructunga@gmail.com

ORCID: 0009-0004-7227-3507

İsmail BEKTAŞ

ismailbektas78@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-4687-3328

Özet

İtalyanların, Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'a saldırısı ile başlayan Trablusgarp Savaşı'nda dünya havacılık tarihinde bir ilk yaşanmış ve ilk uçak bu savaşta kullanılmıştır. Uçak kullanımı ile savaşta sağlanan üstünlük, kara ve deniz savaşlarından sonra hava savaşlarının da önemini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Avrupa devletleri hava sanayisinin gelişimine katkı sağlarken henüz yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin lideri Mustafa Kemal Atatürk'e de, "...İstikbal göklerde; çünkü göklerini koruyamayan milletler yarınlarından asla emin olamazlar... Her işte olduğu gibi havacılıkta da en yüksek seviyede, gökte seni bekleyen yerini az zamanda dolduracaksın. Ey Türk genci! Kısa zamanda gökte seni bekleyen yerini alacaksın" diyerek havacılıktaki hedefi belirlemiştir. Böylece havacılığı kurumsal olarak geliştirmek ve milli güvenliğe katkı sağlamak amacıyla 1925 yılında şimdiki adıyla Türk Hava Kurumu olarak bilinen ilk sivil havacılık organizasyonu Türk Tayyare Cemiyeti kurulmuştur. Cemiyetin kurucuları arasında ise ilk ve tek pilot olarak Vecihi Hürkuş yer almış ve ona da Türkiye'nin Baştayyarecisi unvanı verilmiştir.

Vecihi Hürkuş elindeki kıt imkânlarla rağmen canla başla çalışarak Türk havacılığının gelişmesine katkı sağlarken, Türk insanına havacılığı sevdirmek için de bağış kampanyalarından elde edilen gelirle satın alınan ve Ceyhan ismi verilen uçakla yurt içi bağış gezilerine çıkmıştır. Çalışmalarına ara vermeksizin devam eden Hürkuş yeni uçak model ve tiplerini tasarlamak amacıyla Kadıköy'de bir keresteci dükkânı kiraladı ve burada üç ay içinde "Vecihi XIV" uçağını imal etti. Bu iki kişilik, tek motorlu spor ve eğitim uçağı ilk uçuşunu büyük bir kalabalık ve basın topluluğı karşısında 27 Eylül 1930'da Kadıköy'ün Fikirtepe semtinde gerçekleştirdi. Vecihi XIV, Türkiye'nin ilk sivil uçağı, kendisinin de ürettiğı ikinci uçak oldu. Vecihi Bey arkadaşı Hamit Bey ile birlikte Türk Tayyare Cemiyetini Türk halkına tanıtmak ve böylece halktan maddi destek alarak Cemiyeti güçlendirmek amacıyla ülke geneline uçak ile gezilere çıkmışlardır. Bu gezilerde ziyaret ettikleri şehirlerden birisi de Aksaray olmuştur. Vecihi Hürkuş'un yaptığı yurt gezisi ve Aksaray ziyareti Aksaray Vilayet Gazetesinde günler öncesinden manşetten duyurulmuş ve Aksaray halkı heyecanla yapılacak ziyarete hazırlanmıştır. Ziyaret sırasında protokol konuşmalarının yanında Vecihi Hürkuş yapılacak yardımlar ile havacılığın gelişmesi hakkında yaptığı konuşma ve Aksaray halkının geziye gösterdiği teveccüh gazetede birkaç gün boyunca kaleme alınmıştır. Diğer yandan geliri Türk Tayyareciliğinin geliştirilmesi amacıyla kullanılacak olan Tayyare piyangosu hakkında da haberlere yer verilmiştir.

Yapılan çalışmanın özetinden de anlaşılacağı üzere havacılığın dünyada daha çok genç olduğu bir süreçte Türk havacılığının temellerinin ne şekilde atıldığı ve özellikle böyle önemli bir sürecin içine Türk halkının nasıl dâhil edildiğine değinilirken Aksaray özelinde bu önemli misyona nasıl bir tepki verildiğı Vilayet Gazetesi aracılığıyla dile getirilecektir. Çalışmada Vilayet Gazetesi'nin yanında Devlet arşiv belgelerinden, Vecihi Hürkuş'un kendi anılarını kaleme aldığı "Bir Tayyarecinin Anıları" adlı hatıratı ile diğer anılardan, dönemin ulusal gazetelerinde geziler ile ilgili yapılan haberlerden faydalanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vecihi Hürkuş, Türk Tayyare Cemiyeti, Aksaray Vilayet Gazetesi, Bir Tayyarecinin Anıları.

ACCORDING TO AKSARAY VİLAYET NEWSPAPER, VECİHİ HÜRKUŞ'S TOUR OF THE COUNTRY AND HIS VISIT TO AKSARAY

Abstract

The Tripoli War, which started with the Italian attack on the Ottoman territory of Tripolitania, was a first in the history of world aviation and the first airplane was used in this war. The superiority achieved in the war with the use of airplanes revealed the importance of air wars after land and sea wars. In this direction, European states contributed to the development of the aviation industry, and Mustafa Kemal Atatürk, the leader of the newly established Republic of Turkey, said, "...The future is in the skies; for nations that cannot protect their skies can never be sure of their future... As in every business, you will fill your place waiting for you in the sky at the highest level in aviation. O Turkish youth! In a short time you will take your place waiting for you in the sky." Thus, in order to develop aviation institutionally and contribute to national security, the first civil aviation organization, the Turkish Tayyare Society, now known as the Turkish Aeronautical Association, was established in 1925. Among the founders of the Society was Vecihi Hürkuş as the first and only pilot, and he was given the title of Chief Aviator of Turkey.

While Vecihi Hürkuş contributed to the development of Turkish aviation by working hard despite the limited means at his disposal, he also went on domestic donation trips with the plane named Ceyhan, which was purchased with the income obtained from donation campaigns in order to make Turkish people love aviation. Continuing his work without interruption, Hürkuş rented a lumber shop in Kadıköy in order to design new airplane models and types, where he built the "Vecihi XIV" airplane within three months. This two-seater, single-engine sports and training aircraft made its maiden flight on September 27, 1930 in the Fikirtepe district of Kadıköy in front of a large crowd and the press. The Vecihi XIV became Turkey's first civilian airplane and the second airplane produced by Vecihi himself. Together with his friend Hamit Bey, Vecihi Bey traveled around the country by airplane in order to introduce the Turkish Aeronautical Association to the Turkish public and thus strengthen the Association by receiving financial support from the public. Aksaray was one of the cities they visited during these trips. Vecihi Hürkuş's tour of the country and his visit to Aksaray was announced in the headlines of the Aksaray Vilayet Newspaper days in advance and the people of Aksaray were excitedly prepared for the visit. In addition to the protocol speeches during the visit, Vecihi Hürkuş's speech about the aid to be made and the development of aviation and the kindness shown by the people of Aksaray to the visit were written in the newspaper for several days. On the other hand, there were also news about the Tayyare lottery, the proceeds of which would be used for the development of Turkish Aviation.

As it can be understood from the summary of the study, how the foundations of Turkish aviation were laid in a period when aviation was still young in the world and how the Turkish people were included in such an important process, and how Aksaray reacted to this important mission will be expressed through the Vilayet Newspaper. In the study, in addition to the Vilayet Newspaper, State archive documents, Vecihi Hürkuş's memoir "Bir Tayyarecinin Anıları" (Memoirs of an Aviator) and other memoirs, and the news about the trips in the national newspapers of the period will be utilized.

Keywords: *Vecihi Hürkuş, Turkish Typhoon Society, Aksaray Province Newspaper, Memoirs Of An Aviator.*

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN SAĞLIKLA İLİŞKİLİ FİZİKSEL UYGUNLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İsmail Çağlar SAĞDIÇ

Aksaray Üniversitesi

sagdcc@gmail.com

ORCID: 0000-0002-XXXX-XXXX

Büşra KARGIN

Aksaray Üniversitesi

bsrakargnmail@gmail.com

ORCID: 0000-0002-XXXX-XXXX

Çiğdem YAPICI

Aksaray Üniversitesi

yapici4848@icloud.com

ORCID: 0000-0002-XXXX-XXXX

Doç. Dr. Murat ERGİN

Aksaray Üniversitesi

muratergin@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6188-0492

Özet

Zihinsel yetersizliği olan çocukların fiziksel ve motorik gelişimleri hakkında daha çok bilgi sahibi olunması, gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve daha verimli planlama yapılabilmesi için fiziksel ve motorik gelişim patikasının iyi tanınması oldukça önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı zihinsel yetersizliği olan çocukların sağlıkla ilişkili fiziksel uygunluk düzeylerini belirlemektir. Çalışma grubunun fiziksel ve motorik özelliklerini belirlemek amacıyla Nicel Araştırma Yöntemlerinden Tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu Amaçlı Örneklem Yöntemlerinden biri olan Kartopu Örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma grubunu Aksaray Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkököl ve ortaokullarda öğrenim gören 8-14 yaş grubu 69 zihinsel yetersizliği bulunan öğrenci (27 kız öğrenci - 42erkek öğrenci) oluşturmuştur. Çalışmaya hafif düzeyde zihinsel yetersizliğe sahip olan (Zeka puanı 50-55'den 70-75'e kadar) öğrenciler dahil edilmiştir. Ayrıca down sendromlu, bedensel yetersizliği bulunan, otizm spektrum bozukluğu bulunan ve kalp hastalığı bulunan öğrenciler çalışmaya dahil edilmemiştir. Katılımcıların 24'ünün düzenli olarak spor yaptığı 45'inin ise düzenli olarak spor yapmadığı saptanmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra katılımcıların sağlıkla ilişkili fiziksel uygunluk ölçümleri Fitnessgram Fiziksel uygunluk testi kullanılarak yapılmıştır. Katılımcıların ortalama yaşları 12.13±2.22 yıl, boy uzunlukları 149.75±13.91 cm, vücut ağırlıkları 49.09±17.05 kg, beden kitle indeksi (BKİ) 21.19 kg/m², esneklik değerleri 13.94±8.01 cm, sınav değerleri 12.25± 8.02 dk/adet, statik denge değerleri 11.23±17.51 sn olarak belirlenmiştir. Katılımcıların BKİ persentil değerlerine göre 23'ünün (9 kız, 14 erkek) zayıf aralıkta, 28'inin (12 kız, 16 erkek) normal aralıkta, 13'ünün (3 kız, 10 erkek) fazla kilolu aralıkta, 5'inin (3 kız, 2 erkek) obez aralıkta olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların sağlıkla fiziksel uygunlukları yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların sağlıkla ilgili fiziksel uygunluk düzeyleri cinsiyet açısından karşılaştırıldığında; erkek öğrencilerin sınav ve statik denge değerleri kız öğrencilerden daha yüksek bulunurken, vücut ağırlığı, boy uzunluğu, BKİ ve esneklik değerlerinde kız ve erkek öğrenciler arasında farklılık bulunmamıştır. Çalışmada elde edilen bulgular, zihinsel yetersizliği olan çocukların fiziksel ve motorik gelişimlerinin izlenmesi açısından konu ile ilgili paydaşlara objektif veriler sunulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Uygunluk, Zihinsel Yetersizlik

EXAMINATION OF HEALTH-RELATED PHYSICAL FITNESS LEVELS OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITY

Abstract

It is very important to know more about the physical and motoric development of children with intellectual disabilities, to determine their developmental needs and to know their physical and motoric development path well in order to make more efficient planning. The aim of this study is to determine the health-related physical fitness levels of children with intellectual disabilities. Survey model, one of the Quantitative Research Methods, was used to determine the physical and motoric characteristics of the study group. The study group was determined by the Snowball Sampling method, one of the Purposeful Sampling Methods. The research group consisted of 69 students (27 female students - 42 male students) with intellectual disabilities in the 8-14 age group studying in primary and secondary schools affiliated with Aksaray Directorate of National Education. Students with mild intellectual disabilities (IQ scores from 50-55 to 70-75) were included in the study. Additionally, students with Down syndrome, physical disabilities, autism spectrum disorder and heart disease were not included in the study. It was determined that 24 of the participants did sports regularly and 45 of them did not do sports regularly. Health-related physical fitness measurements were made with the Fitnessgram Physical fitness test. The average age of the participants is 12.13 ± 2.22 years, their height is 149.75 ± 13.91 cm, their body weight is 49.09 ± 17.05 kg, body mass index (BMI) is 21.19 kg/m², flexibility value is 13.94 ± 8.01 cm, push-up value is 12.25 ± 8.02 min/piece, static balance value is 11.23 ± 17.51 sec. According to the participants' BMI percentile values, 23 (9 girls, 14 boys) were underweight, 28 (12 girls, 16 boys) were normal, 13 (3 girls, 10 boys) were overweight, 5 (3 girls, 2 boys) were overweight. male) was determined to be in the obese range. As a result, it was determined that the participants' health-related physical fitness were at a sufficient level. When health-related physical fitness levels are compared in terms of gender; While male students' push-up and static balance values were found to be higher than female students, there was no difference in body weight, height, BMI and flexibility values. It is thought that the findings obtained in the study will contribute to providing objective data to relevant stakeholders in terms of monitoring the physical and motoric development of children with intellectual disabilities.

Keywords: *Fitness, Intellectual Disabled*

FUDAYL ÇELEBİ'NİN MÜKELLEF ANLAYIŞI

Dr. Öğr. Gör. Kamil IŞIK

Aksaray Üniversitesi

kisik318@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-4833-7249

Özet

İstanbul'da doğan Fudayl Çelebi (ö. 991/1583) Aksaraylı olan Zenbilli Ali Efendi (ö. 932/1526)'nin oğlu Cemâleddin Aksarâyî (ö. 791/1388-89?)'nin de torunlarından. O, Osmanlı Devleti Döneminde yaşayan önemli bir Hanefî fakih, usulcü ve kadıdır. Zamanın meşhur âlimlerinden ders almış, çeşitli şehirlerde müderrislik yapmış ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Bu görevlerinin ardından kendini tamamen eğitim öğretime vererek birçok ilim adamı yetiştirmiş ve çoğunluğu fıkıh alanında olmak üzere bazı eserler telif etmiştir. Fıkıh usulü konusunda ise önce Tenvî'û'l-usûl adındaki muhtasar eserini yazmış ardından bunu Tevsî'û'l-vusûl şerhu Tenvî'i'l-usûl adıyla şerhetmiştir.

Fudayl Çelebi adı geçen eserinde mükellefî, bülûğla aklî olgunluğa eren kişi olarak tarif eder. Ona göre bir kişinin mükellef olması için gereken ehliyet vücûb ehliyeti ve edâ ehliyeti olmak üzere iki çeşittir. Vücûb ehliyeti, lehine ve aleyhine konulmuş olan hakların vâcip olmasına mükellefînin elverişli olmasıdır. Bu ehliyet insanda bulunan zimmete dayanır. Allah insana akıl ve zimmet ihsan ederek onu emanetin mahalli kılmıştır. Fudayl Çelebi'ye göre doğmadan önce insanın bir açıdan zimmeti varken diğer açıdan zimmeti yoktur. Zira o annesinin bir parçası olduğu için bir bakıma annesinin zimmeti dışında bir zimmete sahip değildir. Bunun yanında bir süre sonra annesinden ayrılıp müstakil bir şahsiyet olacağı için kendine ait bir zimmeti vardır. İnsan anne karnında zimmetin bir kısmına sahip olduğu için bu zimmet kendisini sadece lehine olan hakları elde etmeye ehil kılar. Buna göre anne karnındaki cenin eksik vücûb ehliyetine sahiptir. Doğduktan sonra çocuğun hem lehine hem de aleyhine bazı hakların vâcip olmasına elverişli mutlak bir zimmeti olur. Zira artık o, her bakımdan müstakil bir varlık olduğu için aleyhine olan borçları ödemekle de yükümlü hale gelmiştir. Böylece o tam vücûb ehliyetine sahip olmuştur.

Fudayl Çelebi edâ ehliyetini, şer'an geçerli olacak tarzda kişinin bizzat kendisinin tasarrufta bulunmaya elverişli olması şeklinde tarif eder. Bu da eksik edâ ehliyeti ve tam edâ ehliyeti olmak üzere ikiye ayrılır. Eksik edâ ehliyetinin geçerliliği eksik kudret ile eksik kudret de eksik akıl ile sabit olur. Eksik olan akıl çocuk ve ma'tuh olarak bülûğa eren kişinin aklıdır. Edâ için iki kudret gerekir. Birincisi hitabı anlama kudreti olup bu akıl ile gerçekleşir. İkincisi ise bu akıl ile amel etme kudreti olup bu da beden ile gerçekleşir. İnsan ilk yaratıldığında onun kudreti yoktur. Onda her şey yavaş yavaş gelişir ve bülûğ çağına erişince kemal derecesine ulaşır. Çocuk yedi yaşına girince temyiz devresi başlar ve ergenlik dönemine ulaşınca kadar devam eder. Bu dönemde çocuk eksik edâ ehliyetine sahip olur ve sadece tamamen faydasına olan tasarrufları geçerli olur. Tamamen zararına olan tasarruflar velisi izin verse de geçersizdir. Bizzat velisi çocuk adına bu tasarrufları yapsa da bunlar yine geçerli olmaz. Fayda ve zarar arasında gidip gelen tasarrufları ise velisinin uygun görmesi ile sahih olur.

Fudayl Çelebi'ye göre tam edâ ehliyeti tam kudret ile tam kudret de tam akıl ile gerçekleşir. Bu akıl da ehliyet ârizaları bulunmadan bülûğa eren kişinin aklıdır. İnsan aklî melekeleri yerinde olarak bülûğ çağına ulaştığında malî tasarrufları dışında tam edâ ehliyetine sahip olur. Bu aşamada kişi hakları kullanmaya, hukukî işlemleri yapmaya, dinî yükümlülüklerle muhatap olmaya ve cezaî sorumlulukları taşımaya ehil kabul edilir. İnsan rüşd çağına ulaşınca malî tasarrufları yapmaya da elverişli kabul edildiği için malî kendisine teslim edilir ve artık tam anlamıyla hukukî tasarruf ehliyetine sahip olur. Biz bu çalışmada Fudayl Çelebi'nin mükellef anlayışını, onun Tevsî'û'l-vusûl şerhu Tenvî'i'l-usûl adlı fıkıh usulü eseri çerçevesinde analiz edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Mükellef, Vücûb Ehliyeti, Edâ Ehliyeti, Temyiz, Rüşd Çağı.

FUDAYL CHALABI'S UNDERSTANDING OF LIABLE**Abstract**

Fudayl Chalabi (d. 991/1583), who was born in Istanbul, is one of the grandchildren of Jamal al-Din Aksarâyî (d. 791/1388-89?), the son of Zanbilli Ali Afandi (d. 932/1526), who was from Aksaray. He is an important Hanafi scholar, jurist and judge who lived in the Ottoman period. He took lessons from the famous scholars of the that time, worked as a lecturer (mudarris) in various cities and served as a judge. After these duties, he devoted himself entirely to education and trained many scholars and wrote some works, mostly in the field of fiqh. On the subject of usul al-fiqh, he first wrote his concise work called Tanwir al-usul and then he annotated it with the name of Tawsi al-wusul sharh Tanwi' al-usûl.

Fudayl Çelebi describes the taxpayer as a person who reaches mental maturity with maturity. According to him, the qualification required for a person to be a taxpayer is of two types: the capacity to act and the capacity to act. Competence of duty is the ability of the taxpayer to have the rights set in favor and against him as obligatory. This license is based on embezzlement in humans. Allah bestowed intelligence and embezzlement on man and made him a place of trust. According to Fudayl Çelebi, before he was born, a person had embezzlement in one respect, but not in the other. Because he is a part of his mother, in a way, he has no embezzlement other than his mother's embezzlement. Besides, he has his own embezzlement as he will be separated from his mother after a while and become an independent personality. Since a person has a part of the dhimmah in the mother's womb, this embezzlement only makes him capable of obtaining the rights that are in his favour. Accordingly, the fetus in the mother's womb has the deficient womb capacity. After birth, the child has an absolute embezzlement, which is suitable for certain rights to be obligatory both for and against the child. Because now, since it is an independent entity in all respects, it has become obliged to pay the debts against it. Thus, he had full bodily competence.

Fudayl Çelebi defines the capacity to act as the person's ability to act in a way that will be valid in the shari'ah. This is divided into two as incomplete performance capacity and full performance capacity. The validity of the lack of ability to act becomes fixed with the lack of power and the lack of power with the lack of intelligence. The missing mind is the mind of the person who has reached puberty as a child and ma'tuh. Edâ requires two powers. The first is the power to understand the address and this is realized with the mind. The second is the power to act with this mind, and this happens with the body. When man was first created, he had no power. Everything develops slowly in him and reaches the level of perfection when he reaches puberty. The appeal cycle begins when the child turns seven years old and continues until they reach puberty. During this period, the child will have the capacity to act incompletely and only his/her savings will be valid. Dispositions that are completely detrimental are void even if the guardian gives permission. Even if the parent himself makes these savings on behalf of the child, they still do not apply. His savings, which oscillate between benefit and harm, become valid with the approval of his guardian.

According to Fudayl Çelebi, full capacity to act is realized with full power and full power with full mind. This mind is the mind of the person who reaches puberty without any problems with his license. When a person reaches the age of puberty with his mental faculties in good shape, he has full capacity to act, except for his financial savings. At this stage, the person is considered competent to exercise rights, take legal actions, deal with religious obligations and bear criminal responsibilities. When a person reaches the age of majority, his property is delivered to him, since he is considered suitable for making financial savings, and now he has full legal capacity to act. In this study, we will analyze Fudayl Çelebi's taxpayer understanding within the framework of his fiqh method named Tawsi'u'l-vusûl şerhu Tenvi'i'l-usûl.

Keywords: *The Taxpayer, Competence Of Duty, The Capacity To Act, The Appeal, The Age Of Majority.*

SEYYAHLARIN GÖZÜNDEN AKSARAY'DA SOSYOEKONOMİK VE KÜLTÜREL HAYAT

Arkeolog Kısmet BACAK

bacakkismet@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5773-7060

Özet

Aksaray stratejik ve jeopolitik konumu nedeniyle birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Kentin coğrafi konumuna bakıldığında tarım için elverişli ve önemli yol güzergâhları üzerinde yer aldığı görülmektedir. Günümüzde İç Anadolu bölgesinin güneydoğusunda tarihi İpek Yolu'nun önemli merkezlerinden biri olan Aksaray, önemli geçiş güzergâhları üzerinde yer almaktadır. Kapadokya bölgesinin sınırları içerisinde yer alan kent Asurca belgelerde Kurşaura/Garsaura olarak anılırken Kapadokya Kralı Archeleos Döneminde yeniden inşa edilerek Archeleos'un şehri anlamına gelen Archelais adını almıştır.

MÖ III. bin yıldan beri kesintisiz yerleşim gören kente dair birçok bilgi arkeolojik buluntular ve tarih araştırmacılığında ilk başvuru olan birinci el kaynaklar olan seyahatnameler aracılığıyla edinilmektedir. Bugün bölge hakkında birçok bilgiyi epigrafik buluntular, kil tabletler, hiyeroglif yazıtlar ve bu bağlamda yazılı belgelerin modern yüzünü oluşturan seyahatnameler hiç şüphesiz en önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Aksaray Anadolu'nun merkezinde bulunan zengin tarihi ve kültürel mirasıyla geçmişten günümüze kadar birçok seyyah tarafından ziyaret edilip eserlerine konu olmuştur. Çalışma konusu içerisinde değerlendirilen 19. ve 20. yüzyıllar arasında Aksaray'ı ziyaret eden seyyahların anlatımlarına yer verilmiştir. Seyyahların Aksaray ile ilgili yapmış oldukları gözlemler dönemin sosyoekonomik ve kültürel hayatına önemli ölçüde ışık tutmaktadır. William Martin Leake, William John Hamilton, Helmuth Von Moltke, William Ainsworth, Charles Texier, William Mitchell Ramsay, Gertrude Margaret Lowthian Bell, Bela Horvath, Bela Viktor Janos Bartok, John Ash gibi Batı dünyası için önemli isimler çalışmada yer alan seyyahlardan bazılarıdır.

Batılı seyyahların eserlerinde sıkça rastlanan dönemin kent mimarisi, coğrafi özellikleri, kültürü ve sosyoekonomik yaşam tarzı, kentin tarihi geçişini önemli derecede aydınlatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antik Kaynaklar, Seyyahlar, Aksaray, Garsaura, Sosyoekonomik.

SOCIOECONOMIC AND CULTURAL LIFE IN AKSARAY THROUGH TRAVELERS'S EYES

Abstract

Many civilizations have prevailed due to Aksaray's strategic and geopolitical location. Considering the geographical location of the city, it is seen that it is suitable for agriculture and is located on essential road routes. Aksaray, one of the critical centers of the historical Silk Road in the southeast of the Central Anatolia Region, is situated on essential transit routes. The city, located within the borders of the Cappadocia Region, is mentioned as Kurşaura/Garsaura in Assyrian documents. During the reign of Cappadocia King Archeleos, it was rebuilt and named Archelais, meaning the city of Archeleos.

Much information about the city, inhabited uninterruptedly since the 3rd millennium BC, is obtained through archaeological findings and travelogues, first-hand sources used in historical research. Today, epigraphic finds, clay tablets, hieroglyphic inscriptions and travelogues, which constitute the modern face of written documents in this context, are undoubtedly among the most essential sources of information about the region. Aksaray, with its rich historical and cultural heritage in Anatolia, has been visited by many travelers from the past to the present and has been the subject of their works. The narratives of travelers who visited Aksaray between the 19th and 20th centuries, which are evaluated within the scope of the study, are included. The observations made by the travelers about Aksaray shed light on the socio-economic and cultural life of the period. Important names such as William Martin Leake, William John Hamilton, Helmuth Von Moltke, William Ainsworth, Charles Texier, William Mitchell Ramsay, Gertrude Margaret Lowthian Bell, Bela Horvath, Bela Viktor Janos Bartok, John Ash are some of the travelers included in the study.

The urban architecture, geographical features, culture and socioeconomic lifestyle of the period, which are frequently encountered in the works of Western travelers, significantly shed light on the historical past of the city.

Keywords: *Ancient Sources, Travelers, Aksaray, Garsuara, Socioeconomic*

AKSARAY İLİ TANITIMINDA GASTRONOMİK ÖGELERİN KULLANIMI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CAN

Aksaray Üniversitesi

mehmetcan@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-7985-4126

Özet

Bulunduğu bölgenin kültürü ile özdeşleşmiş olan gastronomik öğeler ve yöresel yemekler, bölgenin tarihi, coğrafi yapısı ve kültürel kimliğinin en önemli göstergelerinden biridir. Bu açıdan gastronomik öğelerin, yöre kültürünü tanımaya ve tecrübe etmeye yönelik aracılık yaptığı söylenebilir. Ayrıca, bölgesel anlamda kültürel mirasın korunabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi açısından gastronomik öğeler büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde turizm anlamında bireylerin istek ve ihtiyaçlarında gözle görünür değişimlerin olduğu ve bu doğrultuda özellikle gastronomik öğelere ve yöresel yemeklere yönelik talebin büyük oranda artış gösterdiği görülmektedir. Başka bir ifade ile gastronomik öğeler ve yöresel yemekler günümüzde sadece gastro turistler için değil diğer turizm ziyaretçileri için de bir bölgeye yönelik seyahat tercihini etkileyen en önemli unsur olmuştur. Bu yüzden turizm sektöründen daha fazla gelir elde etmek ve sektörel anlamda rekabet üstünlüğü isteyen destinasyonlarda gastronomi öğelerinin ön plana çıkarılmasının önemli ve gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Gastronomik öğelerin turizme kazandırılması, bölge kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılmasının yanı sıra bölgenin ekonomik açıdan kalkınmasında da önemli düzeyde etki etmektedir. Bu gelişmeler neticesinde günümüzde bir bölgenin tanıtımında gastronomik öğelerden yararlanmak oldukça popüler bir bakış açısı olmaya başlamıştır. Gastronomik öğelerin herhangi bir destinasyona yönelik yürütülen pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin etkinliğine ve verimliliğine önemli katkılar yapmaktadır.

Bu çalışma; uzun yıllardır turizmde markalaşma çabası içerisinde olan Aksaray'ın bu kapsamda yürütmüş olduğu tanıtım faaliyetlerinin gastronomik öğeler çerçevesinde değerlendirilmesini içermektedir. Bu amaç çerçevesinde yapılan araştırmada; Aksaray genelinde ilgili kurum ve kuruluşların resmi web sitelerinde yer alan tanıtım unsurları ikincil veri tarama yöntemi ile analiz edilmiş ve bu web sitelerinde kullanılan gastronomik öğelerin kullanım durumuna yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yapılan analizler neticesinde elde bulgulara göre; İl Kültür Turizm Müdürlüğü başta olmak üzere merkezi yönetime bağlı kurumların web sitelerinde Aksaray'ın tanıtımına yönelik oluşturulmuş olan içeriklerde gastronomik öğelere yer verildiği, ancak bu sayfalarda gastronomik öğelere yönelik verilen içeriklerin ve görsellerin zenginleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç ise Aksaray'a bağlı ilçe ve kasabalardaki ilgili kurumların web sitelerindeki tanıtım sayfalarında gastronomik öğelere yer verilmediği görülmüştür. Bu çerçevede ilgili kurumların tanıtım sayfalarına gastronomik öğelere yönelik içeriklerin eklenmesinin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Promotion, Gastronomy, Gastronomy Elements

USE OF GASTRONOMIC ELEMENTS IN THE PROMOTION OF AKSARAY PROVINCE

Abstract

Gastronomic items and local dishes, identified with the culture of the region in which they are located, are one of the most important indicators of the history, geographical structure and cultural identity of the region. In this respect, it can be said that gastronomic elements mediate the recognition and experience of the local culture. In addition, gastronomic elements are of great importance in terms of preserving regional cultural heritage and transferring it to future generations.

Nowadays, it is seen that there are visible changes in the wishes and needs of individuals in terms of tourism, and accordingly, the demand for gastronomic items and local dishes has increased significantly. In other words, gastronomic items and local dishes have become the most important factors affecting travel preferences for a region, not only for gastro tourists but also for other tourism visitors. Therefore, it is an important and necessary element to highlight gastronomy elements in destinations that want to gain more income from the tourism sector and have a competitive advantage in the sector. Bringing gastronomic elements into tourism not only makes effective use of regional resources, but also has a significant impact on the economic development of the region. As a result of these developments, using gastronomic elements in the promotion of a region has become a very popular perspective today. Gastronomic items make significant contributions to the effectiveness and efficiency of marketing and promotional activities carried out for any destination.

This work; It includes the evaluation of the promotional activities carried out by Aksaray, which has been trying to brand itself in tourism for many years, within the framework of gastronomic elements. In the research conducted within the framework of this purpose; Promotional elements on the official web pages of relevant institutions and organizations throughout Aksaray were analyzed by secondary data scanning method and evaluations were made regarding the usage status of gastronomic items used on these web pages. According to the findings obtained as a result of the analysis; It has been concluded that gastronomic elements are included in the contents created for the promotion of Aksaray on the web pages of the central government institutions, especially the Provincial Directorate of Culture and Tourism, but the contents and visuals regarding gastronomic elements on these pages should be enriched. Another important result obtained from the study was that gastronomic items were not included in the promotional pages of the relevant institutions in the districts and towns of Aksaray. In this context, it is considered important and necessary to add gastronomic content to the promotional pages of relevant institutions.

Keywords: *Aksaray, Promotion, Gastronomy, Gastronomy Elements*

TEVHİD İLE TEKFİR ARASINDA: MAKTÛL ŞEYH İSMÂİL MÂŞÛKÎ'NİN VAHDET DÜŞÜNCE Sİ

Arş. Gör. Dr. Melek KARACAN

Aksaray Üniversitesi

mlkgndzkrncn@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5289-3806

Özet

XVI. yüzyıl Osmanlı coğrafyasının yetiştirdiği en mühim sûfi şahsiyetlerden olan Şeyh İsmâil Mâşûkî, Bayramî-Melâmî kutbu Pîr Ali Aksarâyî'nin oğludur. H. 914/1508 senesinde Aksaray'da doğan ve gerçek ismi Kemâl olan şeyh, ömrünü aşk-ı ilâhîye adamasından ötürü Mâşûkî, babasının şeyhliğine nisbetle Çelebi Şeyh, çok genç bir yaşta irşâd faaliyeti yürüttüğü için de Oğlan şeyh isimleriyle anılmaktadır. Babasının tariki üzere tasavvuf yolu tutan Mâşûkî genç yaşına rağmen etrafında geniş bir hayran kitlesi oluşturmuştur. Öyle ki Mâşûkî'nin Kayseri'de devam ettiği tahsili bitmeden, Melâmî- Bayrâmî tarîkini İstanbul'a taşıması ve orada irşâda başlaması, bu hayran dervişlerin ısrarlarıyla olmuştur. İstanbul'a gider gitmez Ayasofya ve Bayezid gibi büyük camilerde vermeye başladığı ateşli vaazlarla orada da halkı kendine meftun bırakan Mâşûkî, kısa bir zaman içinde daha önceleri büyük bir kısmı çiftçi ve köylülerden oluşan bir taşra tarikatını, esnafın, bürokratların, bazı şâir ve ulemanın da toplandığı entelektüel bir şehir tarikatı durumuna yükseltmiştir. Bununla birlikte vahdet veya daha dakik bir tabirle vahdet-i vücûd ağırlıklı bazı söylemlerinin, mâhiyetini idrâk etmekten yoksun olan avâmın zihninde ve dilinde şeriate muhalif bir propagandaya dönüşmesi, ilmî ve siyâsî otoritelerin gazabını celb etmiş ve Mâşûkî'nin sıkı bir takibata alınmasına sebep olmuştur. Nihayet İstanbul'a gelişinin üzerinden çok geçmeden dönemin şeyhülislamının fetvasıyla mülhid ve zındık ilan edilip, katline hükmedilmiş, H. 945/ M.1539 yılında on iki müridiyle birlikte At Meydanı'nda başı kesilerek idam edilmiştir.

Yapılan muhakemenin günümüze ulaşmış olan 20 Zilhicce 945 tarihli zabıt metninde Mâşûkî'nin de hâzır bulunduğu celsedeki sekiz şahidin beyanına göre düzenlenmiş olan ithamlar yer almaktadır. Ancak şeyhin bu ithamları kabul mü ettiği yoksa muâriz mı olduğuna dair hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Dolayısıyla Mâşûkî aleyhinde süregelen yakıştırmaların otantisitesine en azından bu belge özelinde ulaşmak imkânsız görünmektedir. Diğer yandan birçok kaynakta Mâşûkî'nin şathiyeleriyle iştihâr ettiği kaydedilmişse de bugün elimize yalnızca Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Bölümü 800 numarada bulunan bir mecmuadaki beş gazeli ile bir mesnevîsi ulaşmıştır. Bu beyitler dikkate alındığıdaysa Mâşûkî 'nin söyleminde, tasavvufî düşüncenin temel unsuru olan ve yüzyıllardır tedavülde olan vahdet-i vücûd düşüncesinin tekrarından başka bir mânânın çıkmadığı fark edilmektedir. Bu çalışma, İsmâil Mâşukî'nin tasavvuf düşüncesindeki yerini "vahdet" kavramı merkezinde, konjonktürel kaygılardan bağımsız olarak ve kendi beyitleri üzerinden ele almayı amaçlamaktadır. Ayrıca dönemin hâkim paradigması ile Bayrâmî- Melâmîliğinin genel karakteristiklerinin Şeyh Mâşûkî'nin görüşlerinin anlaşılmasına nasıl tesir ettiği de temas edilecek diğer konulardır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Melâmiyye, Bayrâmiyye, İsmâil Mâşûkî, Vahdet.

**BETWEEN TAWHEED AND TAKFEER: THE IDEA OF UNITY OF THE
MARTYR SHEIKH ISMAIL MA 'SHŪKĪ**

Abstract

Sheikh Ismail Ma 'shūkī, one of the most important Sufi figures raised by the Ottoman geography in the XVI. century, was the son of Pīr Ali Aksarāyī, the Bayrāmī-Melāmī qutb. The sheikh, who was born in Aksaray in the year 914/1508 and whose real name was Kemāl, is known as Ma 'shūkī because of his dedication of his life to divine love, Çelebi sheikh due to his father's sheikhdom, and Oğlan sheikh because he carried out irshad activities at a very young age. Despite his young age, Ma 'shūkī, who took the path of Sufism according to his father's tarīqa, formed a large fan base around him. So much so that before the contemplation of education in Kayseri, Mashūkī'carried the Bayrāmī-Melāmī tarīq to Istanbul and started guidance there with the insistence of these admiring dervishes. As soon as he went to Istanbul, Ma 'shūkī started to give fiery sermons in great mosques such as Hagia Sophia and Bayezid, and in a short time he raised a provincial sect consisting of a large part of farmers and peasants to an intellectual urban sect in which tradesmen, bureaucrats, some poets and scholars gathered. However, the transformation of some of his discourses, which are dominated by wahdat, or more precisely, wahdat al-wujud, into propaganda against the Shari'a in the minds and language of the commoners, who are deprived of realizing their wisdom, has invoked the wrath of the scientific and political authorities and caused Ma 'shūkī to be put under strict surveillance. Finally, not long after his arrival in Istanbul, he was declared a mulhid and a zindiq with the fatwa of the sheikh al-islam of the period, and his murder was decreed, and he was executed by beheading in the At Meydani with twelve of his disciples in h. 945/ M.1539.

In the surviving text of the judgment dated 20 Zilhijja 945, there are accusations made according to the statements of eight witnesses in the trial in which Mashuki was present. However, there is no record of whether the sheikh accepted or objected to these allegations. Therefore, it seems impossible to reach the authenticity of the ongoing accusations against Ma 'shūkī, at least in this document. On the other hand, although it is recorded in many sources that Mâşûkî was famous for his shathiyas, today we have only received five ghazals and one masnavi in a magazine located at 800 in the Halet Efendi Section of the Sulaymaniya Library. When these couplets are taken into consideration, it is noticed that there is no other meaning in Masuki's discourse other than the repetition of the idea of wahdat al-wujud, which is the main element of Sufi thought and has been in circulation for centuries. This study aims to address the place of Ismail Ma 'shūkī in Sufi thought at the center of the concept of "wahdat" independently of cyclical concerns and through his own couplets. However, it will also be touched upon how the dominant paradigm of the period and the general characteristics of Bayrāmī-Melāmī influenced the understanding of Sheikh Ma 'shūkī views.

Keywords: *Sufism, Bayrāmīya, Melāmīya, Ismail Ma 'shūkī, Wahdat.*

GENÇ TENİSÇİLERDE BİLİŞSEL ESNEKLİK VE KONSANTRASYON DAĞINIKLIĞI: AKSARAY ÖRNEĞİ

Şevval VURGUN

Aksaray Üniversitesi

sevvalvurgun1@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2930-1339

Dr. Öğr. Üyesi Metin YÜCEANT

Aksaray Üniversitesi

metinyuceant@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6867-2183

Özet

Bu araştırma Aksaray ilinde bulunan genç tenisçilerin bilişsel esneklik ile konsantrasyon dağılımı düzeylerini incelemek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bilişsel esneklik farklı durumlara uyum sağlayabilme ve farklı sorunlar ile ilgili çözümlere çok yönlü bir biçimde yaklaşabilme becerisidir. Bireyin her duruma karşı uygun seçeneklerin olduğunun farkında olması, durumlara uyum sağlayabileceğine ve esnek olabileceğine yönelik kendisini yetkin hissetmesi bilişsel esneklik olarak ifade edilmektedir. Konsantrasyon ise “verilen sinyallere dikkati odaklama ve durum farkındalığı” şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle konsantrasyon “dikkat dağıtan unsurları göz ardı ederek mevcut işe odaklanma” biçiminde açıklanmaktadır. Sporcular oyun içerisinde bazı durumlara karşı ani kararlar vererek strateji ve taktik geliştirmek zorunda kalabilirler. Bu nedenle bilişsel esneklik düzeyi yüksek olan sporcular farklı açılardan bakarak en doğru kararı verme yetisine sahiptirler. Verilen kararların doğru ve etkili olması sporcuların performansının olumlu yönde değişmesinde etkili olabilmektedir. Ayrıca sporcuların konsantrasyon düzeyinin yüksek olması da onların performansına olumlu yönde etki edebilmektedir. Sporcuların müsabakalarda etkili bir performans gösterebilmesinde ve başarılı sonuçlar elde edebilmesinde görev ve hedeflerin farkında olmaları ve işe tam bir şekilde odaklanmalarının son derece önemli olduğu bilinmektedir. Bu bilgiler ışığında sporcuların üst düzey bir performans gösterebilmesinde hem bilişsel esneklik hem de konsantrasyon düzeyinin yadsınamaz bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış bir araştırma olup araştırma grubunu Aksaray ilinde bulunan 100 tenis sporcusu oluşturmuştur. Verilerin sağlanmasında “Bilişsel Esneklik Ölçeği” ve “Spor Kaygı Ölçeği-2” kullanılmıştır. Sporcuların bilişsel esneklik ve konsantrasyon dağılımı düzeylerini tespit etmek amacıyla tanımlayıcı istatistiklerden aritmetik ortalama ve standart sapma tekniklerinden yararlanılmıştır. Sporcuların bilişsel esneklik ve konsantrasyon dağılımı düzeyini cinsiyete göre karşılaştırmak için t testinden, antrenman süresi ve spor yapma yılına göre karşılaştırmak için tek yönlü varyans analizi (Anova) tekniğinden yararlanılmıştır. Bilişsel esneklik ve konsantrasyon dağılımı arasındaki ilişkiyi tespit etmek için pearson korelasyon analizi ve bilişsel esnekliğin konsantrasyon dağılımı üzerindeki yordayıcılığını incelemek için ise regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan incelemelerde sporcuların bilişsel esneklik ve konsantrasyon dağılımı düzeylerinin orta seviyelerde olduğu görülmüştür. Yapılan diğer incelemelerde cinsiyet açısından bilişsel esneklik ve konsantrasyon dağılımı düzeylerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmazken ($p>0,05$), antrenman süresi ve spor yapma yılı bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($p<0,05$). Ayrıca bilişsel esneklik ile konsantrasyon dağılımı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüş ve bilişsel esnekliğin konsantrasyon dağılımı üzerinde güçlü bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Esneklik, Konsantrasyon Dağılımı, Tenis Sporcusu.

COGNITIVE FLEXIBILITY AND CONCENTRATION DISORGANIZATION IN YOUNG TENNIS PLAYERS: THE AKSARAY EXAMPLE

Abstract

This research was carried out to examine the cognitive flexibility and concentration deficit levels of young tennis players in Aksaray and to determine the relationship between them. Cognitive flexibility is the ability to adapt to different situations and to approach solutions for different problems in a versatile way. Cognitive flexibility is defined as the individual's awareness that there are appropriate options for every situation and that he or she feels competent to adapt to situations. Concentration, on the other hand, is defined as "focusing attention on the given signals and awareness of the situation" or "focusing on the current task by ignoring the distractions". Athletes may have to develop strategies and tactics by making sudden decisions against some situations in the game. For this reason, athletes with high cognitive flexibility have the ability to make the right decision by looking at them from different perspectives. The fact that the decisions made are correct and effective can be effective in changing the performance of the athletes in a positive way. In addition, the high level of concentration of athletes can have a positive effect on their performance. It is known that it is extremely important for the athletes to be aware of their duties and targets and to focus fully on the work in order to perform effectively in competitions and achieve successful results. In the light of this information, it is seen that both cognitive flexibility and concentration level have an undeniable importance for athletes to show a high level of performance. The research group consisted of 100 tennis players in Aksaray. "Cognitive Flexibility Scale" and "Sports Anxiety Scale-2" were used to provide the data. Arithmetic mean and standard deviation techniques were used to determine the cognitive flexibility and concentration disorganization levels of the athletes. The t-test was used to compare the cognitive flexibility and concentration disorganization of the athletes by gender, and the one-way analysis of variance (Anova) technique was used to compare them according to training time and years of doing sports. Pearson correlation analysis was performed to determine the relationship between cognitive flexibility and concentration disorganization, and regression analysis was performed to examine the predictor of cognitive flexibility on concentration disorganization. The examinations showed that the athletes cognitive flexibility and concentration levels were at medium levels. In other examinations, no significant difference was found in cognitive flexibility and concentration disorganization levels in terms of gender ($p>0.05$), but a significant difference was found in terms of training duration and years of doing sports ($p<0.05$). In addition, it was observed that there was a negative significant relationship between cognitive flexibility and concentration disorganization, and it was determined that cognitive flexibility was a strong predictor of concentration disorganization.

Keywords: *Cognitive Flexibility, Concentration Disorganization, Tennis Player.*

KRONOLOJİK YAŞ VE BİYOLOJİK OLGUNLAŞMANIN AKSARAY'DAKİ GENÇ KADIN VOLEYBOLCULARIN PERFORMANSLARI İLE İLİŞKİSİ

Arş. Gör. Muhammed Emin KOÇ

Aksaray Üniversitesi

muhammedeminkoc@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3756-753X

Prof. Dr. Tarık SEVİNDİ

Aksaray Üniversitesi

tariksevindi@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7007-170

Doç. Dr. Murat ERGİN

Aksaray Üniversitesi

muratergin@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6188-0492

Doç. Dr. Çalık Veli KOÇAK

Aksaray Üniversitesi

velikocak@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-1403-0812

Özet

Bu çalışmanın amacı, Aksaray ilindeki genç kadın sporcuların fiziksel performansları ile yaş ve olgunlaşmanın ilişkisini incelemektir.

Çalışmamıza Aksaray ilinde bir spor kulübünde düzenli olarak antrenmanlara katılan, 9 (n=12), 10 (n=15), 11 (n=30), 12 (n=18), 13 (n=10), 14 (n=17), 15 (n=10) yaşındaki 112 kadın sporcu katılmıştır. Katılımcılara antropometrik ölçümler (boy uzunluğu, vücut ağırlığı, oturma yüksekliği), el pençe kuvveti, esneklik, durarak uzun atlama ve dikey sıçrama ölçümleri uygulanmıştır ve olgunluk durumu somatik değişkenlerden elde edilen olgunluk tahmin denklemi kullanılarak belirlenmiştir. Verilerin Skewness ve Kurtosis değerleriyle normal dağılımları değerlendirilmiş ve tek yönlü varyans analizleri ve korelasyon testleri uygulanmıştır.

Yaş ve olgunlaşma ile antropometrik ölçümler arasında orta, yüksek ve çok yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. 11, 12, 13, 14 ve 15 yaş gruplarının el pençe kuvvetleri 9 ve 10 yaş gruplarına kıyasla anlamlı ölçüde yüksek olduğu ($p<0,05$), 14 yaş grubununsa 12 yaş grubuna göre anlamlı seviyede yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Durarak uzun atlama ve dikey sıçrama performansı değerlendirildiğinde 13, 14, 15 yaş gruplarının 9 yaş grubuna kıyasla anlamlı seviyede yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Tüm yaş grupları arasında esneklik performansı ile ilgili anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Tüm olgunluk aşamaları ile (pik uzama hızı sonrası, pik uzama hızı esnası ve pik uzama hızı öncesi) el pençe kuvvetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Olgunlaşma ile esneklik ve dikey sıçrama performansları ilişkisi incelendiğinde pik uzama hızı sonrası olan grup pik uzama hızı esnası ve öncesi olan gruplara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Durarak uzun atlama performansı incelendiğinde pik uzama hızı sonrası ve esnasındaki gruplar pik uzama hızı öncesi gruba kıyasla anlamlı seviyede yüksek performans sergiledikleri gözlemlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç olarak, yaş ve olgunlaşma ile birlikte vücut ağırlığı, boy uzunluğu, oturma yüksekliği ve fiziksel performans parametreleri artmaktadır. Ancak yaş ile esneklik performansı arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Ölçülen fiziksel performans parametrelerinin, ortalama olarak biyolojik olgunlaşmanın deneyimlendiği 12 yaşından sonra azalarak arttığı veya anlamlı bir artış göstermediği ve

sporcuların performans artışlarının sağlanmasında bu yaşı hassas bir dönem oluşturduğu ve antrenörlerin bu konuda bilgilendirilmesi ve sporcuların uygun şekilde antrene edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Olgunlaşma, Performans, Voleybol

THE RELATIONSHIP BETWEEN CHRONOLOGICAL AGE AND BIOLOGICAL MATURATION WITH THE PERFORMANCE OF YOUNG FEMALE VOLLEYBALL PLAYERS IN AKSARAY

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between age and maturation and physical performance of young female athletes in Aksaray province.

In this study, 112 female athletes aged 9 (n=12), 10 (n=15), 11 (n=30), 12 (n=18), 13 (n=10), 14 (n=17), 15 (n=10) who regularly participated in training at a sports club in Aksaray province participated. Anthropometric measurements (height, body weight, sitting height), paw strength, flexibility, standing long jump and vertical jump were performed and maturity status was determined using the maturity prediction equation obtained from somatic variables. The normal distribution of the data was evaluated with Skewness and Kurtosis values and one-way analyses of variance and correlation tests were applied.

It was observed that there was a significant positive correlation between age and maturity and anthropometric measurements at moderate, high and very high levels. The hand claw strengths of 11, 12, 13, 14 and 15 year olds were significantly higher than 9 and 10 year olds ($p<0.05$), and 14 year olds were significantly higher than 12 year olds ($p<0.05$). When standing long jump and vertical jump performance were evaluated, it was observed that 13, 14, 15 age groups were significantly higher than 9 age group ($p<0,05$). No significant difference was observed in flexibility performance between all age groups. A statistically significant difference was observed between all maturity stages (after peak elongation velocity, during peak elongation velocity and before peak elongation velocity) and hand claw strength ($p<0,05$). When the relationship between maturation and flexibility and vertical jump performances was analysed, it was observed that the group after peak elongation was significantly higher than the groups during and before peak elongation ($p<0,05$). When the standing long jump performance was analysed, it was observed that the groups after and during peak elongation were significantly higher than the groups before peak elongation ($p<0,05$).

In conclusion, body weight, height, sitting height and physical performance parameters increase with age and maturation. However, no relationship was found between age and flexibility performance. It was concluded that the measured physical performance parameters decreased or did not show a significant increase after the age of 12 years, when biological maturation is experienced on average, and that this age constitutes a sensitive period in ensuring the performance increase of athletes and that coaches should be informed about this issue and athletes should be trained appropriately.

Keywords: *Maturation, Performance, Volleyball*

ALİ B. İSMAIL EL-AKSARAYÎ VE HADİS ŞERHÇİLİĞİ

Arş. Gör. Muhammed Enes ERCAN

Aksaray Üniversitesi

menesercan@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9900-9384

Özet

Henüz Hz. Peygamber hayatta iken hadis-i şerifler sahabe tarafından ezberlenerek ve kısmen de yazılarak muhafaza edilmiş ve bir araya getirilmeye başlanmıştır. Hicrî II. asırdan itibaren ise ezberlenerek muhafaza edilen ve dağınık şekilde yazılan hadis-i şerifler kitaplar halinde bir araya getirilmeye başlanmıştır. Tedvin dönemi olarak isimlendirilen bu dönemden sonra hadisler özellikle konuları ve içerdiği anlamlar dikkate alınarak bir tasnife tabi tutulmuş, bunun neticesinde de kütüb-i tis'a olarak bilinen kaynaklar da dahil olmak üzere hadis kitapları ortaya çıkmıştır. Artık bu şekilde bir araya getirilen ve konularına göre tasnif edilen hadis-i şerifler üzerinde teknik açıdan ciddi bir anlama ve yorumlama dönemine girilmiştir. Bu dönemden önce her ne kadar hadis yorumlama faaliyetleri mevcutsa da bu durum tek tek hadisler üzerinden icra edilmekteydi. Bu dönemden sonra ise daha çok belirli kitapların esas alınması ve bu kitaplarda yer alan rivayetlerin şerh edilmesi söz konusudur. Böylece hadisleri anlama/yorumlama ve anlatma işi teknik bir zemin kazanmıştır.

Tedvin ve tasnif döneminde ortaya çıkan bir kitap türü olarak Kırk Hadisler de şerhçiliğe konu olmuştur. Kırk hadis öğrenmenin ve ezberlemenin faziletine işaret eden rivayetler, kırk hadis derlemenin ve şerh etmenin ciddi anlamda rağbet görmesini sağlamıştır. Özellikle Osmanlı dönemi hadis çalışmaları açısından büyük önem arz eden kırk hadis şerhleri bu rivayete binaen müellifleri için cennet vesilesi olarak kabul edilmiş ve bu dönemde birçok kırk hadis derlenerek şerhedilmiştir.

Bu geleneğin Osmanlı döneminde Anadolu'daki temsilcilerinden birisi de Ali b. İsmail el-Aksarayî'dir. O Şerhu erbaine hadisen adlı bir kırk hadis şerhi kaleme almış ve kendi derlediği kırk hadisi şerh ederek bu yazım türüne önemli bir katkı sağlamıştır. 17. yüzyılda Aksaray'da veya çevresinde yaşadığı tahmin edilen Ali b. İsmail el-Aksarayî'nin eserin mukaddimesinde kendisini el-Vâiz olarak tanıttığından hareketle daha çok irşad ve tebliğ faaliyetleriyle ilgilenen bir vaiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum hadis şerhinde de göze çarpmaktadır. Nitekim Şerhte daha ziyade bir vaaz ve nasihat üslubu olduğu, bu açıdan da şerhin zengin içerikli bir eser olmadığı, aksine halka hitaben vaaz ve irşad niyetiyle kaleme alındığı söylenebilir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılarak Ali b. İsmail el-Aksarayî'nin söz konusu şerhi hem içerik açısından hem de yöntem açısından incelenecek ve şerhin kendine has özelliklerine değinilecektir. Bunun yanında onun eserinin kırk hadis şerhleri içindeki yeri tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Kırk Hadis, Şerh, Ali b. İsmail el-Aksarayî

HADITH COMMENTARY OF ALI B. ISMAIL EL-AKSARAYI

Abstract

When Prophet Mohammad was alive, hadiths were memorized and written by Companions. From the 2nd century, hadiths began to be compiled into books. After this period, named the tadwin period, the hadiths are classified according to their subjects. As a result, credible books such as al-kutub al-tisa emerged. Thus, the period of technical understanding and interpretation of hadiths, brought together and classified according to their subjects, was entered. A serious period of technical understanding and interpretation has been entered on the hadiths, which were brought together and classified according to their subjects. Although there were hadith interpretation activities before this period, this situation is carried out over the hadiths one by one. After this period, it is more important to take certain books as a basis and interpret their narrations. Thus, the work of understanding/interpreting and explaining the hadiths gained technical ground.

Forty Hadiths have also been the subject of commentary. The narrations pointing to the virtue of learning and memorizing forty hadiths made the compilation and commentary of forty hadiths very popular. It is essential in terms of Ottoman period hadith studies.

One of the representatives of this tradition in Anatolia during the Ottoman period was Ali b. Ismail al-Aksarayî. It is estimated that he lived in or around Aksaray in the 17th century. Based on the fact that he introduced herself as al-Vaiz al-Hammami in the book's preface, it is understood that he was a preacher who was more interested in guidance and preaching activities. It can be said that the commentary is more of a style of sermon and advice, and in this respect, it is not a rich work. On the contrary, it was written with the intention of preaching and guiding the public.

In this study, Ali b. İsmail el-Aksarayî's commentary will be examined through qualitative research methods, both in terms of content and methodology, and its unique characteristics will be discussed. Additionally, the position of his work among the commentaries on forty hadiths will be determined.

Keywords: *Hadith, Fourty Hadiths, Şarh, Ali B. İsmail Al-Aksarayî*

**AKSARAYLI RIZÂYÎ'NİN KALEMİNDEN SAFİYÜDDÎN-İ ERDEBÎLÎ
ETRAFINDA GELİŞEN KISA BİR HİKÂYE YA DA İBN-İ BEZZÂZ'IN SAFVETÜ'S-
SAFÂ'SINDAN KISMÎ ÇEVİRİ**

Muhammet H. CANKURT

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

muhammeth.can68@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3486-104x

Doç. Dr. Muhittin TURAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

muhit_33@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-1499-7916

Özet

Aksaraylı Rızâyî, Klasik Türk Edebiyatı'nın birbirinden farklı türlerinde eserler kaleme almış, düşündüğünü anında nazma ve nesre dökme kabiliyetine sahip sufi mizaçlı bir şairdir. İnceleyeceğimiz eser, menâkıbnâme türüne ait üç ayrı eseri olan Rızâyî'nin yine aynı eserler cümlesinden sayabileceğimiz küçük hacimli bir metindir. Hikâye başlığı altında inceleyeceğimiz bu metin, İbn-i Bezzâz'ın Farsça olarak yazdığı, Şeyh Safiyüddîn-i Erdebîlî ve onun müşidi İbrâhîm-i Zâhid-i Gîlânî etrafında teşekkül etmiş bir menâkıbnâme olan Safvetü's-Safâ adındaki meşhur eserinden yapılmış kısmî bir tercümedir. Tercümenin konusu, sözünü ettiğimiz bu iki şeyh etrafında oluşan didaktik içerikli bir vakadır. Hikâye'de asıl verilmek istenen mesaj ise; tarikatta tövbe, icazet ve halifelik uygulamalarının edebe uygun olarak verilmesi ya da gerçekleştirilmesidir. Esasında tövbe istenir ya da verilir ancak icazet ve halifelik liyâkatla ilişkili olarak sadece layık görülebilir. Daha genel bir ifadeyle söylersek tarikatta "asıl" olan edeptir. Müellifin kaynak metindeki amacı neyse Mütercim Rızâyî'nin, bu kısa "anlatı"daki gayesi de odur. Sade nesirle ve arı Türkçeyle yapılmış bu tercümede şahıslar arasındaki diyalog, soru-cevap şeklinde gelişmiştir. Biz, bu çalışmamızda tenkitli Hikâye metninin hem muhteva hem de biçim bakımından tahliline geçmeden önce kaynak metnin konusu, Doğu Türkleri ve Osmanlı sahasındaki yankısı, metnin ana karakterleri ve bu karizmatik şahsiyetlerin Türk-İslam kültüründeki tesirleri üzerinde durduk. Tercüme metnin nüshaları hakkında bilgi verdikten sonra kaleme aldığımız tahlilimizde farklı bakış açıları da geliştirmeye çalıştık. Bildiriye konu olan araştırmamızın tasavvufî ve edebî çalışmalara katkı sunması temennimizdir.

Anahtar Kelimeler: Rızâyî, Menâkıbnâme, Tercüme, Hikâye

***A SHORT STORY DEVELOPED AROUND SAFİYÜDDÎN-I ERDEBÎLÎ FROM
AKSARAYLI RIZÂYÎ OR PARTIAL TRANSLATION FROM IBN-I BEZZÂZ'S
SAFVETU'S-SAFÂ***

Abstract

Rızayi from Aksaray is someone who has written works in different genres of Classical Turkish Literature. He is a sufi poet who can immediately express his thoughts in poetry and prose. The work that we will examine is included in the works describing extraordinary situations and has a small volume. Ibn-i Bezzaz wrote this text, which we will examine under the title of "Story", in Persian. The subjects of the work were formed around Sheikh Safiyüddin-i Erdebîlî and his student İbrahim-i Zahid-i Gilani. This text, which we will examine, is a partial translation of Ibn Bezzaz's famous work called Safvetü's-Safa. The subject of the translation is an instructive event that occurred around these two people we mentioned. The main message in the "story" is to give or carry out the practices of repentance, impotence and caliphate in the sect in accordance with good manners. In essence, "repentance" is demanded or given, but incapacity and caliphate can only be "deserved" in relation to merit. To put it more generally, the main thing in the sect is adab. Whatever the author's purpose in the source text is, it is also the translator Rızayi's purpose in this short narrative. In this translation, which was made in plain prose and in a clean Turkish, the dialogue between the individuals developed in the form of questions and answers. In this study, we primarily focused on the Eastern Turks, which are the subject of the source text, the main characters of the text, and the effects of charismatic figures on Turkish-Islamic culture. Then, we analyzed the critical text in terms of both content and form. After giving information about the copies of the text, we tried to develop different perspectives in our analysis. We hope that our research, which is the subject of the paper, will contribute to Sufi studies and literary studies.

Keywords: *Rızayi, Extraordinary, Translation, Story*

HAMİDİYE ALACA AĞZI SÖZ VARLIĞI

Dr. Öğr. Üyesi Murat ALTUĞ

Aksaray Üniversitesi

maltug01@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-9447-6082

Özet

Hamideye Alaca, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kırım'dan Anadolu'ya göç eden Kırım Tatarlarının ikamet ettiği Aksaray iline bağlı bir yerleşim bölgesidir. 1999 yılında belediye statüsü kazanan belde, 2009 yılında Aksaray il merkezine Bahçesaray ve Kırımlı Mahallesi ismiyle bağlanmıştır. Adana-Ankara yolu Anadolu'da ikamet etmesine rağmen kendine özgü ağız özelliklerini korumaktadır. Hamidiye Alaca ağız, Aksaray ağzından hem ses hem de şekil özellikleri bakımından farklılıklar göstermesi yanında söz varlığının farklılığıyla da dikkat çekmektedir.

Dil bilgisi çalışmalarında bir coğrafi bölgenin kendine has konuşma biçimine ağız ismi verilmektedir. Ağız, bir ülkenin belli yerleşim bölgelerine, illerine, ilçelerine, hatta köylerine veya o ülkedeki çeşitli sınıflara özgü olabilir (Yılmaz, 2014: 3). Etnik kökenin de ağız oluşumunda etkisi göz ardı edilmez. Aksaray ili Hamidiye Alaca köyüne Kırım'dan göç eden Tatar Türklerinin son yıllara kadar benimsedikleri homojen yaşam biçiminin doğal bir sonucu olarak ağız özelliklerini korudukları gözlenmektedir. Bunun yanında söz varlığının farklılığı da dikkat çekecek boyuttadır. TDK söz varlığı kavramını "Bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler." (Güncel Türkçe Sözlük, 14.09.2023 tarihinde bakılmıştır.) biçiminde tanımlamaktadır. Söz varlığı bir toplumun kavramlar dünyasının bir yansıması, maddi ve manevi kültürünün aynasıdır. Doğan Aksan bu terimi şöyle tanımlamıştır: "Söz varlığı sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar –ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir." (2015: 15). Kırım Tatarlarına özgü bir yemek olan göbete kelimesi, koşmak anlamına gelen çöp- fiili, fırın anlamındaki peç kelimesi, baharın gelmesiyle birlikte mayıs ayında yapılan kır gezisi için kullanılan tepreş kelimesi, hamur ve kıymayla yapılan bir börek çeşidi olan cantık kelimesi, hamurla etten yağda kızartılarak yapılan aş anlamındaki ciberek kelimesi, mermi anlamındaki pataron kelimesi ile yağda pişirilen börek için kullanılan ulkum kelimesi Hamidiye Alaca ağzına özgü söz varlığının canlı örnekleridir.

Bu çalışmada Hamidiye Alaca ağzında kullanılan kelimeler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hamidiye Alaca, Ağız, Söz Varlığı, Tatar.

HAMİDİYE ALACA DIALECT VOCABULARY

Abstract

Hamideye Alaca is a residential area in Aksaray province, where Crimean Tatars who migrated from Crimea to Anatolia since the second half of the 19th century reside. The town, which gained municipal status in 1999, was connected to Aksaray city center under the name Bahçesaray and Kırımlı District in 2009. Although the Adana-Ankara road resides in Anatolia, it preserves its unique dialect characteristics. The Hamidiye Alaca dialect differs from the Aksaray dialect in terms of both sound and morphological features, and also draws attention with the difference in its vocabulary.

In linguistic studies, the unique way of speaking of a geographical region is called dialect. The dialect may be specific to certain settlements, provinces, districts, or even villages of a country or to various classes in that country (Yılmaz, 2014: 3). The effect of ethnicity on the formation of the dialect cannot be ignored. It is observed that the Tatar Turks who migrated from Crimea to Hamidiye Alaca village in Aksaray province preserved their dialect characteristics as a natural result of the homogeneous lifestyle they adopted until recent years. In addition, the difference in vocabulary is also striking. TDK defines vocabulary as "The whole of words in a language; vocabulary, vocabulary, vocabulary, vocabulary, vocabulary, vocabulary." (Current Turkish Dictionary, viewed on 14.09.2023). Vocabulary is a reflection of a society's world of concepts and a mirror of its material and spiritual culture. Doğan Aksan defined this term as follows: "Vocabulary is not only symbols, codes - or indicators, as it is called in linguistics - established by the combination of some sounds in a language, but also the world of concepts, the reflector of the material and spiritual culture of the society speaking that language, and a reflection of the world view. It should be considered as a cross-section." (2015: 15). The word Göbete, a dish specific to the Crimean Tatars, the verb çöp- meaning to run, the word peç meaning oven, the word tepreş used for a field trip in May with the arrival of spring, the word cantık, a type of pastry made with dough and minced meat, the word cantık, a pastry made from dough and meat fried in oil. The word ciberek meaning aş, the word pataron meaning bullet and the word ulkum used for pastry cooked in oil are living examples of the vocabulary specific to the Hamidiye Alaca dialect.

In this study, the words used in the Hamidiye Alaca dialect were determined.

Keywords: *Hamidiye Alaca, Dialect, Vocabulary, Tatar.*

AKSARAY GÜZELYURT BELEDİYESİ ARŞİVİNDE BULUNAN ARAZI YAYLAK MESELELERİ İLE ALAKALI İKİ BELGENİN ÇEVİRİ YAZI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN

Aksaray Üniversitesi

aygunnecmettin@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4383-8770

Arş. Gör. Adem KELEŞ

Aksaray Üniversitesi

akeles@akasaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6172-3593

Arş. Gör. Bahar KAYMAZ

Aksaray Üniversitesi

baharkaymaz.68@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0178-4789

Özet

Osmanlı Devleti'nde sınırdaş olan karyeler arasında zaman zaman arazi anlaşmazlıkları yaşandığı bilinmektedir. Nitekim tebliğimize kaynaklık eden Güzelyurt Belediyesi arşivinde bulunan iki belge bu türden anlaşmazlıkların yaşandığını gösteren önemli bir örnektir. Söz konusu arşiv belgelerine göre Aksaray kazası kuralarından Ihlara, Ilısu ve Yenipınar karyelerinin müşterek olarak kullandıkları Kütüklü merasına Niğde kazasına bağlı Lemye karyesi ahalilerinin müdahale etmeleri, mera üzerinde hak iddiasında bulunarak diğer müştereklerin meradan faydalanmalarına engel olmaları üzerine anlaşmazlık yaşanmıştır. Karye ahalileri bu anlaşmazlığı kendi aralarında çözemeyerek mahkemeye intikal ettirmişlerdir. Mahkeme, 1858 Osmanlı Arazi kanunnamesinin doksan yedinci maddesindeki; “bir karyeye ait olan mera yalnızca o karyenin ahalisinin kullanımına mahsustur diğer karyeler bu meraların otundan veya suyundan faydalanamazlar. Bir mera evvelden beri birkaç karyenin müşterek kullanımına mahsus ise bu mera hangi karyenin hududunda bulunursa bulunsun bütün müşterek karyeler bu merayı kullanma hakkına sahiptir bir karye diğer karyeyi merayı kullanmaktan men edemez. Bu meralar alınıp satılamaz, üzerlerine mandıra, ağıl, ev vs. ihdas edilemez; bağ, bahçe ve tarla olarak ekilip biçilemez. Eğer bu meraların içerisinde ağaç dikili ise bu ağaçlar sökülerek buralar ziraat için kullanılamazlar.” hükümlerine göre davayı çözümlenmeye çalışmıştır.

Bu çalışmada Aksaray Güzelyurt Belediyesi arşivinde bulunan arazi yaylak meseleleri ile alakalı iki belgenin çeviri yazı ve değerlendirilmesinin yanı sıra mevcut belgeler özelinde Osmanlı Devleti'nde yaşanan arazi anlaşmazlıkları ve bunların ne şekilde çözüme kavuşturulduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arazi Anlaşmazlığı, Ihlara, Ilısu, Yenipınar.

**TRANSLATION AND EVALUATION OF TWO DOCUMENTS RELATED TO
LAND AND PASTURE ISSUES IN THE ARCHIVE OF AKSARAY GÜZELYURT
MUNICIPALITY**

Abstract

It is known that there were land disputes between neighbouring towns in the Ottoman Empire from time to time. As a matter of fact, the two documents in the archive of Güzelyurt Municipality, which are the source of this paper, are an important example of such disputes. According to these archive documents, there was a dispute over the intervention of the inhabitants of Lemye town of Niğde town in the Kütüklü pasture, which was jointly used by Ihlara, Ilsu and Yenipınar towns of Aksaray kaza, and prevented the other commons from benefiting from the pasture by claiming rights over the pasture. The inhabitants of the town could not resolve this dispute among themselves and brought it to the court. The court ruled on the ninety-seventh article of the 1858 Ottoman Land Code, which states that "the pasture belonging to a township is for the sole use of the inhabitants of that township and other townships cannot benefit from the grass or water of these pastures. If a pasture has been for the common use of several towns since the beginning, all common towns have the right to use this pasture, regardless of which town it is located in. These pastures cannot be bought and sold, dairy farms, corrals, houses, etc. cannot be built on them; they cannot be cultivated as vineyards, gardens and fields. If there are trees planted in these pastures, these trees cannot be removed and used for agriculture."

In this study, in addition to the translation and evaluation of two documents related to land pasture issues in the archive of Aksaray Güzelyurt Municipality, it is aimed to reveal the land disputes in the Ottoman Empire and how they were resolved.

Keywords: *Land dispute, Ihlara, Ilsu, Yenipınar.*

AKSARAY'IN BİZANS DÖNEMİ MADDİ KÜLTÜRÜ

Dr. Nergis ATAÇ

nancytuba@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-8598-6029

Özet

Aksaray (Koloneia Archelais), Erken Bizans Döneminde Kilise babalarından Gregory of Nazianzus'un etkin olduğu önemli bir Hıristiyanlık merkezi; Orta Bizans Döneminde Mokissos'a (Nora Antik Kenti) bağlı alt piskoposluk; Selçuklu ve Osmanlı Döneminde ordunun toplandığı karargâh olarak kullanılmıştır. Bizanslılar, Hıristiyanlığın ilk dönemlerinden itibaren Aksaray ve çevresinde kiliseler inşa etmişlerdir. Selçuklu Türkleri Döneminde imparatorluğun, bölgeden geri çekilmesine karşın birçoğu dini yapılarını terk etmemiştir. Yapıların bazıları tamamen yok olmuş ya da tahribata uğramıştır. Tahribat sonrasında bazı yapılar yeniden inşa edilmiş ya da yenilenmiş, eklemeler yapılarak estetik veya dekoratif amaçlarla süslenmiştir. Hıristiyanların, Türk Döneminde Anadolu'da yaşayıp, dini gerekliliklerini uyguladıklarına dair arkeolojik bulgular ve yazılı kaynaklar mevcuttur. Osmanlı arşivlerine göre Selime, Yaprakhisar, Genatala, Ihlara ve Belisırma Müslüman ve Gebranlar'dan oluşan karma bir nüfusa sahiptir. Gelveri, Akhisar, Marmasun, Dadasun, Saruatlu, Kafirdinek, Köstesün, Sivasa ise tamamen gebran nüfusundan oluşmaktadır. Osmanlı Dönemindeki kayıtlara göre Aksaray, devşirme oğlanların temin edildiği merkezlerden biri olmuştur. Devşirmelerden bazıları bu merkezlerden kaçarak Aksaray'daki evlerine dönmüşlerdir. Bölgede bazı Bizans kiliselerinde işlev değişikliği olmadan kullanılmaya devam edildikleri tespit edilmektedir.

Aksaray'da bazı kiliselerin inşa tarihi ve evreleri net bir biçimde tespit edilirken, bazı kilise örnekleri ile ilgili soru işaretleri bulunmaktadır. Birçok bilim insanı bölgenin Bizans sanatı hakkında farklı çalışmalar yapmışlardır. F. Hild ve M. Restle tarafından yayınlanan Tabula Imperii Byzantini II, Kappadokia'nın Hıristiyan mimarisi ile ilgili günümüzde de temel bir başvuru kaynağıdır. Son yıllarda yukarıda bahsi geçen konularla ilgili Türk ve yabancı üniversitelerde lisansüstü çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. Bunun yanı sıra, arkeolojik yüzey araştırmaları ve kazı çalışmaları halen yürütülmektedir.

Aksaray'da gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar sonucunda tespit edilen yeni kiliseler vardır. Bu çalışmada, yeni bulgular ve araştırmalar ışığında Aksaray'ın Bizans Dönemi mimarisi ve sanatı ele alınacak, Bizans İmparatorluğu'nun bölgeden geri çekilmesinden sonra maddi kültürü ve etkileri değerlendirilecektir. Aksaray'ın Hıristiyan dini mimarisi, yapıların kullanım süreci ve ağ ilişkisi, Osmanlı kayıtlarında Hıristiyan nüfusun yoğun olduğu yerleşimler ve hac yolları dikkate alınarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Bizans Maddi Kültürü, Hıristiyan Dini Mimarisi

THE BYZANTINE MATERIAL CULTURE OF AKSARAY

Abstract

Aksaray, historically known as Koloneia Archelais, served as a significant Christian center during the Early Byzantine Period, marked by the influential presence of Church Father Gregory of Nazianzus. In the Middle Byzantine era, Aksaray was a subordinate bishopric under Mokissos, and later, during the Seljuk and Ottoman periods, it evolved into a strategic military headquarters. The Byzantines, since the early centuries of Christianity, built churches in and around the central region of Aksaray. Despite the Byzantine Empire's withdrawal from the area during the Turkish era, many of these religious structures remained active.

Over time, some of these structures succumbed to destruction and decay, while others underwent new constructions, renovations, additions, and embellishments. Archaeological findings and written sources provide evidence that Christians in the Turkish era Anatolia continued to practice their faith. According to Ottoman archives, Selime Yaprakhisar, Genatala, Ihlara, and Belisırma housed a mixed population of Muslims and Christians. In contrast, Gelveri, Akhisar, Marmasun, Dadasun, Saruatlu, Kafirdinek, Köstesün, and Sivas were inhabited entirely by Christians. Records indicate that Aksaray was one of the centers where devshirme boys were recruited. Some of these recruits managed to escape and return to their homes in Aksaray. Some Byzantine churches in the region continue to be used without any alteration or change in function.

While the construction dates and phases of some churches in Aksaray have been identified, questions remain regarding others. Numerous researchers, have conducted various studies on the Byzantine art of the region. The publication "Tabula Imperii Byzantini II," prepared by F. Hild and M. Restle, continues to be a fundamental reference on the Christian architecture of Cappadocia. In recent years, master's and doctoral theses on the topic have proliferated in Turkish and foreign universities. Surface surveys and salvage excavations remain ongoing.

As a result of these efforts, new churches have come to light. In this study, in light of these findings and researches, we discuss Aksaray's Byzantine architecture and art. Furthermore, Byzantine material culture and affects after the withdrawal of the empire, will be evaluated. The history and network relationships of these structures are discussed, taking into consideration pilgrimage routes and Christian population registered in the Ottoman archive.

Keywords: Aksaray, Byzantine Material Culture, Christian Architecture

AKSARAY ARKEOLOJİSİNE YENİ KATKILAR: BÜYÜK DELLER KAZISI

Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇAYLI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

pincarcayli@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0833-5764

Özet

Aksaray ilinde 20.yy'ın ikinci yarısından itibaren kesintisiz sürdürülen arkeolojik kazı ve yüzey araştırmaları ağırlıklı prehistorik ve protohistorik dönemleri kapsamakta, şehrin klasik dönemine ait bilgilerse çoğunlukla yüzey araştırmaları verileriyle sınırlı kalmaktadır. Tarih öncesi ve klasik dönem tabakalarıyla dikkat çeken Büyük Deller yerleşmesinde bilimsel kazılar 2021 yılında uluslararası bir ekiple başlatılmıştır.

Büyük Deller yerleşmesi, 1994 yılında Prof. Dr. Sevil Gülçur başkanlığında yürütülen “Aksaray, Niğde, Nevşehir İlleri Yüzey Araştırması” sırasında tespit edilmiştir. Yerleşme, doğal korunaklı, volkanik bir kayalık yükselti üzerindedir. Aksaray ili, Gülağaç ilçesi, Demirci kasaba merkezinin yaklaşık 1,5 km kuzeyinde yer almaktadır. Yerleşmede Kalkolitik ve Hellenistik dönem kültür tabakaları bulunmaktadır.

M.Ö. 6.-3. bin yıllar, bir diğer söylemle Kalkolitik Dönem, Anadolu'da kentleşme öncesi köklü sosyo ekonomik değişimlerin yaşandığı bir süreçtir. Büyük Deller sakinlerinin konumlandığı yüksek kayalık bu değişimin habercilerindedir. M.Ö. 6. bin yıl sonlarına doğru birçok yerleşmenin Anadolu'nun geleneksel çok tabakalı höyükleri gibi ovalara, tarım alanlarının yakınlarına değil, daha önceleri tercih edilmeyen korunaklı, yüksek kayalıklara ya da vadi yamaçlarına yöneldikleri anlaşılır. Bu tercih, arazi kullanımı ve yerleşmelerin boyutlarını da belirlemiştir. Kalkolitik Dönemde Büyük Deller gibi yüksek bir kayalığı iskân eden insanları bu alana çeken nedenleri arkeolojik verilerle tanımlayabilmek, Anadolu'da kentleşmenin önkoşullarının belirginleştiği süreci anlamamıza da katkı sunacaktır.

Genel hatları ile M.Ö. 330-30 yılları arasını kapsayan Hellenistik Dönemin, Anadolu'nun tarihsel sürecinde kilit rol alan Kappadokia bölgesinde de yoğun biçimde yaşandığı gerek antik kaynaklardan gerekse arkeolojik kanıtlardan bilinmektedir. Ancak Aksaray'ın Hellenistik Dönem özelliklerini tanımlayacak sistematik çalışmalar gerçekleştirilmemiştir. Bu bağlamda Büyük Deller yerleşmesi, çevresine hâkim, su kaynaklarına yakın ve antik yolların kavşağındaki (Hristiyan Hac Yolu) konumuyla dikkat çekmektedir. Zirve düzlüğünde takip edilen, yaklaşık 1,5 ha alanı kaplayan kesme taşlardan sur kalıntısı bir kale yapısına işaret etmektedir. Materyal kültür öğelerine dayanarak yapılan görelî tarihleme, yerleşmenin Hellenistik dönemde aktif kullanıldığını göstermektedir. Kalenin Hellenistik Dönemde siyasi ortam içindeki rolü ilerleyen kazı çalışmalarlarıyla tanımlanabilecektir. Klasik Dönem çalışmaları için Anadolu'da örneğine nadir rastlanan bu kalenin araştırılması ve literatüre kazandırılması önem taşımaktadır.

Büyük Deller yerleşmesinde başlatılan arkeolojik araştırmaların Anadolu arkeolojisinin en az bilinen Kalkolitik ve Hellenistik Dönemlerine Aksaray bağlamında büyük katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Büyük Deller, Kalkolitik, Hellenistik, Arkeoloji

NEW CONTRIBUTIONS TO THE ARCHAEOLOGY OF AKSARAY: BÜYÜK DELLER EXCAVATION

Abstract

The archaeological excavations and surveys carried out in the province of Aksaray since the second half of the twentieth century have mainly covered the prehistoric and protohistoric periods, while the information on the city's classical period is mostly limited to surveys. The scientific excavation of the Büyük Deller settlement, which attracts attention with its prehistoric and classical layers, started in 2021 with an international team.

The Büyük Deller settlement was discovered in 1994 during the "Aksaray, Niğde, Nevşehir Provinces Survey" led by Prof Dr Sevil Gülçur. The settlement is located on a naturally protected volcanic outcrop. It is about 1.5 km north of the centre of Demirci in the Gülağaç district of Aksaray province. The settlement contains Chalcolithic and Hellenistic cultural layers.

The 6th-3rd millennium BC, or Chalcolithic period, is a period of radical socio-economic changes before urbanisation in Anatolia. The high cliff on which the inhabitants of Büyük are located is one of the harbingers of this change. Towards the end of the 6th millennium BC, many settlements are thought to have moved away from the plains and close to agricultural areas, such as the traditional Anatolian multi-layered mounds, to sheltered high cliffs or valley slopes, which had not been favoured before. This preference also determined land use and the size of settlements. Identifying the reasons why people chose to settle on a high cliff, such as Büyük Deller, in the Chalcolithic using archaeological data will contribute to our understanding of the process by which the preconditions for urbanisation in Anatolia became apparent.

It is known from both ancient sources and archaeological evidence that the Hellenistic period, which generally covers the period 330-30 BC, was intensively experienced in the region of Kappadokia, which played a key role in the historical process of Anatolia. However, no systematic studies have been carried out to define the characteristics of the Hellenistic period in Aksaray. In this context, the settlement of Büyük Deller stands out because of its dominant location, close to water sources and at the crossroads of ancient roads (Christian pilgrimage route). The remains of a fortification wall of cut stones, covering an area of about 1.5 ha on the summit plain, indicate a fortress structure. The relative dating, based on the material remains, indicates that the settlement was actively used during the Hellenistic period. The role of the fortress in the Hellenistic political environment will be determined by further excavations. It is important for the study of the Classical period to study this fortress, which is rare in Anatolia, and to add it to the literature.

It is foreseen that the archaeological research initiated in the Büyük Deller settlement will make a great contribution to the least known Chalcolithic and Hellenistic periods of Anatolian archaeology in the context of Aksaray.

Keywords: *Aksaray, Büyük Deller, Chalcolithic, Hellenistic, Archaeology*

OSMANLI MADEN LOJİSTİĞİNDE AŞİRETLERİN ROLÜ: BOYNUİNCELİ AŞİRETİ

Dr. Pınar DOĞANAY

Gazi Üniversitesi

snprdoganay@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9733-2172

Doç. Dr. Eyyub ŞİMŞEK

Aksaray Üniversitesi

eyyubsimsek@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2327-4656

Özet

Aşiret olgusu ve Osmanlı Devleti'nde aşiretler özelinde yapılan çalışmalar, son dönemde bir hayli artmıştır. Çoğunlukla aşiretlerin eşkıyalık faaliyetlerini irdeleyen bu çalışmaların bir kısmı da Osmanlı iktisadî sistemi içerisinde aşiretlerin yerini ve önemini bulmaya yöneliktir. Bilindiği üzere aşiretler, Osmanlı Devleti'nde işe temininin karşılanması başta olmak üzere dokumacılık sektöründeki hammadde ihtiyacının karşılanması, sefer zamanında mühimmat sevkiyatının yapılması gibi görevlere sahipti. Görev dağılımı bu denli geniş olan aşiretlerin bir diğer fonksiyonu ise bu çalışma kapsamında incelenen maden taşımacılığıdır.

Malum olduğu üzere aşiretlerin en önemli geçim kaynağı hayvancılıktı. Özellikle de koyun ve deve yetiştiriciliğinde aşiretler, ön plana çıkmaktaydı. Aşiretlerin deve yetiştiriciliğinde ön planda olması, maden taşımacılığında da aşiretleri ayrı bir noktaya taşımıştır. Zira Osmanlı Devleti'nde maden taşımacılığı denildiğinde akla ilk olarak develer gelmektedir. Bunun en önemli sebebi, yolların engebeli ve zorlu olmasıdır. Bu sebeple devlet, maden taşımacılığında hayvan arabaları yerine daha ziyade develeri tercih etmiştir. Develerin maden taşımacılığında tercih edilmesinin bir diğer gerekçesi ise daha fazla yük taşıma potansiyeline sahip olmalarıdır. Öyle ki at, katır gibi hayvanlar ortalama 150 kg yük taşıyabilme kapasitesine sahip iken, develer ortalama 250 kg yük taşıyabilme potansiyeline sahiptir. Özel cinsi olan develerde ise bu sayı 300 kg ve üzerine çıkmaktadır.

Bu gerçeklikten yola çıkarak hazırlanan bu çalışmada ise Boynuinceli Aşireti ve bu aşiretin Bereketli Madeni'nden İzmid (İznikmid) İskelesi'ne yaptığı kurşun sevkiyatı ele alınacaktır. Bir anlamda maden lojistikliğinde aşiretlerin yeri ve öneminin de ortaya konulacağı bu çalışmada ayrıca Boynuinceli Aşireti kimdir, Bereketli Madeni ve bu madenin Osmanlı Devleti için önemi nedir? Gibi sorulara da cevap bulunmaya çalışılacaktır. Bunun yanı sıra çalışma içerisinde ayrıca Boynuinceli Aşireti'nin Bereketli Madeni'nden tahmini yıllık kaç ton kurşun sevkiyatı yaptığı, kurşunları taşıyan develerin sayısı, sevkiyat noktaları, nakliye ücreti ve bu nakliye esnasında yaşanan sorunlar gibi bir dizi soru da cevaplandırılmaya çalışılacaktır. Osmanlı arşiv belgelerinin temel kaynak olarak kullanıldığı bu çalışmada ayrıca aşiretler ve Boynuinceli Aşireti özelinde yapılan çalışmalardan da yararlanılacaktır. Aksaray sahası özelinde yapılan çalışmalara bir katkı sunmayı amaçlayan bu çalışma aynı zamanda Bereketli Madeni ve bu madenden yapılan sevkiyatlar özelinde yapılacak çalışmalar için de bir örnek teşkil etmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Boynuinceli Aşireti, Bereketli Madeni, Kurşun, İzmid, İznikmid.

THE ROLE OF TRIBES IN OTTOMAN MINING LOGISTICS: BOYNUINCELI TRIBLE

Abstract

The tribal phenomenon and the studies carried out in the Ottoman Empire in terms of tribes have increased considerably in the last period. Some of these studies, which mostly examine the banditry activities of the tribes, are also aimed at finding the place and importance of the tribes in the Ottoman economic system. As it is known, the tribes had duties such as meeting the supply of food in the Ottoman Empire, meeting the raw material needs in the weaving sector, and delivering ammunition during the expedition. Another function of the tribes with such a wide distribution of duties is the mine transportation, which is examined within the scope of this study.

As it is known, the most important livelihood of the tribes was animal husbandry. Especially in sheep and camel breeding, tribes came to the fore. The fact that the tribes are at the forefront of camel breeding has brought the tribes to a different point in mining transportation. Because when it comes to mining transportation in the Ottoman Empire, the first thing that comes to mind is camels. The most important reason for this is that the roads are bumpy and difficult. For this reason, the state preferred camels rather than animal carts in mining transportation. Another reason why camels are preferred in mining transportation is that they have the potential to carry more cargo. So much so that while animals such as horses and mules have the capacity to carry an average of 150 kg, camels have the potential to carry an average of 250 kg. In camels with special breeds, this number rises to 300 kg or more.

In this study, which was prepared based on this reality, the Boynuinceli Tribe and the lead shipment of this tribe from the Bereketli Mine to the Izmid (Iznikmid) Pier will be discussed. In a sense, in this study, where the place and importance of the tribes in mining logistics will be revealed, it will also be tried to find answers to questions such as who is the Boynuinceli Tribe, Bereketli Mine and what is the importance of this mine for the Ottoman Empire. In addition, in the study, a series of questions such as how many tons of lead the Boynuinceli Tribe shipped from the Berekti Mine annually, the number of camels carrying the lead, the shipping points, the shipping fee and the problems experienced during this transportation will be tried to be answered. Studies made specifically for the Boynuinceli Tribe will also be used. This study, which aims to contribute to the studies carried out in the Aksaray area, also aims to set an example for the studies to be carried out on the Bereketli mine and the shipments made from this mine.

Keywords: *Boynuinceli Tribe, Bereketli Madeni, Lead, Izmid, Iznikmid.*

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE AKSARAY'DA SPORUN GÖRÜNÜMÜ

Arş. Gör. Rabia ALIŞ

Aksaray Üniversitesi

rabiadag@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002- 1121-7075

Prof. Dr. Hüseyin ÜNLÜ

Aksaray Üniversitesi

hunlu@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3079-4417

Özet

Aksaray 17. Yüzyılda Karaman Eyaletine bağlı bir sancak olmuş ve 1893 yılında Konya iline bağlanmıştır ve 15 Haziran 1989 yılında il olmuştur. Aksaray; uzun tarihi geçmişi, zengin kültürel mirası ve büyük manevi mihmandarlarıyla Anadolu'da kültürel dokunun en çok hissedildiği şehirlerden biridir. Tapduk Emre, Yunus Emre, Somuncu Baba, Yusuf Hakiki Baba gibi manevi mimarları, kervansarayları, medrese, camii ve türbeleri ile önemli bir ilim şehridir. Aksaray için Evliya Çelebi; yedi binden ziyade büyük evliyanın yaşadığı "evliyalar şehri" ifadesini kullanmış, şehir "Şehr-i Süleha" (Salihler Yurdu) olarak anılmıştır (Aksaray Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2014). Aksaray ili, zengin tarihi ve kültürel mirasıyla ünlüdür ayrıca sporun da bu mirasta yadsınamaz bir rolü vardır. Birçok kültüre ev sahipliği yapan Aksaray'ın spor tarihi de oldukça eskiye dayanmaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında at yarışlarının düzenlendiği görölmektedir. At yarışları öncesinde ise çeşitli etkinlik ve yarışmalar da düzenlenirdi. Koşulardan sonra ise pehlivan güreşlerinin düzenlendiği görölmektedir (Vilayet Gazetesi, 1931). İlki 17 Haziran 1927 yılında gerçekleştirilen İlkbahar At Koşuları adıyla düzenlenen ve Haziran ayına kadar devam eden bir yarışa yoğun ilgi olmaktadır. Yarışlar arasında çuval ve merkep yarış, pehlivan güreşi gibi etkinlikler de düzenlenirdi. Yarışlar sırasında güvenlik önlemleri için polis ve jandarma birlikleri görev yaparlardı. 1927'deki yarışa 7. Kolordu Komutanı Naci Paşa'da katılmış ve akşamında kolordu bandosu yazlık sinemada konser vermiştir (Vilayet Gazetesi, 1931). Aksaray; futbol, voleybol, hentbol, basketbol, atletizm başta olmak üzere çeşitli spor faaliyetlerine sahne olmuştur. Bu faaliyetler bölge insanları arasında sosyal hareketlilik ve entegrasyon için bir araç görevi görmüştür. Aksaray'da yerel spor kulüpleri ve okul takımları hem bireysel hem de takım sporlarına olan ilginin canlı tutulmasına yardımcı olmuştur. Aksaray aynı zamanda spor tesisleri ile de dikkat çekmektedir. Son yıllarda Aksaray'da düzenlenen yerel ve uluslararası organizasyonlar şehrin spor kültürünü zenginleştirmeye devam etmektedir. Aksaray'ın spor tarihini incelediğimizde, fiziksel aktivitenin yalnızca bir yarışma veya eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda toplumların bir araya gelmesi, toplumsal değerler oluşturması, sosyal değerler oluşturması ve kişisel gelişimi desteklemeye olanak sağladığı görölmektedir. Hızlı bir gelişim ve değişim süreci yaşamış olması, şehri emsallerinden ayıran önemli bir özelliktir. Bu alışmada, Aksaray'ın spor alanında yaşamış olduğu önemli olaylar konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Spor, Kültür

VIEW OF SPORTS IN AKSARAY FROM THE PAST TO THE PRESENT

Abstract

Aksaray became a Sanjak of the Karaman Province in the 17th century and was annexed to the province of Konya in 1893. Aksaray became a province on June 15, 1989. Aksaray; With its long historical past, rich cultural heritage and great spiritual hosts, it is one of the cities where the cultural texture is felt most in Anatolia. Aksaray is an important city of science with its spiritual architects such as Tapduk Emre, Yunus Emre, Somuncu Baba, Yusuf Hakiki Baba, caravanserais, madrasahs, mosques and tombs. Evliya Çelebi for Aksaray; He used the phrase "the city of saints", where more than seven thousand great saints lived, and the city was called "Şehr-i Süleha" (Dormitory of the Righteous) (Aksaray Culture and Tourism Directorate, 2014). Aksaray province is famous for its rich historical and cultural heritage, and sports have an undeniable role in this heritage. Aksaray, which hosts many cultures, also has a very old sports history. It is seen that horse races were organized in the first years of the Republic. Before the horse races, various events and competitions were organized. It is seen that wrestler wrestling was organized after the races (Vilayet Newspaper, 1931). There was intense interest in a race called the Spring Horse Races, the first of which was held on June 17, 1927, and continued until June. Activities such as sack and donkey races and wrestler wrestling were also organized between the races. Police and gendarmerie units were on duty for security measures during the races. 7th Corps Commander Naci Pasha also participated in the race in 1927, and the corps band gave a concert at the summer cinema in the evening (Vilayet Newspaper, 1931). Aksaray has been the scene of various sports activities, especially football, volleyball, handball, basketball and athletics. These activities served as a tool for social mobility and integration among the people of the region. In Aksaray, local sports clubs and school teams have helped keep interest in both individual and team sports alive. Aksaray also attracts attention with its sports facilities. Local and international organizations organized in Aksaray in recent years continue to enrich the sports culture of the city. When we examine Aksaray's sports history, it is seen that physical activity is not only a means of competition or entertainment, but also enables societies to come together, create social values, and support personal development. . Having experienced a rapid development and change process is an important feature that distinguishes the city from its peers. In this study, the important events that Aksaray experienced in the field of sports are discussed.

Keywords: Aksaray, Sports, Culture

BAZI AKSARAY MEDRESELERİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Ramazan ATA

Aksaray Üniversitesi

ramazanata@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8925-0289

Özet

Anadolu Selçuklu Devleti Döneminde Aksaray’da yapılan medreseler, tekke, zaviye ve hangâhlarla eğitim ve öğretim faaliyetleri oldukça gelişmiştir. Dönemin hükümdar ve yöneticileri bu tür eserlerle donattıkları Aksaray’ı ilim-irfan yönünden devletin önemli merkezlerinden birisi haline getirmişlerdir. Günümüzde çoğu yok olan bu eserlerin araştırılıp ortaya çıkarılması önemli ihtiyaçlardan birisidir. Şayet plan ve programları ele geçerse ilim âlemi için olağanüstü bir kazanç olacaktır. Özellikle medreseler dönemimiz ilim ve irfanı için son derece önemli yapılarıdır. Bu medreselerden Osmanlı Dönemine ulaşan altısı şunlardır; Zinciriyye, Muzafferiyye, Beramuniyye, Ebubekiriyye, Bedriyye, Seyfiyye. Medreselerden günümüze bir şekilde ulaşan üçünün ne gibi ilmî-irfanî faaliyetlerde kullanılabileceklerini vurgulamaya çalışacağız.

Zinciriyye Medresesi değişik dönemlerde farklı hizmetlerde kullanılmış ve tadilattan geçmiştir. Günümüzde orijinaline yakın olarak ayakta. Belediye tarafından kültür hizmetlerinde kullanılmaktadır. Cemaleddin Aksarayî burada müderrislik yaptığına göre günümüzde de başta Kuran, Hadis, Tefsir, Fıkıh, Kelam, Siyer olmak üzere dinî ve sosyal ilimlerin gençlerimize aktarılması için eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılabilir. Başta Cemaleddin Aksarayî, Somuncu Baba, Yusuf Hakiki Baba, Cemal Halvetî, Zenbilli Ali Baba gibi tarihi şahsiyetlerimiz olmak üzere Aksaraylı âlimlerin halkımıza aktarılabilmesi için faydalanılabilir. Belediyemiz bunu kültür hizmetleri kaleminden eleman da tahsis ederek karşılayabilir. Gençlerimize uygun şartlarda hizmetler sunularak onlar zararlı ortamlardan da korunmuş olur. Burada okullu gençlerimize ve halkımıza verilecek konferanslar çok faydalı olacaktır.

Değişik dönemlerde tamir edilen Bedriyye Medresesi bugün ayakta. Kanaatimce medrese hemen yanındaki Cıncıklı Mescid ile bir bütündür. Cıncıklı Mescid ile Ulu Cami’deki mihrabının banisi aynıdır. İki bina çevresiyle yeniden düzenlenerek sanatsal ve estetik faaliyetler için kullanıma açılabilir. Burada İslam medeniyetinin önemli sanatları olan başta tezhib, dinî musikî, hüsn-ü hat, ebru ve buna benzer sanatsal faaliyetler ilgili kurumlarla koordine içinde gerçekleştirilebilir. Bu faaliyetler hem gençlere hem de yetişkinlere yönelik olarak düzenlenebilir.

Beramuniyye Medresesi Tak Kapısı merkezli olarak yeniden inşa edilmelidir. Bu Tak Kapısı da yok olduğu anda medrese diğer medreseler gibi tarihe karışacaktır. Bundan dolayı çok eskimiş olan eski İl Millî Eğitim Müdürlüğü hızlı bir şekilde yıkılarak medrese Zinciriyye Medresesi’ne veya Kayseri ve Konya’daki muadillerine benzer şekilde Darüşşifa tarzında yeniden yapılmalıdır. Hemen karşısındaki II. Kılıçarslan Hamamı ve Ulurmak yanındaki cami ile birlikte çevre düzenlemesi yapılarak mükemmel bir külliye haline getirilebilir. Burada başta Cemaleddin Aksarayî’nin tıbbi dair eseri ile İbni Sina ve İbni Nefis’in tıp eserleri merkezli bir Tıp Tarihi geleneği yeniden oluşturulabilir. Sağlık Bilimleri Medresesi olarak dizayn edilmesi uygun olur. Şehrimizde yeni kurulan Tıp Fakültesi için de önemli bir açılım olur.

Anahtar Kelimeler: Aksaray Medreseleri, Zinciriyye, Bedriyye, Beramuniyye.

RE-ASSESSMENT OF SOME AKSARAY MADRASAS

Abstract

During the Anatolian Seljuk State, education and training activities were highly developed with the madrasas, lodges, zawiya and hangahs built in Aksaray. The rulers and administrators of the period made Aksaray, which they equipped with such works, one of the important centers of the state in terms of science and wisdom. It is one of the important needs to research and reveal these artifacts, most of which have disappeared today. If their plans and programs are captured, it will be an extraordinary gain for the scientific community. Especially madrasas are extremely important structures for the science and wisdom of our period. Six of these madrasas reaching the Ottoman period are as follows; Zinciriyye, Muzafferiyye, Beramuniyye, Ebubekiriyye, Bedriyye, Seyfiyye. We will try to emphasize what kind of scientific-wise activities three of the madrasas that have survived to the present day can be used.

The Zinciriyye Madrasa was used in different services in different periods and underwent renovations. Today it stands close to the original. It is used by the municipality for cultural services. Since Cemaleddin Aksarayî was a professor here, today it can be used in educational activities to transfer religious and social sciences, especially the Qur'an, Hadith, Tafsir, Fiqh, Kalam, Siyer, to our youth. It can be used to transfer scholars from Aksaray to our people, especially our historical figures such as Cemaleddin Aksarayî, Somuncu Baba, Yusuf Hakiki Baba, Cemal Halveti, Zenbilli Ali Baba. Our municipality can meet this by allocating staff from cultural services. Our young people are protected from harmful environments by providing services under suitable conditions. The conferences to be given to our school students and our people here will be very beneficial.

Bedriyye Madrasa which was repaired in different periods, is still standing today. In my opinion, the madrasa is a whole with the Cincıklı Mescid next to it. The founder of the altar in the Cincıklı Mescid and the Ulu Mosque is the same. The two buildings can be re-arranged with their surroundings and used for artistic and aesthetic activities. Here, artistic activities such as illumination, religious music, calligraphy, marbling and similar arts, which are the important arts of Islamic civilization, can be carried out in coordination with the relevant institutions. These activities can be organized for both young people and adults.

The Beramuniyye Madrasa should be rebuilt centered on the Tak Gate. As soon as this Tak Gate is destroyed, the madrasa will vanish into history like other madrasas. For this reason, the old Provincial Directorate of National Education, which was very old, should be demolished quickly and the madrasa should be rebuilt in the Darüşşifa style, similar to the Zinciriyye Madrasa or its equivalents in Kayseri and Konya. Together with the II. Kılıçarslan Bath and the mosque next to Ulurmak, it can be turned into a perfect complex by landscaping. Here, a tradition of History of Medicine can be reconstructed, primarily based on the medical work of Cemaleddin Aksarayî and the medical works of İbni Sina and İbni Nefis. It would be appropriate to design it as a Health Sciences Madrasa. It will also be an important opening for the newly established Faculty of Medicine in our city.

Keywords: Aksaray Madrasas, Zinciriyye, Bedriyye, Beramuniyye.

GELENEKSEL KONUT YAPILARINDAKİ MEKÂN KURGUSU DEĞİŞİMİNE BİR ÖRNEK: AKSARAY HACI OSMAN ÜNSAL EVİ

Öğr. Gör. Rana ATA ÜNSAL

Aksaray Üniversitesi

ranaunsal@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7119-3493

Mimar Kader ZOR

kaderzor52@gmail.com

Mimar Esra ÇELİK

esracelik47@gmail.com

Özet

Tarih boyunca birçok medeniyetin yerleşik hayata geçtiği ve farklı toplumlar arasındaki etkileşimlerin yaşandığı Anadolu coğrafyası, kültürel ve mimari miras açısından oldukça zengindir. Bu zenginliklerden biri de geleneksel Anadolu konutlarıdır. Geleneksel konutların oluşturduğu tarihi kent dokusu, içinde bulunduğu şehri diğer yerleşimlerden ayrı kılan ve kentin kimliğini oluşturan bir parçasıdır. Bu yapılar aynı zamanda kuşaklar boyunca süregelen gelenekleri, alışkanlıkları dolayısıyla toplumun yaşam tarzını yansıtan birer araçtır. Geçmişteki yaşamı günümüze ulaştıran bu mimari mirasın özgün karakteri ile korunup gelecek nesillere aktarılması, mimarlık disiplini içerisinde her geçen gün önemi giderek artan bir konu olarak belirmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın örneklem alanını oluşturan Aksaray kent merkezi içerisinde yer alan ve yapım tarihleri 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl ilk yarısı arasında değişen Aksaray evleri, kentteki sivil mimarlık yapıları içinde önemli bir yere sahiptir. Koruma altına alınan bu konutların bir kısmı özgün işlevlerini koruyarak günümüze kadar gelebilmişken bir kısmı da restore edilerek uygun işlevlerle hizmete sunulmuştur. Bu bildirinin amacı; özgün işlevini günümüze kadar devam ettiren geleneksel konut yapılarının kullanıcı ihtiyaçlarına göre biçimlenişini dönemsel olarak ele almak ve mekân kurgusunda meydana gelen değişim ve dönüşümlerin zaman içinde nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı olarak bir örnek üzerinden incelemektir. Örnek olarak seçilen yapı, konumu nedeniyle halen tarihi kent dokusuna dair izler taşıyan Taşpazar mahallesinde bulunan ve özgün işlevi ile günümüze kadar gelebilen Hacı Osman Ünsal Evi (Ünsallar Konağı)'dir. Sağlam bir halde ayakta kalmış olan konak, cephe özelliklerinin büyük bir kısmını da halen korumaktadır. Konut hakkında önceden yapılmış çalışmaların bulunması ve günümüzdeki durumunun belgelenebilir nitelikte olması yapının seçilmesindeki diğer önemli etkenlerdir. Tüm bu veriler doğrultusunda Ünsallar Konağı; yazılı kaynaklardan derlenen bilgilere göre farklı kullanım evrelerine ayrılmıştır. Buna bağlı olarak, konutun mekân organizasyonunda meydana gelen değişiklikler kat planları üzerine işlenmiş ve cephe düzenine ait değişimler dönem fotoğraflarıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Yerinde incelenen yapının kullanıcıları ile görüşülmüş ve edinilen bilgilerle konutun kullanım evrelerindeki biçimlenişe dair eksik kalan kısımlar tamamlanmak istenmiştir. Böylece konak; özellikle plan ve cephe düzeninde meydana gelen değişim ve dönüşümler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Geleneksel Konut, Sivil Mimari, Mekân Kurgusu, Değişim/Dönüşüm

**AN EXAMPLE OF TRANSFORMATION OF SPACE ORGANIZATION IN
TRADITIONAL RESIDENTIAL BUILDINGS: AKSARAY HACI OSMAN ÜNSAL
HOUSE**

Abstract

The Anatolian geography, where many civilizations have been settled throughout history, is very rich in terms of cultural and architectural heritage. One of these richnesses is the traditional Anatolian houses. The historical urban fabric formed by traditional residences is a part that distinguishes the city it is located in from other settlements and forms the identity of the city. These structures are also a means of reflecting the society's lifestyle due to the traditions and habits that have been going on for generations. Preserving this architectural heritage, which brings the life of the past to the present, with its original character and transferring it to future generations is becoming an increasingly important issue in the discipline of architecture every passing day. In this context, Aksaray houses which are located in the Aksaray city center, which constitutes the sample area of the research, have very important place in the civil architectural buildings. Construction dates of these houses spread between the end of 19th century and the first half of the 20th century.. While some of these houses, which were taken under protection, have survived to the present day by preserving their original functions, some of them have been restored and put into service with suitable functions. The purpose of this paper is to show how the shaping of the space organization of traditional houses with their original functionality evolves over time according to user needs in different periods and examine such changes with an example house. The structure chosen as an example is the Hacı Osman Ünsal House (Ünsallar Mansion), located in the Taşpazar neighborhood, which still bears traces of the historical city texture due to its location and was able to survive to the present day with its original function. The mansion, which has remained intact, still retains the most part of its facade features. The existence of previous studies on the structure and the fact that its current condition can be documented are other important factors in the selection of this mansion. In accordance with all these data, Ünsallar Mansion is divided into different usage phases according to the information compiled from written sources. Accordingly, the changes that have occurred in the space organization of the residence have been processed on the floor plans and the changes in the facade layout have been tried to be revealed with period photographs. The users of the structure examined on site were interviewed and with the information obtained, it was desired to complete the missing parts about the shaping of the space in the different use phases. Thus, the mansion has been examined comparatively, especially in terms of changes and transformations occurring in the plan and facade layout.

Keywords: Aksaray, Traditional Housing, Civil Architecture, Space Organization, Change/Transformation

RİSÂLE FÎ HAKKÎ'D-DUHÂN ADLI RİSÂLESİ BAĞLAMINDA ALİ B. İSMÂİL EL-AKSARÂYÎ

Doç. Dr. Şuayip KARATAŞ

Aksaray Üniversitesi

suaybk@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-8261-1491

Özet

Ali b. İsmâil el-Aksarâyî'nin isminde geçen Aksarâyî nisbesinden yola çıkılarak Aksaraylı olduğu düşünülmektedir. Kayıtlarda isminin, Ali b. İsmâil el-Aksarâyî'den başka İbn el-Hammâmî Alî b. İsmâil Aksarâyî olarak da bulunması bu hususu ayrıca güçlendirmektedir. Kütüphane kayıtlarına bakıldığında Ali b. İsmâil el-Aksarâyî'nin "Risâle fî Hakkî'd-duhân"ının haricinde "Hâşiyetü'z-Ziyâ'îye" ve "Erba'üne Hadîsen" başlıklı iki farklı eserinin daha bulunduğu görülmektedir. İlgili kaynaklara bakıldığında Ali b. İsmâil el-Aksarâyî'ye ait bir malumata ulaşılamamıştır. Bu nedenle müellifin hayatıyla ilgili bilgi verilememektedir; ancak risâlesinin muhtevasına bakıldığında, yaşadığı ortamda tütün kullanım oranının fazla olduğu veya çoğalmaya başladığı bir toplumda ve dönemde yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu manada onun, yazdığı risâlesiyle, tütünün kullananların çoğalmasına engel olmaya çalıştığı, bu yöntemle toplumda yaşayan insanları ikaz etmeye çalışmak suretiyle, tütünün haram olduğunu anlatma gayesinde olduğu ve bu hususu şahsına dert edinen ve bu manada cemiyetin derdiyle dertlenen onunla hemhâl olmaya çalışan bir yapıya ve kişiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ali b. İsmâil el-Aksarâyî, ilgili risâlesinde tütünün haram olduğunu dört farklı başlıkta ele alırken birincisinde Mâide 33. âyetini delil getirmek suretiyle onun haram olduğuna hükmetmektedir. O, tütün kullananların dikkatlerini çekebilmek amacıyla olsa gerek, risâlenin birinci başlığında tütünün insanı sarhoş etmesi sebebiyle haram olduğuna değindikten sonra, bu hususta kendi düşüncesine veya fetvasına onay vermeyenlerin inattan, kibirden ve büyüklük taslamaktan dolayı bu görüşte olduklarını ve bu nedenle onların bu düşünceleriyle Allah'a ve elçisine savaş açanlardan olduklarını belirtmektedir. Akabinde de "Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır." meâlindeki âyeti hatırlatmaktadır.

Aksarâyî'nin, tütünün haram olduğuna delil olarak sunduğu ikinci âyet ise A'râf sûresi 154. âyetinde "...Onlara iyi ve temiz şeyleri helâl, kötü ve pis şeyleri haram kılar..." şeklinde geçen kısa bir bölümdür. O, ilgili âyette geçen ve kötü ve pis şeyler anlamına gelen "habâis/الْحَبَائِث" kelimesinin, güvenilir âlimlerce insanın tabii fitratının çirkin ve pis olarak gördüğü şeyler olarak ifade edildiğini belirtmektedir. Bu vb. durumlardan ve risâlesinde kendisini vaiz olarak vasıflandırmasından yola çıkılarak onun, yaşadığı cemiyetin içerisinde, tütün gibi insan sağlığına zarar veren maddelerin haramlığına/yasaklığına dikkat çekmek ve bu hususta toplumda yaşayan insanları ikaz etmek için bu âyetleri kendi fetvasına delil getirmiş olabileceği ihtimali akla gelmektedir. Bütün bu ihtimaller göz önünde bulundurulmak suretiyle, bu çalışmada, Ali b. İsmâil el-Aksarâyî'nin Risâle fî hakkî'd-duhân adlı risâlesinden yola çıkılarak hem müellifin risâlesi tanıtılacak hem de risâlede bulunan bilgiler bağlamında Ali b. İsmâil el-Aksarâyî hakkında bazı değerlendirmelere ulaşılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Ali B. İsmâil El-Aksarâyî, Risâle Fî Hakkî'd-Duhân.

IN THE CONTEXT OF HIS COMMENTARY ENTITLED *RİSĀLA FĪ HAKKİ'D-DUHĀN* ALİ B. İSMĀİL AL-AKSARĀYĪ

Abstract

Ali b. Ismāil al-Aksarāyī is thought to be from Aksarāyī, based on the noun Aksarāyī in his name. The fact that his name is also found in the records as Ibn al-Hammāmī Alī b. Ismāil Aksarāyī in addition to Ali b. Ismāil al-Aksarāyī further strengthens this point. Library records show that Ali b. Ismāil al-Aksarāyī had two other works titled “Hāshiyet al-Ziyā’īya” and “Erba’ūna Hadīsen” in addition to his “Risāla fī Hakki’d-duhān”. No information about Ali b. Ismāil al-Aksarāyī could be found in the relevant sources. For this reason, no information can be given about the author’s life; however, looking at the content of his treatise, it is understood that he lived in a society and period in which the rate of tobacco use was high or began to increase in his environment. In this sense, it is understood that he tried to prevent the proliferation of tobacco users with his treatise, that he aimed to explain that tobacco was forbidden by trying to warn the people living in the society with this method, and that he had a structure and personality that was concerned about this issue and in this sense, he was concerned with the problems of the society and tried to be one with it.

In his treatise, Ali b. Ismāil al-Aksarāyī discusses the forbiddenness of tobacco under four different headings, and in the first one, he rules that it is forbidden by citing the verse al-Māidah 33 as evidence. After mentioning that tobacco is haram because it makes people intoxicated, he states that those who do not agree with his opinion or fatwa on this matter have this opinion out of stubbornness, arrogance, and conceit, and therefore they are among those who wage war against Allah and His messenger with this opinion. He then says, “The punishment for those who wage war against Allah and His Messenger and seek to create mischief in the land is that they should be killed or hanged or have their hands and feet cut off crosswise or be driven out of the land. These punishments are a disgrace for them in this world. And in the Hereafter there will be a great torment for them.”

*The second verse he cites as evidence that tobacco is forbidden is a short passage in Surah al-A’rāf, verse 154, which reads, “...He makes lawful for them the good and clean things and forbids them the bad and filthy things...”. He states that the word “الْحَبَائِث/habā’is” in the relevant verse, which means bad and filthy things, is expressed by reliable scholars as what the natural human nature considers to be ugly and filthy. Based on these circumstances and his characterization of himself as a preacher in his treatise, it comes to mind that perhaps he, as a preacher, brought these verses as evidence for his fatwa in order to draw attention to the haram/prohibition of substances that harm human health, such as tobacco, which he saw as a bleeding wound in the society he lived with, and to warn the people living in the society about this issue. Taking all these possibilities into consideration, this study, based on Ali b. Ismāil al-Aksarāyī’s *Risāla fī hakki’d-duhān*, will both introduce the author’s *risāla* and try to reach some evaluations about Ali b. Ismāil al-Aksarāyī in the context of the information contained in the *risāla*.*

Keywords: *Aksaray, Ali b. Ismāil al-Aksarāyī, Risāla fī Hakki’d-Duhān.*

ACEMHÖYÜK'TEN BİR GRUP KEMİK SİLİNDİR MÜHÜR

Arş. Gör. Dr. Tuğçe ŞENER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

tugcesener@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6977-3955

Özet

Aksaray ilinin Yeşilova beldesinde yer alan Acemhöyük Orta Anadolu bölgesinin en büyük höyüklerinden biridir. 1962 yılından itibaren sürdürülen araştırmalar Acemhöyük'ün Erken Tunç Çağı (MÖ 3000-2000) ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda (MÖ 2000-1700) önemli bir merkez olduğunu ortaya koymuştur. Günümüze kadar elde edilen veriler ve höyük üzerinde açığa çıkarılan saraylar yerleşimin en parlak dönemini Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda yaşadığına işaret etmiştir. Sarıkaya Sarayı ve Hatipler Sarayı'ndan ele geçen buluntular dönemin ana karakterini ortaya koymaktadır. Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda yerel bir krallık merkezi olduğu anlaşılan Acemhöyük saraylarından gelen bilgiler genellikle toplumun elit ve yönetici kesmine aittir. Yukarı Şehir ve Aşağı Şehir olmak üzere iki farklı bütünlükten oluşan Acemhöyük'te yürütülen çalışmalar höyük üzerinde yoğunlaşmıştır. 1960'lı yıllardan beri sürdürülen araştırmalar sonucunda açığa çıkarılan iki saray yapısı ve hizmet binası olarak değerlendirilen bir yapı sayesinde Yukarı Şehir'e dair önemli veriler elde edilmiştir. Toplumun elit kesimi dışında kalan Aşağı Şehir'de yaşayan halka ait bilgiler son derece sınırlıdır. Günümüzde modern yerleşimin altında kalan Aşağı Şehir'de gerçekleştirilen kazı çalışmaları farklı noktalarda yürütülmüş sondajlardan ibarettir.

2021-2023 yıllarında Aşağı Şehir'de gerçekleştirilen sondaj çalışmalarında açığa çıkarılan mimari, seramik ve küçük buluntular sayesinde burada yaşayan halk ile ilgili bilgi edinilmesi mümkün olmuştur. Sondaj çalışmaları dönemin önemli kültürel göstergeleri arasında yer alan iki adet kemik silindir mühür elde edilmesini sağlamıştır. Bunlar dışında, 2023 yılı höyük kazılarında bulunan bir kemik silindir mühür de çalışmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmada, farklı üsluplara sahip olan silindir mühürler değerlendirilmiştir. Kemik mühürler üzerinde bulunan figür ve motifler tanımlanarak aynı döneme tarihlenen diğer mühür buluntularıyla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalardan hareketle farklı yerleşimlerle bağlantılar tespit edilmiş ve Aşağı Şehir'de açığa çıkarılan tabakalar için göreceli bir zaman aralığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, farklı üsluplara sahip silindir mühürler az bilgiye sahip olduğumuz Acemhöyük Aşağı Şehri hakkında anlamlı bilgiler sunması açısından önem kazanmaktadır. Bir ön değerlendirme niteliği taşıyan bu çalışmada ulaşılan verilerin, Aşağı Şehir'de yapılacak araştırmaların artmasıyla daha kapsamlı bir hale gelmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Acemhöyük, Asur Ticaret Kolonileri Çağı, Silindir Mühür

A GROUP OF BONE CYLINDER SEALS FROM ACEMHÖYÜK

Abstract

Acemhöyük, which is located Yeşilova in Aksaray Province, is one of the largest mounds of the Central Anatolia. Archeological excavations held at the site since 1962 indicated that Acemhöyük is a significant settlement during the Early Bronze Age (3000-2000 BC) and Assyrian Trade Colonies Period (2000-1700 BC). Current archaeological data and the palaces uncovered on the mound suggests the most prominent and powerful period of the site was Assyrian Trade Colonies Period. Archaeological finds recovered from Sarıkaya and Hatipler Palaces reflects main characteristics of the period. Archaeological evidence recovered from the palaces of Acemhöyük, which was undoubtedly the center of local kingdom, is mainly related with the ruling elite classes. Archaeological investigations were essentially concentrated on the mound itself. But the site itself formed by two different archaeological areas, which could be defined as the lower town and upper town. Owing the archaeological excavations held since 1960's it was possible to have significant information about the upper town and its monumental buildings, which includes two palaces and a service building. We have very limited information about the ordinary people lived on the lower town. Excavations targeting the lower town, which lies beneath the modern town, includes only archaeological soundings held at different locations.

Architectural remains, pottery and small finds revealed during the archaeological soundings held on the lower town between 2021-2023 provided some information about the people lived here. Archeological sounding yielded two bone cylinder seals, which could be considered as one of significant cultural indicators of the period. Additionally, a bone cylinder seal found during the excavations held on the mound in 2023 is included in this paper. This study includes an evaluation of cylinder seals which have different stylistic characteristics. Figures and motives observed on the bone cylinder seal are defined and compared with the other seal finds of the related period. Connections with different settlements were revealed considering the parallel finds and a relative period proposed for the settlement layers of the lower town. In this context, bone seals having different stylistic characteristics become significant information source for the Acemhöyük lower town, which is known in a limited scale. Archeological evidence which is presented in this preliminary study will become more comprehensive with the further excavations is going to be held on the lower town.

Keywords: *Acemhöyük, Assyrian Trade Colonies Period, cylinder seal*

AKSARAY'A BAĞLI HANOBASI KÖYÜ'NÜN KAMUSAL ALANLARININ İNCELENMESİ

Doç. Dr. Veysel ÇAKMAK

Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi

veyselcakmak@aksaray.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5785-7636

Özet

Kamusal alan bir yerleşim yerindeki insanların bir araya gelerek fikir ürettiği, toplumsal konuları tartıştığı çoğu zaman karara bağladığı iletişim mekanlarıdır. Dolayısıyla topluluktaki bireyler kendi sorunlarını bu mekanlarda tartışarak, düşüncelerini ifade etmekte ve bir kamuoyu oluşturmaktadır. Kamusal alan akrabalık ilişkilerinin olduğu, sınırların çizildiği özel alandan farklıdır. Bu alanlar, şehirde meydanlar, sokaklar, parklar ve kafeler olabilir. Ayrıca sanatsal etkinliklerin olduğu tiyatrolar ve sinemalar, oyun alanları, kahvehaneler kamusal alanlar olarak düşünülebilir.

Köylerde ise çoğunlukla köy odaları, köy çeşmesi çevresi, meydanlar, kahvehaneler, harman yerleri ve su kanallarının bulunduğu yerler olmaktadır. Yazın köyde insanlar, tarımla uğraşırken kışın boş vakitleri olması nedeniyle kamusal alanlarda daha fazla biraraya gelerek sohbet etmektedirler.

Hanobası köyü Aksaray'a yaklaşık 30 km uzaklıktadır. Aksaray Ankara karayolu güzergahındadır. Adından da anlaşıldığı gibi köyün içinde han bulunmaktadır. Köyde geçmişte çok sayıda çeşme ve köy odalarının olduğu bilinmektedir. Köyün mevcut geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Şehre yakın olması nedeniyle son yıllarda bir çok köy vatandaşının şehir merkezinde de çalıştığı bilinmektedir. Köyün çevresinde Sarayhan, Aşağı Cerit, Acıpınar ve Ulukışla yerleşim yerleri bulunmaktadır. Köyün içinde Aksaray'dan Altınkaya'ya doğru giden sulama kalanı mevcuttur. Ayrıca Aşağı Cerit'ten gelen bir dere ile köy ikiye ayrılmıştır. Köyde 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 600 kişi yaşamaktadır.

Bu çalışmada Aksaray iline bağlı Hanobası köyü'nün kamusal alanları tespit edilecek ve bu kamusal alanların işlevleri tartışılacaktır. Çalışmada literatür taramasının yanında veri toplamak için nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniği kullanılacaktır.

Ayrıca son yıllarda köylerde de yaygın olan internet ve sosyal medyanın kamusal alanlar üzerinde nasıl bir etkisi olduğu da değerlendirilecektir. Köydeki vatandaşlar sosyal medya hesaplarında Hanobası'nda yapılan etkinlikler ile ilgili içerikler üretip paylaşımlarda bulunmaktadır. Dolayısıyla son yıllarda gerçek mekanlardan oluşan kamusal alanlar köylerde de sanal kamusal alanlara taşınmaktadır. Hanobası köyüne ait geçmişte ve günümüzde kamusal alanları ve toplumsal hayata katkısını ortaya koyan bu çalışmanın Aksaray'ın toplumsal hafızasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Aksaray, Hanobası Köyü, Meydanlar, Köy Odaları, Köprüler

INVESTIGATION OF PUBLIC AREAS OF HANOBASI VILLAGE OF AKSARAY

Abstract

The public space is a communication space where people come together to generate ideas, discuss social issues, and often make decisions. Therefore, individuals in the community discuss their problems in these places, express their thoughts and form a public opinion. The public space in the study is different from the private space where kinship relations and boundaries are drawn. These areas can be squares, streets, parks and cafes in the city. In addition, theaters and cinemas where artistic activities are held, playgrounds, coffeehouses, public spaces can be considered as possibilities.

In the villages, there are mostly village rooms, around the village fountain, squares, coffee houses, threshing areas and water channels. In summer, people in the village are engaged in agriculture. Since they have free time in winter, they come together and chat more in public spaces.

In this study, the public spaces of Hanobası Village of Aksaray will be determined and the functions of these public spaces will be discussed. In addition to the literature review, the interview technique, one of the qualitative research methods, will be used to collect data.

Hanobası Village is approximately 30 km from Aksaray. Aksaray is on the Ankara highway. As the name suggests, there is an inn in the village. There are many fountains and village rooms in the past. The livelihood of the village is agriculture and animal husbandry. There is an irrigation canal in the village that goes from Aksaray to Altınkaya. In addition, the village is divided into two by a stream coming from Aşağı Cerit. As of 2022, approximately 600 people live in the village. In addition, it will also be evaluated how the internet and social media, which are common in villages in recent years, have an effect on public spaces. Citizens in the village produce and share content about the events held in Hanobası on their social media accounts. Therefore, in recent years, public spaces consisting of real spaces have been transformed into virtual public spaces in villages. It is thought that this study, which reveals the public spaces of Hanobası village in the past and present, and its contribution to social life, will contribute to the social memory of Aksaray.

Keywords: *Public Space, Aksaray, Hanobası Village, Squares, Village Rooms, Bridges.*

ASUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA ACEMHÖYÜK'ÜN KENTSEL GELİŞİMİ

Doç. Dr. Yalçın KAMIŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

yalcinkamis@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0001-5524-9418

Özet

Tuz Gölü'nün hemen güneyinde bulunan Acemhöyük, Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın önemli ticari ve siyasi merkezlerinden biridir. Günümüze kadar sürdürülen çalışmalar, Acemhöyük'ün MÖ III. bin yılın ilk yarısından itibaren iskân gördüğünü ve MÖ II. bin yılın başlarında Orta Anadolu'nun büyük krallık merkezlerinden biri haline geldiğini göstermektedir. Bu çalışmada, 1962 yılından itibaren kazı çalışmaları aralıksız devam ettirilen yerleşimin Asur Ticaret Kolonileri Çağı'ndaki kültürel ve kentsel gelişiminin kısaca ele alınması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, öncelikle kentin MÖ II. bin yılın ilk çeyreğindeki arkeolojik tabakalanması değerlendirilmiş ve bu tabakalara ilişkin veriler kısaca tartışılmıştır. Söz konusu veriler içinde hiç kuşkusuz ki kentin III. tabakasında açığa çıkartılan kamusal yapılar/saraylar ön plana çıkmaktadır. III. tabakada açığa çıkartılan kamusal yapılar/saraylar ve bu yapılardan ele geçirilen arkeolojik buluntular, kentin bu dönemde ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda en parlak dönemini yaşadığına işaret etmiştir.

Acemhöyük'te günümüze kadar sürdürülen çalışmalar ağırlıklı olarak Asur Ticaret Kolonileri Çağı kentinin merkezinde yer alan höyük kısmında yürütülmüştür. Ancak kenti çevreleyen geniş bir aşağı şehrin varlığı kazının başlangıcından itibaren bilinmektedir. Farklı zamanlarda aşağı şehirde sınırlı da olsa kazılar gerçekleştirilmiştir. Bu kazılar sonucunda aşağı şehir sakinlerinin yaşadığı alanlara ilişkin gözlem yapma ve aşağı şehrin yayılımına dair bilgi edinme şansı ortaya çıkmıştır. Bu verilere göre aşağı şehrin höyükten daha geniş bir alana yayıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, Acemhöyük aşağı şehirden elde edilen veriler genel hatlarıyla değerlendirilmiş ve höyükte tespit edilen tabakalarla ilişkilendirilmiştir. Söz konusu bağlantılar, iki yerleşim alanı arasında çağdaşlık ilişkilerinin ana hatlarıyla tespit edilmesini sağlamıştır. Bu noktadan hareketle de Acemhöyük kentsel gelişimine ilişkin ipuçları yakalanmaya çalışılmıştır. Aşağı şehir ve höyükten elde edilen arkeolojik verilerin birlikte ele alınarak değerlendirilmesiyle Acemhöyük'te MÖ II. bin yıl başlarından itibaren şekillenmeye başlayan kentsel bütünlüğe ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak Acemhöyük'ün Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın gerek yayılım alanı gerekse de nüfus anlamında en büyük kentleri arasında yer aldığı ve Orta Anadolu bölgesinin yerel krallıklarından biri olduğu daha belirgin hale gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Acemhöyük, Asur Ticaret Kolonileri Çağı, Kentsel Gelişim

URBANIZATION OF ACEMHÖYÜK DURING THE ASSYRIAN TRADE COLONIES PERIOD

Abstract

Acemhöyük, which is located just on the south of Tuz Gölü, is one of the key trading and political centers of the Assyrian Trade Colonies Period. Excavations carried out at the site revealed that the earliest settlement is dated to the first half of the 3rd millennium BC and the site became one of the largest kingdoms of the Central Anatolia at the beginning of the 2nd millennium BC. The site has been excavated uninterruptedly since 1962 and this paper aims to provide a brief evaluation about the Assyrian Trade Colonies Period settlements of the site in terms of cultural developments and urbanization processes. For this reason, archaeological layers dated to the first quarter of the 2nd millennium BC is presented and the evidence recovered from these layers have been discussed shortly. Public buildings/palaces which were revealed in layer III have privileged a position among the archaeological data. Public buildings/palaces of Level III and archaeological finds recovered from these buildings indicated that the city flourished during this period in terms economy, politics, and cultural issues.

Archeological investigations held at Acemhöyük until now mainly centered on the mound section, which was located at the center of the Assyrian Trade Colonies Period settlement. But existence of lower town, which is surrounding the mound since the beginning of the excavation project. Limited excavations were held at the lower town in different times. These investigations gave opportunity to look for the living areas of the lower town people and provide some clues about the extension of it. Lower town excavations indicated that the lower town covers a wider area than the mound. This study briefly presents archaeological evidence recovered from the lower town and its relations with settlement layers revealed at the mound. These relations were used to understand the chronological relations between them. Considering them, urbanization process of Acemhöyük is discussed and an integrative analysis for all the site is presented. In conclusion, it could be stated that Acemhöyük is one of the largest cities of the Assyrian Trade Colonies Period in terms of size and population and it is one of the local kingdoms of central Anatolia.

Keywords: *Acemhöyük, Assyrian Trade Colonies Period, Urbanization*

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AKSARAY MÜZESİ

Müze Müdürü Yusuf ALTIN

Aksaray Müzesi

yusufaltin@ktb.gov.tr

Özet

Aksaray Müzesi 1969 yılında şehir merkezinde bulunan Zinciriye Medresesi'nde kurulmuş, 2006 yılı sonunda yeni yerine taşınarak kültürel alanda hizmet vermeye başlamış ve 2014 yılında teşhirin bir bölümü yenilenmiş ve kronolojik teşhir düzeyinde tekrar ziyarete açılmıştır. Aksaray Müzesi teşhirinde yer alan eserler arkeolojik kazılar, satın alma, hibe ve istirdat yoluyla elde edilen eserlerden oluşmaktadır. Aksaray Müzesi 2.000 m²lik kapalı alanıyla toplam 12.000 m² lik bir alana sahiptir. Aksaray Müzesi kapalı ve yarı açık teşhir alanı bulunmaktadır ve Aksaray Müzesi envanterine kayıtlı toplam 16.275 adet eser bulunmaktadır. Bunların yaklaşık 1600'ü teşhir alanında sergilenmektedir.

Aksaray sınırları içerisinde 4 adet Cumhurbaşkanlığı Kararlı arkeolojik kazı çalışmaları yürütülmektedir. Bunlar; Aşıklıhöyük, Acemhöyük, Büyükdeller ve Mokissos Antik Kenti kazılarıdır. Müze teşhirinde Aşıklıhöyük, Acemhöyük ve Güvercinkayası kazılarında açığa çıkarılan ve satın alma, hibe ve istirdat yoluyla elde edilen eserlerin sergilendiği 6 adet kapalı teşhir salonu bulunmaktadır. Ayrıca müze bahçesinde taş eserlerin bulunduğu yarı açık teşhir alanları yer almaktadır. Aşıklıhöyük kazıları sonucunda bulunmuş dünyanın en eski beyin ameliyatının gerçekleştiği 10.500 yıllık kafatası da ve Aksaray Müzesi'nde sergilenmektedir. Bununla birlikte teşhir salonunda yukarıda bahsedilen arkeolojik kazı çalışmaları sonucunda elde edilen obsidiyen aletler, taş ve kemikten yapılmış kolye uçları, kemikten bız ve saplar, ağırşaklar, pişmiş topraktan kap örnekleri ve pithoslar Aksaray'ın klasik dönemler öncesi kültür varlığına ışık tutmaktadır. Bu örneklerin yanı sıra Roma ve Bizans Dönemi'ne ait mumyalar Aksaray Müzesi teşhirinde sergilenmektedir. Mumyaların rahip, rahibe ve din adamlarına ait olduğu düşünülmektedir.

Aksaray Müze Müdürlüğü tarafından 1993-2023 yılları arasında gerçekleştirilen temizlik ve kurtarma kazıları ise; Güzelyurt Harmanlık Tepe Tümülüsü Kazısı (1993), Çanlı Kilise Araştırmaları (1994), İhlara Bezirhane Kazısı (1994), Musular Kazısı (1996), Kaynak Yeraltı Şehri Çalışmaları (1996-1997), Selime Kalesi (1997), Ersele Yeraltı Şehri (1998-2005-2006), Kırkgöz Yeraltı Şehri (2000-2002), Çukurören Yeraltı Şehri (2006-2007-2008), Büyük Pörnekler Kemer Yeraltı Şehri (2007-2008), Gazimir Yakacık Yeraltı Şehri (2007), Kavaklık Mevkii Manastır Kompleksi (2009), Kepez Yeraltı Şehri (2010), Çukuryurt Gözlü Höyüğü (2011-2012), Kızlar Kalesi Yeraltı Şehri (2012), Aziz Mercurius Yeraltı Şehri (2012-13-2017-18), II. Kılıçarslan Hamamı (2013), Hengameci Sokak (2013-2014), Zindanlıktepe Tümülüsü (2016), Sümbüllü Kilise (2017), Dikmentepe Tümülüsü (2018), Çömlekçilik I-II Tümülüsleri (2018), Kırkdamaltı Kilise (2018), Sivişli Kilise (2019), Yüksek Kilise (2019), Mokissos Antik Kenti (2020), Balıklı Eski Yerleşim Alanı (2018-2023) kazılarından oluşmaktadır. Balıklı Eski Yerleşim Alanı Kazısı Müze Müdürlüğü Başkanlığında halen devam etmektedir.

Sonuç olarak; Aksaray ili sınırları içerisinde yürütülen faaliyetler alanda Taşınır Kültür Varlıklarının Korunmasına yönelik olarak sürdürülmektedir. Aksaray Müzesinin hedef ve vizyonu Kültür Varlıklarını korumak, ziyaretçilere tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmak olarak sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray Müzesi, Arkeoloji, Kültür Varlıkları.

AKSARAY MUSEUM FROM ITS FOUNDATION TO THE PRESENT

Abstract

Aksaray Museum was established in 1969 in Zinciriye Madrasa in the city center, moved to its new location at the end of 2006 and started to serve in the cultural field, and in 2014, a part of the exhibition was renewed and reopened to visitors at the chronological exhibition level. The works on display at Aksaray Museum consist of works obtained through archaeological excavations, purchase, donation and recovery. Aksaray Museum has a total area of 12,000 m² with a closed area of 2,000 m². Aksaray Museum has a closed and semi-open exhibition area and there are a total of 16,275 works registered in the Aksaray Museum inventory. Approximately 1600 of them are exhibited in the exhibition area.

Presidential Decreed archaeological excavations are being carried out within the borders of Aksaray. These; Aşıklıhöyük, Acemhöyük, Büyükdeller and Mokissos excavations. There are 6 closed exhibition halls in the museum display, where the works unearthed in Aşıklıhöyük, Acemhöyük and Güvercinkaya excavations and obtained through purchase, donation and recovery are exhibited. In addition, there are semi-open exhibition areas with stone works in the museum garden. The 10,500-year-old skull, where the world's oldest brain surgery took place, was found as a result of the Aşıklıhöyük excavations and is exhibited in the Aksaray Museum. In addition, obsidian tools, stone and bone pendants, bone awls and handles, spindle whorls, terracotta pot samples and pithoi obtained as a result of the archaeological excavations mentioned above in the exhibition hall shed light on the cultural existence of Aksaray before the classical period. In addition to these examples, mummies from the Roman and Byzantine Periods are exhibited in the Aksaray Museum. It is thought that the mummies belong to priests, nuns and clerics.

The cleaning and rescue excavations carried out by Aksaray Museum Directorate between 1993 and 2023; Güzelyurt Harmanlık Tepe Tumulus Excavation (1993), Çanlı Church Research (1994), Ihlara Bezirhane Excavation (1994), Musular Excavation (1996), Kaynak Underground City Studies (1996-1997), Selime Castle (1997), Ersele Underground City (1998). -2005-2006), Kırkgöz Underground City (2000-2002), Çukurören Underground City (2006-2007-2008), Büyük Pörnekler Kemer Underground City (2007-2008), Gaziemir Yakacık Underground City (2007), Kavaklık Mevkii Monastery Complex (2009), Kepez Underground City (2010), Çukuryurt Gözlü Mound (2011-2012), Kızlar Kalesi Underground City (2012), Saint Mercurius Underground City (2012-13-2017-18), II. Kılıçarslan Bath (2013), Hengameci Street (2013-2014), Zindanlıktepe Tumulus (2016), Sümbüllü Church (2017), Dikmentepi Tumulus (2018), Pottery I-II Tumuli (2018), Kırkdamaltı Church (2018), Sivişli Church (2019), High Church (2019), Mokissos Ancient City (2020), Balıklı Old Settlement Area (2018-2023). Balıklı Old Settlement Area Excavation is still continuing under the Directorate of the Museum.

In conclusion; Activities carried out within the borders of Aksaray province are carried out for the Protection of Movable Cultural Assets in the area. The goal and vision of Aksaray Museum can be listed as protecting Cultural Heritage, introducing it to visitors and transferring it to future generations.

Keywords: Aksaray Museum, Archaeology, Cultural Assets.

AKSARAY GÜZELYURT İLÇESİNDE YER ALAN İŞ YERİ ADLARININ DİL- KÜLTÜR ÇERÇEVESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE

Zarife EKİNCİ ÖZDEMİR

Uzman Öğretmen

zarifeekinci@hotmail.com

ORCID: 0009-0001-5423-3921

Özet

Dil canlı bir olgudur. Dilin dinamik yapılarından biri olan söz varlığı, kültürel birikimin sonucunda ortaya çıkmaktadır. “Söz varlığı sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir.” (Aksan, 2015: 15). Yine Türk Dil Kurumuna ait sözlükte ise söz varlığı şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, vokabüler kelime hazinesi.” (TDK, 2005: 1807). Dildeki özel adları konu edinen bir bilim alanı olan ad bilim, kültürel yapıyla yakından ilişkili bir çalışma alanıdır. Söz varlığına bütünsel bir yaklaşımla bakıldığında önemli sayılabilecek araştırma alanlarından biri de iş yeri adlarıdır. Tıpkı toponimlerde (yer isimleri) olduğu gibi iş yeri adlarında da toplumun duyu ve düşüncelerinin yansıtıldığı kültürel bir yaklaşım söz konusudur. Çağın ilerlemesi ve teknolojinin gelişimiyle birlikte bilgiye kısa sürede erişimin sağlanması ve diğer kültürlerle etkileşimin artması nedeniyle dildeki yabancı kelime sayısının arttığı gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bu bağlamda iş yerleri için yapılan adlandırmalar, toplumun bu etmenlerden hangi ölçüde etkilendiğini göstermesi açısından da önem arz etmektedir. İş yeri adları üzerine yeterli sayıda olmasa da önemli araştırmalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışma da ad bilime katkı sağlayacağı düşüncesinden hareketle meydana getirilmiştir. Böylece Aksaray’ın Güzelyurt ilçesinde yer alan iş yeri adları semantik (anlamsal) açıdan incelenerek Güzelyurt’taki iş yeri sahipleri tarafından yapılan adlandırma olgusunun nasıl gerçekleştiği konusunda somut verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak değerlendirme kapsamına alınan iş yerleri özellikle Güzelyurt içerisinde yer alan ve ”Franchisin (isim hakkı)” işletmeler haricinde kalan yerel işletmeler üzerine yapılmıştır. Araştırma alanı olarak özellikle Güzelyurt’un seçilme nedeni: İlçenin mübadele döneminden geçmiş olmasından dolayı çok kültürlü bir yapı sergilemesi ve turizm açısından önemli bir destinasyon olmasıdır. Elde edilen veriler çerçevesinde, Güzelyurt’ta bulunan iş yeri adlarının kültürel birikime bağlı olarak devam ettiği ve değişen yaşam şartlarıyla teknolojik gelişmelere rağmen genel olarak semantik (anlamsal) açıdan değerlendirildiğinde yerel adlandırmalara bağlı kalındığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aksaray, Güzelyurt, İş Yeri Adları, Kültür, Dil.

ON THE EVALUATION OF WORKPLACE NAMES IN AKSARAY GÜZELYURT DISTRICT IN TERMS OF LANGUAGE-CULTURE FRAMEWORK

Abstract

Language is a living phenomenon. Vocabulary, one of the dynamic structures of language, emerges as a result of cultural accumulation. "Vocabulary should be considered not only as symbols, codes or, in linguistics terms, indicators established by the combination of some sounds in a language, but also as the world of concepts, a reflector of the material and spiritual culture, and a cross-section of the world view of the society speaking that language." (Aksan, 2015: 15). Again, in the dictionary of the Turkish Language Association, vocabulary is defined as follows: "The whole of words in a language; vocabulary, vocabulary, vocabulary, vocabular vocabulary." (TDK, 2005: 1807). Onomastics, which is a field of science that focuses on proper names in language, is a field of study closely related to cultural structure. When looking at the vocabulary with a holistic approach, one of the research areas that can be considered important is business names. Just like toponyms (place names), there is a cultural approach in workplace names that reflects the feelings and thoughts of the society. We are faced with the fact that the number of foreign words in the language is increasing due to the advancement of the age and the development of technology, access to information in a short time and increased interaction with other cultures. In this context, the naming of workplaces is also important in terms of showing the extent to which society is affected by these factors. Although not sufficient, important research is being conducted on business names. The study in question was created with the idea that it would contribute to onomastics. Thus, by examining the business names in Güzelyurt district of Aksaray from a semantic perspective, it was tried to obtain concrete data about how the naming phenomenon was realized by the business owners in Güzelyurt. For this purpose, the workplaces included in the evaluation were built on local businesses, especially those located in Güzelyurt and excluding "Franchise (franchise)" businesses. The reason why Güzelyurt was chosen as the research area is that the district has a multicultural structure due to the population exchange period and is an important destination in terms of tourism. Within the framework of the data obtained, it has been observed that the names of workplaces in Güzelyurt continue depending on the cultural background and, despite the changing living conditions and technological developments, when evaluated in terms of semantics, local names are generally adhered to.

Keywords: Aksaray, Guzelyurt, Business Names, Culture, Language.

SOMUNCU BABA

Tarih ve Kültür Araştırmaları, Uygulama ve Araştırma Merkezi

VIII. ULUSLARARASI
AKSARAY
SEMPOZYUMU

23•24 EKİM 2023

